

*Załącznik do
uchwały Nr XXVII/191/08
Rady Miejskiej w Miłakowie
z dnia 27 listopada 2008 r.*

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY MIŁAKOWO
na lata 2008 - 2015**

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Cel i proces tworzenia strategii	4
2. Charakterystyka gminy	7
2.1. Podstawowe informacje o gminie	7
2.1.1. Położenie, podział terytorialny, warunki naturalne.....	7
2.1.2. Demografia.....	9
2.1.3. Poziom rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej	13
2.1.4. Aktywność gospodarcza.....	13
2.1.5. Trendy społeczno-gospodarcze	16
2.2. Strategiczne kierunki rozwoju gminy	17
2.3. System pomocy społecznej w gminie	19
2.3.1. Instytucje zajmujące się pomocą społeczną.....	19
2.3.2. Grupy objęte pomocą społeczną oraz formy świadczeń	21
2.3.3. Współpraca władz samorządowych z organizacjami pozarządowymi	24
2.4. Źródła podstawowych problemów społecznych i ich identyfikacja	25
2.4.1. Analiza obszarów polityki społecznej.....	25
a) Poziom aktywności i integracji społecznej mieszkańców	25
b) Kwestia mieszkaniowa.....	27
c) System opieki zdrowotnej.....	28
d) Wychowanie i opieka nad dzieckiem	30
e) System opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.....	35
f) Rynek pracy i zatrudnienie	36
g) Bezpieczeństwo publiczne i patologie społeczne	39
2.4.2. Katalog problemów społecznych w gminie zidentyfikowany i wybrany podczas warsztatów.....	45
3. Kierunki rozwoju społecznego gminy.....	60
3.1. Wizja rozwoju	60
3.2. Cele rozwoju oraz zadania realizacyjne	61
4. Zarządzanie realizacją strategii	74
4.1. Podmioty zarządzające realizacją strategii.....	74
4.2. Instrumenty realizacji strategii	75
4.3. Monitoring i ocena wdrażania strategii	75
4.4. Aktualizacja strategii.....	77
Zakończenie	78
Załącznik nr 1	79
Załącznik nr 2.....	91

Wstęp

Podjęcie przez samorząd gminny wyzwania, jakim było zadanie wypracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych, podyktowane zostało głównie dwoma względami. Po pierwsze, obowiązek posiadania takiego dokumentu nakłada art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej¹, w myśl którego do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym z zakresu pomocy społecznej należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Po drugie, gmina jako beneficjent Programu Integracji Społecznej (komponent Poakcesyjnego Programu Wsparcia Obszarów Wiejskich²) zobowiązała się do przyjęcia strategii rozwiązywania problemów społecznych, otrzymując wszakże niezbędne wsparcie merytoryczne w przeprowadzeniu procesu tworzenia dokumentu.

Zaangażowanie i wysiłek wielu osób byłyby jednak daremne, gdyby nie przekonanie (może nie wypowiedziane wprost, ale na pewno w jakiś sposób obecne wśród współtwórców strategii), że w gminie możliwa jest lepsza polityka społeczna, czyli taki zespół długofalowych działań przyjęty i realizowany przez władzę publiczną i organizacje społeczne, który efektywniej niż dotychczas służyłby zaspokajaniu potrzeb i rozwiązywaniu problemów społecznych. Z tego względu zasadne było stworzenie strategii uwzględniającej kwestie bieżące oraz cele rozwojowe gminy, w szczególności aktywizację i integrację mieszkańców.

Można powiedzieć, że niniejsza strategia nie powstałaby nigdy bez wiary w możliwość dokonania pożądaných zmian w naszym otoczeniu, w tym przede wszystkim w myśleniu i postawach ludzi. Ale zarazem trzeba pamiętać, że dokument strategiczny stanowi bardzo istotny, ale nie jedyny i nie ostatni krok na drodze do zmiany społecznej.

¹ Tekst jedn. Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728.

² Poakcesyjny Program Wsparcia Obszarów Wiejskich jest finansowany ze środków pożyczki udzielonej Rządowi Rzeczypospolitej Polskiej przez Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju w dniu 7 kwietnia 2006 r. Pozostałe komponenty programu to reforma administracyjna KRUS oraz kampania informacyjno-promocyjna. Działania podjęte w ramach Programu Integracji Społecznej przyczynić się mają do podniesienia poziomu integracji społecznej mieszkańców gmin poprzez a) budowę potencjału instytucjonalnego i społecznego w zakresie strategicznego planowania i realizowania polityki społecznej na poziomie lokalnym, b) poprawę dostępu mieszkańców gmin do usług, nowych form współpracy i zorganizowanej aktywności:

1. Cel i proces tworzenia strategii

Przyjęta metodyka opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miłakowo na lata 2008 - 2015 oparta została na społeczno-eksperymentalnym modelu budowy planów strategicznych, odzwierciedlającym wytyczne i oczekiwania krajowych oraz unijnych instytucji wspomagających rozwój lokalny.

Należy podkreślić, że planowanie strategiczne w gminie jest procesem ciągłym (nie kończy się wraz z uchwaleniem strategii), w którym samorząd świadomie przewiduje i kontroluje swój rozwój nie czekając biernie na przyszłe zdarzenia. Jest to umiejętność reagowania na zmiany otoczenia, a nawet ich wyprzedzanie. W procesie planowania strategicznego, gminę należy postrzegać z jednej strony jako zamkniętą całość, z drugiej zaś jako część systemu globalnego. Otoczenie terytorialne i makroekonomiczne ma bowiem stały wpływ na funkcjonowanie i rozwój gminy. Strategia zaś winna być dokumentem minimalizującym niepewność w funkcjonowaniu lokalnej wspólnoty samorządowej, zapewniającym, obok realizacji celów doraźnych, długofalowego rozwoju społecznego gminy.

Opracowanie i przyjęcie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miłakowo na lata 2008-2015 stanowiło relatywnie długi i skomplikowany proces, w który zaangażowane zostały osoby reprezentujące różne grupy wiekowe, posiadające odmienną często wiedzę, doświadczenia, predyspozycje, umiejętności, wykonujące różne zawody. W procesie tym nie zabrakło przedstawicieli sołectw, organizacji pozarządowych i kościelnych, grup nieformalnych, rady gminy, jednostek organizacyjnych i innych instytucji mających wpływ na planowanie lub realizację polityki społecznej w gminie.

Konieczność współdziałania ze sobą różnych podmiotów ujawniła trudności w urzeczywistnianiu sieci współpracy związane z brakiem skutecznych mechanizmów komunikacji, istniejącymi podziałami, małym zainteresowaniem sprawami społecznymi, a także nadmiarem zadań, problemami organizacyjnymi, nierównomiernym zaangażowaniem się pracowników Urzędu Miejskiego i Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, na które spadł główny ciężar odpowiedzialności i obowiązków przy opracowywaniu strategii.

Tworzenie dokumentu przebiegało etapowo, w oparciu o metodologię wspierania rozwoju społecznego gminy poprzez partycypację społeczną. Podstawą przyjętego podejścia były warsztaty prowadzone przez moderatora kierującego dyskusją grupową, uwzględniające idee, wiedzę i doświadczenia wniesione do dyskusji przez członków grupy. Głównymi zasadami tej metody są: dokumentowanie wyników dyskusji na piśmie, praca grupowa zmierzająca do osiągnięcia konsensusu.

I. Pierwszym etapem procesu planowania strategicznego było powołanie przez Burmistrza Miłakowa, Zarządzeniem Nr 22/2008 w dniu 13 maja 2008 r., **zespołu zadaniowego (roboczego)**, który otrzymał zadanie przygotowania projektu uchwały w sprawie przyjęcia strategii. Zespół pracował w składzie:

- a) Aneta Gołębowska – kierownik zespołu, pracownik Urzędu Miejskiego w Miłakowie,
- b) Marek Jurzyński – zastępca kierownika zespołu, pracownik Urzędu Miejskiego w Miłakowie (odpowiedzialny w szczególności za redagowanie tekstu strategii),

- c) Lidia Arciszewska – Radna Rady Miejskiej, Sołtys Głodówka,
- d) Kamilla Wawrzyńczuk – pracownik socjalny Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Miłakowie,
- e) Justyna Gołębiowska-Farys – Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji i Wspierania Rozwoju Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej, członek Rady Mieszkańców Miłakowa,
- f) Justyna Kowalczyk – pracownik Urzędu Miejskiego w Miłakowie.

Do zadań zespołu roboczego do spraw opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miłakowo należało w szczególności:

- zbieranie oraz analiza danych niezbędnych do charakterystyki życia społecznego w gminie,
- opracowanie wzoru ankiety skierowanej do mieszkańców, dotyczącej potrzeb i problemów społecznych, zebranie i analiza ankiet,
- ustalenie miejsca i terminu warsztatów oraz dotarcie z zaproszeniem na warsztaty do instytucji, organizacji, reprezentantów różnych środowisk społecznych,
- przygotowanie oraz zapewnienie niezakłóconego przebiegu warsztatów,
- gromadzenie i opracowywanie materiałów z warsztatów,
- przygotowanie projektu Strategii.

II. W drugiej połowie czerwca 2008 r. przeprowadzono **badanie ankietowe** mieszkańców gminy w wieku powyżej 18 lat. Dystrybucję ankiet przeprowadzili Sołtysi z terenu gminy oraz pracownicy Urzędu. Zebrano łącznie 215 formularzy, co oznacza, że w badaniach wzięło udział ponad 4,65 % dorosłych mieszkańców gminy (zestawienie wyników ankiety w załączniku nr 1 do ankiety).

III. Zebrano dane statystyczne dotyczące sytuacji gminy oraz wyniki ankiety społecznej. W formie zestawień, na dużych arkuszach papieru, przygotowano diagnozę stanu bieżącego gminy, obrazującą demografię, uwarunkowania gospodarcze, zakres świadczonej pomocy społecznej, zjawisko bezrobocia, uzależnień, sytuację mieszkaniową, kwestie zdrowia i bezpieczeństwa obywateli, system edukacji. Materiał ten został następnie wykorzystany podczas warsztatów strategicznych.

IV. W lipcu 2008 r. miały miejsce trzy **warsztaty strategiczne**, które poprowadziła Pani Nela Chojnowska - Ochnik, Konsultant Regionalny Poakcesyjnego Programu Wsparcia Obszarów Wiejskich. W spotkaniach tych uczestniczyły łącznie 23 osoby (lista w załączniku nr 2 do strategii).

WARSZTAT I – 4 lipca 2008 r.

- prezentacja przesłanek, celu oraz etapów opracowania strategii;
- przedstawienie bieżącej diagnozy problemów i zjawisk społecznych występujących w gminie;
- analiza przyczyn powstawania problemów społecznych (opracowanie „drzew problemów”).

WARSZTAT II – 18 lipca 2008 r.

- analiza zasobów gminy;
- sformułowanie wizji rozwoju gminy;
- określenie celów strategicznych.

WARSZTAT III – 31 lipca 2008 r.

- wypracowanie katalogu zadań do realizacji, stanowiących odpowiedź na problemy i potrzeby społeczne,
- podmioty odpowiedzialne za wdrażanie strategii.

Warsztaty II i III rozpoczynały się omówieniem dokonań grupy.

V. Spotkanie robocze Konsultanta Regionalnego PPWOW z Burmistrzem Miłakowa, Kierownikiem MGOPS oraz członkami zespołu zadaniowego w dniu 6 sierpnia 2008 r., podczas którego omówiono przebieg warsztatów, plan pracy i podział obowiązków.

VI. W miesiącach sierpień – październik 2008 opracowanie projektu STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY MIŁAKOWO. W tym czasie odbyły się trzy spotkania zespołu zadaniowego z udziałem Pani Kierownik M-GOPS, podczas których omawiano kwestie redakcyjne oraz aspekty realizacyjne strategii.

VII. W dniu 21 listopada 2008 r. odbyło się spotkanie konsultacyjne z liderami społeczności lokalnej dotyczące ostatecznego kształtu strategii. Następnie dokument, po sprawdzeniu i uzyskaniu akceptacji Regionalnego Konsultanta PPWOW, przedstawiono Radzie Miejskiej w Miłakowie. Uchwałę ws. przyjęcia GSRPS Rada Miejska podjęła podczas XXVII sesji zwyczajnej w dniu 27 listopada 2008 r.

2. Charakterystyka gminy

Punktem wyjścia planowania strategicznego jest zawsze diagnoza stanu obecnego. Niniejszy rozdział zawiera podstawowe informacje o gminie, obserwowanych zjawiskach i problemach społecznych, a także analizę głównych zasobów, które posłużą jako podstawa w działaniach na rzecz aktywizacji i integracji mieszkańców.

2.1. Podstawowe informacje o gminie

2.1.1. Położenie, podział terytorialny, warunki naturalne

Gmina Miłakowo położona jest w zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie ostródzkim. Zdecydowanie większa część obszaru leży na Pojezierzu Olsztyńskim, północno-wschodni fragment gminy należy do Pojezierza Iławskiego.

Gmina Miłakowo graniczy z gminą Morąg od zachodu i południa, z gminą Godkowo (powiat elbląski) od zachodu, z gminami Orneta i Lubomino (powiat lidzbarski) od północy, od wschodu natomiast z gminą Świątki (powiat olsztyński).

Rysunek 1. Gmina Miłakowo na mapie województwa warmińsko-mazurskiego

Obszar gminy wynosi 159,36 km² (9,03% powierzchni powiatu ostródzkiego), w tym miasta – 8,68 km². Użytki rolne stanowią 62%, a użytki leśne – 19% powierzchni gminy. Obszar gminy Miłakowo jest bardzo zróżnicowany krajobrazowo. Występujące tu lekko faliste równiny przecinają ciągi wzgórz z licznymi jeziorami w dolinach. Najniżej położone tereny znajdują się w rejonie Stolna (poniżej 45 m n.p.m.), natomiast najwyższe obszary występują w okolicach miejscowości Książnik (Diabla Góra – 180,3 m n.p.m.). Południowo-zachodnia granica gminy opiera się o jezioro Narie, jedno z piękniejszych polskich jezior o bardzo malowniczej i urozmaiconej linii brzegowej.

Na terenie gminy znajdują się dwa większe jeziora: Wuksniki - jedno z najgłębszych (68 m) i najczystszych w Polsce - oraz jez. Mildzie, a także szereg mniejszych akwenów w kilku skupiskach. Ponadto o walorach przyrodniczych świadczą zlokalizowane na terenie gminy obszary chronionego krajobrazu oraz rezerwat przyrody „Ostoja bobrów na rzece Pasłęce”.

Ze względu na wysoką atrakcyjność krajobrazu, czyste środowisko, nieekspansywny charakter rolnictwa, niski poziom urbanizacji i uprzemysłowienia, a także rozwijającą się bazę noclegową i gastronomiczną, gmina Miłakowo stanowi dobre miejsce dla turystów.

Terytorium gminy jest podzielone na 19 jednostek pomocniczych: miasto Miłakowo oraz 18 sołectw, w których skład wchodzi 32 wsie, osady i przysiółki, w tym 14 miejscowości, w których funkcjonowały Państwowe Gospodarstwa Rolne (PGR-y). Tereny wiejskie, charakteryzujące się silnym rozproszeniem osadniczymi i niską gęstością zaludnienia

Tabela 1. Wykaz sołectw i miejscowości wiejskich gminy Miłakowo*

Lp.	Nazwa sołectwa	Nazwa wsi/kolonii wchodzącej w skład sołectwa
1.	Bieniasze	Bieniasze, Nieglawki
2.	Boguchwały	<i>Boguchwały, Saglewo, Pojezierce</i>
3.	Głodówko	<i>Głodówko, Rycerzewo, Pawełki, Biernatki</i>
4.	Gudniki	<i>Gudniki, Gilginia</i>
5.	Henrykowo	Henrykowo
6.	Książnik	Książnik
7.	Mysłaki	<i>Mysłaki</i>
8.	Nowe Mieczysław	Nowe Mieczysław
9.	Pityny	<i>Pityny</i>
10.	Polkajny	Polkajny, Klugajny
11.	Raciszewo	Raciszewo, Wojciechy, Kłodzin
12.	Roje	Roje, <i>Ponary</i> , Naryjski Młyn
13.	Rożnowo	<i>Rożnowo, Miejski Dwór</i>
14.	Stare Bolity	Stare Bolity, <i>Warny</i>
15.	Stolno	<i>Stolno</i>
16.	Trokajny	Trokajny
17.	Warkałki	Warkałki
18.	Warkały	<i>Warkały</i>

*kursywą oznaczone miejscowości, w których znajdował się PGR

Źródło: Opracowanie własne.

Położenie geograficzno-przestrzenne miasta i gminy Miłakowo cechuje:

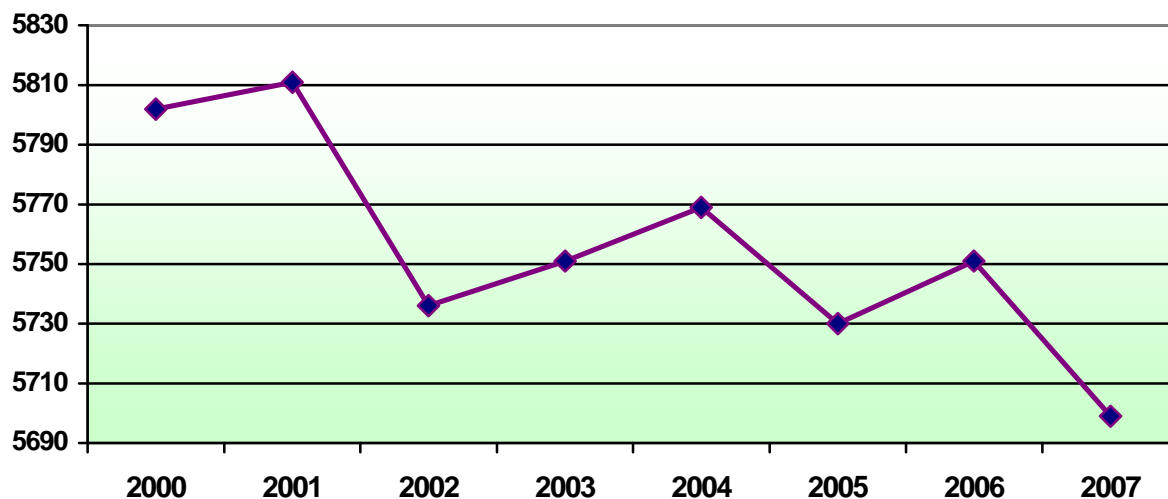
- centralne położenie miasta względem pozostałego obszaru gminy,
- bliskie sąsiedztwo (odległość 14 km) z Morągiem, miastem drugim co do wielkości w powiecie ostródzkim, w którym znajduje się wiele oddziałów instytucji powiatowych (Starostwo Powiatowe – oddział zamiejscowy, filia Powiatowego Urzędu Pracy, Zarząd Dróg Powiatowych, Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Biuro Geodezji i Terenów Rolnych),
- odległość od miasta wojewódzkiego - Olsztyna - 45 km, od Elbląga - 44 km.

2.1.2. Demografia

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w gminie na koniec 2007 r. zamieszkiwało 5699 mieszkańców, w tym 2825 mężczyzn i 2874 kobiet. Ludność skupia się w wymienionych wyżej 33 miejscowościach, z których najludniejsze to Miłakowo, Boguchwały oraz Książnik. Wskaźnik urbanizacji, czyli udział ludności miejskiej w liczbie ludności ogółem, w latach 2000 - 2007 utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Miasto Miłakowo w dniu 31 grudnia 2007 roku liczyło 2688 mieszkańców, co stanowiło niemal 47,17% ogółu mieszkańców gminy. Gęstość zaludnienia wynosi 36 osób/km².

Liczbę ludności gminy na przestrzeni lat 2000 - 2007 przedstawiono za pomocą wykresu linowego poniżej.

Rysunek 2. Liczba ludności gminy Miłakowo w latach 2000 – 2007

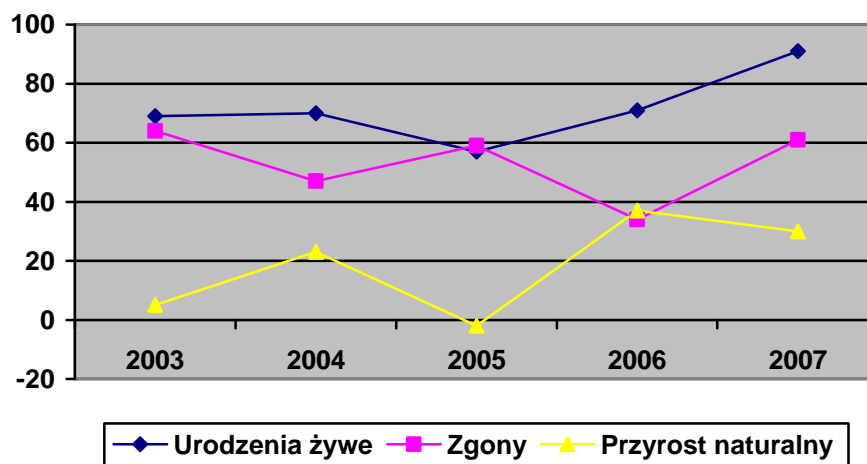

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Regionalnych)

Na przedstawionym diagramie można zaobserwować spadek liczby mieszkańców, aczkolwiek nie jest to tendencja jednolita, ponieważ w okresie 2002 - 2004 nastąpił wzrost o ponad 30 osób. Zmiany liczby ludności wynikają z ruchu naturalnego (urodzenia żywe, zgony) oraz z migracji ludności.

Przyrost naturalny stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym przedziale czasu. Kształtowanie się wskaźnika przyrostu naturalnego w gminie Miłakowo w latach 2003 - 2007 prezentuje rysunek 3. We wskazanym okresie, oprócz 2005 r., występuje nadwyżka urodzeń w stosunku do zgonów, co stanowi bardzo pozytywne zjawisko.

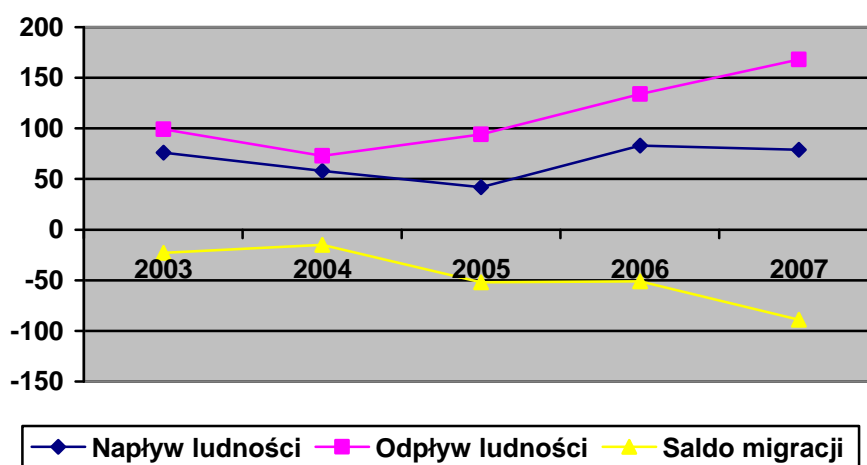
Rysunek 3. Przyrost naturalny w gminie w latach 2003 - 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Drugim czynnikiem kształtującym liczbę ludności na terenie gminy są migracje, czyli napływ (ogół przybywających) i odpływ (ogół wyjeżdżających) osób na stałe. Wskaźnik salda migracji stanowi różnicę między napływem i odpływem migracyjnym. Dla gminy Miłakowo w badanym przedziale czasu jest stale ujemny, co oznacza, że rokrocznie więcej osób opuszczało gminę, niż do niej przybywało. Związane jest to głównie z migracją zarobkową do dużych miast i do zachodnich krajów Unii Europejskiej.

Rysunek 4. Saldo migracji w gminie w latach 2003 - 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

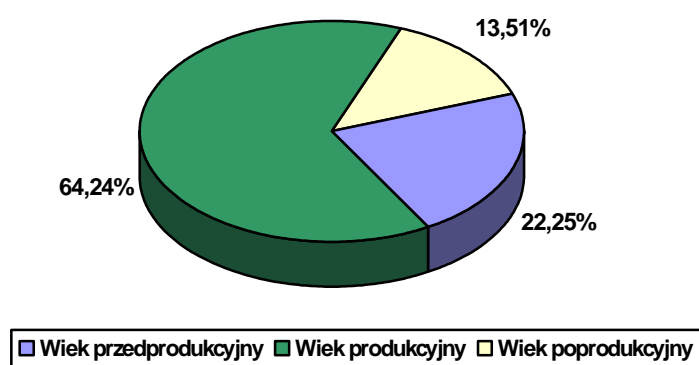
Strukturę wiekową mieszkańców gminy przedstawia tabela 4. Dane przedstawiono również na wykresie kołowym (rysunek 5). Jak wynika z przedstawionych wyliczeń, większość - 64,24% populacji jest w wieku produkcyjnym (mężczyźni w wieku 18-64 lata i kobiety w wieku 18-60 lat). Liczną grupę stanowią dzieci i młodzież. Sytuacja gminy jest zatem stosunkowo korzystna z punktu widzenia rozwoju gospodarczego oraz społecznego.

Tabela 4. Struktura ludności według płci i wieku (stan na dzień 31.12.2007 r.)

Wiek	Przedprodukcyjny		Produkcyjny		Poprodukcyjny		Łącznie		
Płeć	K	M	K	M	K	M	K	M	K+M
Razem	630	638	1703	1958	541	229	2874	2825	5699

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 5. Struktura wieku ludności gminy (2007 r.)

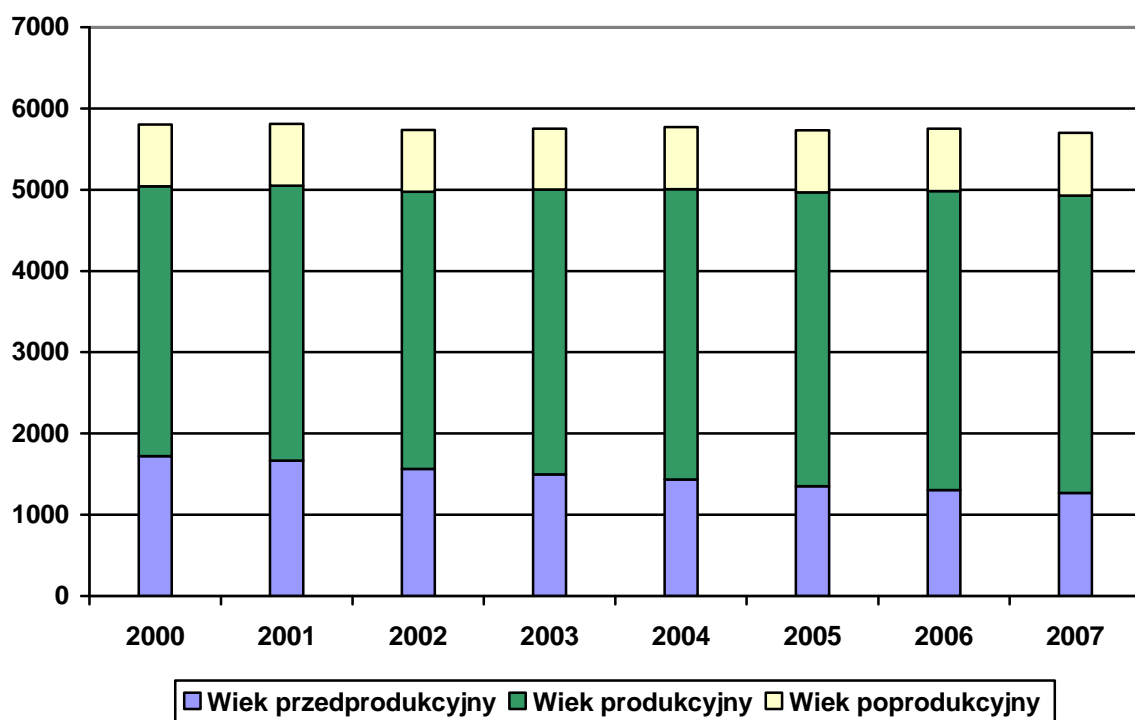
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując trendy demograficzne trzeba jednak zwrócić uwagę na kształtowanie się struktury wieku ekonomicznego na przestrzeni co najmniej kilku lat.

Rysunek 4. zawiera dane z ostatnich 8 lat. Wykres uwidacznia wyraźnie, że w gminie stale spada liczba dzieci i młodzieży w wieku do 18 r.ż. (wyrażona zarówno w ujęciu procentowym jak i w wartościach bezwzględnych). W 2000 r. osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły blisko 30% całej populacji, w 2007 r. – już tylko ponad 22%. W badanych okresie rosła natomiast liczba osób w wieku produkcyjnym, ale ten trend zaczyna słabnąć.

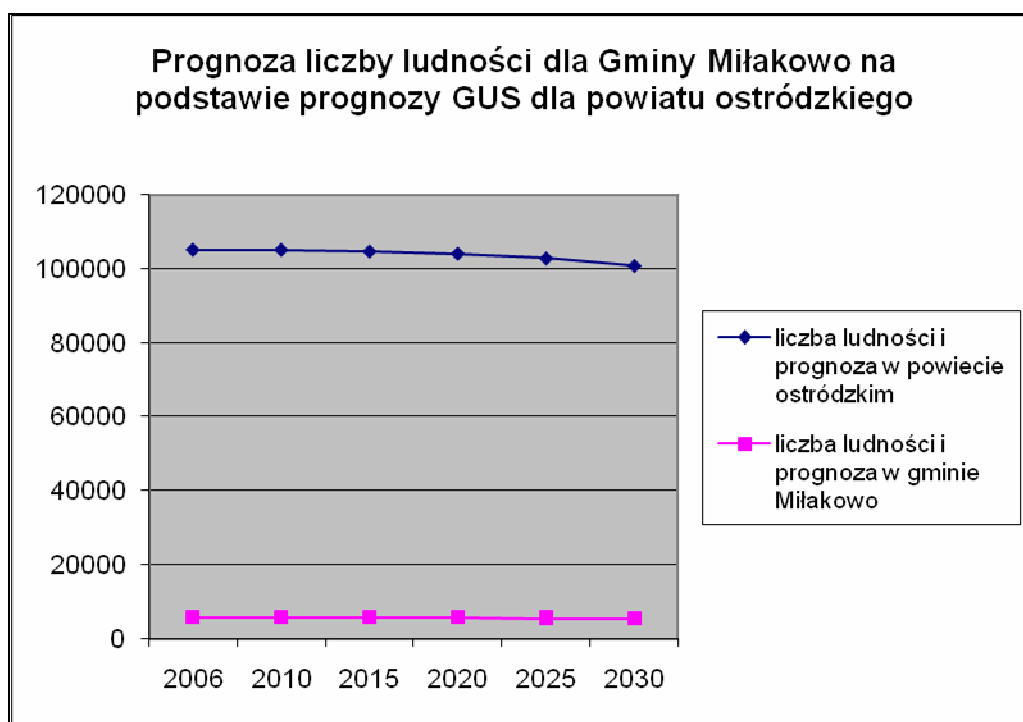
Obserwowany obecnie i spodziewany w przyszłości jest stały wzrost liczby osób w wieku emerytalnym (zjawisko „starzenia się społeczeństwa”). Wskaźniki obciążenia demograficznego są jednoznaczne. O ile wskaźnik pokazujący stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w badanym okresie spadł z poziomu 68 do 55,7, o tyle wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym wzrósł z 48,6 do 60,7.

Rysunek 6. Struktura wieku ludności gminy w latach 2000 - 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jeżeli chodzi o ogólną liczbę ludności, długoterminowe prognozy Głównego Urzędu Statystycznego dla gminy Miłakowo przedstawiono na rysunku poniżej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jak przedstawia powyższy rysunek, liczba ludności gminy Miłakowo w ciągu najbliższych dwudziestu lat nie zmieni się znacząco. Przewidywany spadek liczby mieszkańców powiatu ostródzkiego wynosi 4,16%. Oznacza to, że szacunkowa liczba ludności gminy zmniejszy się z obecnych 5700 mieszkańców do 5511 osób w 2030 r.

2.1.3. Poziom rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej

Infrastruktura to wszelkiego rodzaju obiekty i urządzenia niezbędne do prawidłowego funkcjonowania społeczności, stanowiące materialną bazę rozwoju gospodarczego gminy. Infrastruktura techniczna to przede wszystkim urządzenia, sieci przesyłowe i związane z nimi obiekty świadczące podstawowe usługi dla osiedla, miasta, zakładu przemysłowego itp. w zakresie energetyki, dostarczania ciepła, wody, usuwania ścieków, transportu, etc. Natomiast infrastruktura społeczna to urządzenia i obiekty publiczne, które stanowią podstawę dla zaspokojenia socjalnych, oświatowych i kulturalnych potrzeb mieszkańców (np. szkoła, biblioteka, stadion). Infrastruktura ma zatem służebny charakter. Inną istotną cechą jest jej wysoka kapitałochłonność. Inwestycje infrastrukturalne pociągają za sobą znaczne koszty, ponadto są najczęściej kilkuletnie, przez co mogą blokować realizację inwestycji „miękkich” (w tzw. kapitał ludzki).

Poziom rozwoju infrastrukturalnego gminy stanowi jeden z ważniejszych czynników warunkujących jakość życia mieszkańców. Szersze omówienie problemu zawarto w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Miłakowo. W tym miejscu warto zasygnalizować, że ogólny poziom rozwoju infrastrukturalnego gminy jest niezadowalający, w szczególności stan techniczny dróg, który prowokuje liczne narzekania i niezadowolenie mieszkańców³. Zwraca uwagę jeszcze jedna rzecz, mianowicie nierównomierność infrastruktury w układzie terytorialnym. Miasto odznacza się wyższym niż reszta gminy stopniem rozwoju (z wodociągu korzysta prawie 100% gospodarstw domowych, z kanalizacji sanitarnej – ok. 70%; możliwość przyłączenia do gazociągu; lokalizacja w Miłakowie obiektów oświatowych i kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych). Natomiast tereny wiejskie charakteryzuje nie tylko niedobór podstawowej infrastruktury technicznej (kanalizacja, oświetlenie, chodniki), ale także brak lub bardzo zły stan techniczny obiektów o znaczeniu społeczno-kulturalnym i rekreacyjnym (świetlice, place zabaw, boiska sportowe). Ten stan rzeczy utrudnia realizację działań bezpośrednio na terenach wiejskich.

2.1.4. Aktywność gospodarcza

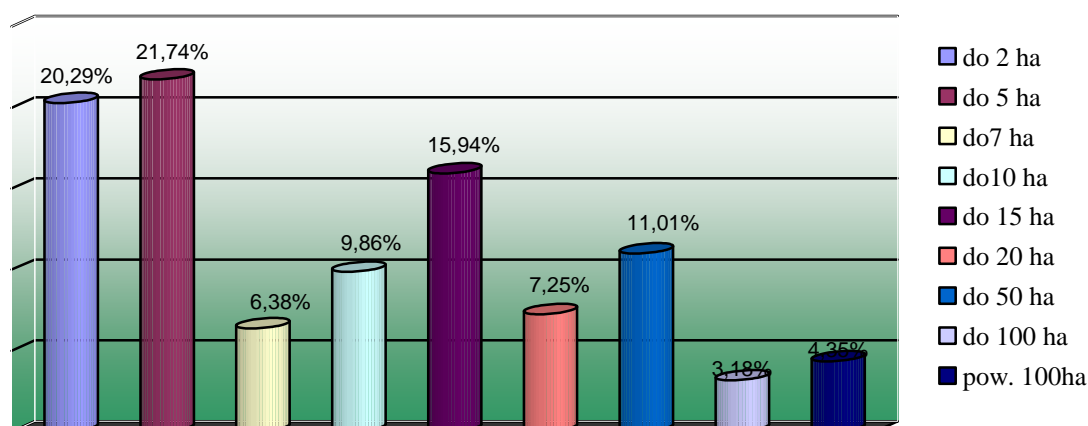
Miłakowo jest gminą miejsko - wiejską o charakterze rolniczym. Ponieważ gleby są tu dość dobre (przeważają grunty III i IV klasy bonitacyjnej), a środowisko nie jest skażone, przy optymalnym wykorzystaniu użytków rolnych stwarza to możliwość eksportu znacznej ilości produktów nieprzetworzonych oraz poważniejszego rozwoju przemysłu rolno-spożywczego, w tym tzw. rolnictwa ekologicznego. Wskaźnik waloryzacji uwzględniający jakość gleb, rzeźbę terenu,

³ Na przełomie 2007 i 2008 r. aż 61,9% ankietowanych przedsiębiorców z terenu gminy Miłakowo oceniło źle jakość utrzymania dróg i ulic, natomiast dobrze zaledwie 4,76% badanych.

stosunki wodne i klimat należy do wyższych w województwie warmińsko - mazurskim. (średnio w wojew. 65,3 a w gminie 72,6 pkt.), co oznacza wysoką wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Na terenie gminy istnieje 345 indywidualnych gospodarstw rolnych (o średniej powierzchni 6,25 ha) oraz 12 gospodarstw będących w użytkowaniu osób prawnych (o średniej pow. 175,68 ha). Wśród indywidualnych gospodarstw rolnych dominują małe i średnie do 30 ha (patrz rysunek 7), w większości zorientowane na samozaopatrzenie rodzin rolników, chociaż systematycznie wzrasta też poziom produkcji towarowej i produkcji wykorzystywanej do żywienia turystów.

Rysunek 7. Indywidualne gospodarstwa rolne wg grup obszarowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Miłakowie

Dane z Krajowego Rejestru Urzędowego REGON dostarczają informacji o liczbie podmiotów gospodarki narodowej⁴ na terenie gminy Miłakowo. Według form własności zdecydowaną większość stanowią jednostki sektora prywatnego (ponad 91% ogółu podmiotów), zaś według lokalizacji dominują jednostki mające swą siedzibę w mieście Miłakowo (67,3% podmiotów). Na przestrzeni lat 2003 - 2007 zauważalny jest wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (najliczniejsza grupa podmiotów), z 207 na początku do 219 na końcu badanego okresu. Wzrosła także liczba podmiotów zaliczanych do sektora publicznego oraz mających swą siedzibę na terenie gminy stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Tabela 5. Podmioty gospodarcze na terenie gminy

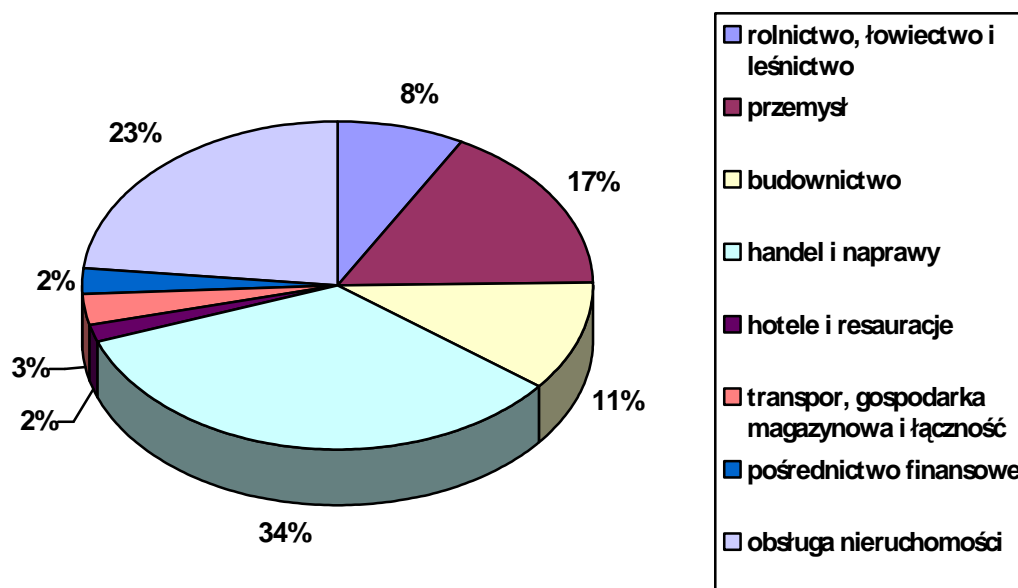
SEKTOR	2003			2005			2007		
	miasto	gmina	ogółem	miasto	gmina	ogółem	miasto	gmina	ogółem
PUBLICZNY	26	1	2	28	1	29	28	1	29

⁴ Podmiot gospodarki narodowej – to podmiot stosunków cywilno – prawnych prawa polskiego wyposażony w autonomię decyzji prawnych, ekonomicznych i finansowych, realizujący działalność określoną w statucie opisującym cel i zasady działania podmiotu; także osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą w oparciu o przepisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

PRYWATNY	189	92	281	193	92	285	190	105	295
w tym:									
osoby fiz. prowadzące działalność gosp.	130	77	207	132	78	210	131	88	219
spółki handlowe	12	6	18	10	4	14	10	9	19
organizacje społeczne	5	4	9	7	4	11	7	4	11
OGÓŁEM	215	93	308	221	93	314	218	106	324

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 8. Podmioty gospodarcze na terenie gminy według branż

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Najbardziej popularną formą prawną prowadzenia działalności gospodarczej wśród mieszkańców gminy Miłakowo jest działalność zarejestrowana jako zakłady osób fizycznych. Działają one głównie w branży handlu i napraw (44% firm), budownictwie (15%), w przetwórstwie przemysłowym (8,6%) oraz w obsłudze nieruchomości (7,6%).

Biorąc pod uwagę zasoby gminy, jej walory krajobrazowe i środowiskowe, nowe podmioty gospodarcze powstające na terenie gminy powinny być związane z usługami i turystyką (wypełniając zwłaszcza lukę w dostępności bazy noclegowej i gastronomicznej). Rozwój działalności gospodarczej obok wzrostu lokalnej aktywności wpływa na zwiększenie dochodów uzyskiwanych z podatku od nieruchomości i pośrednio z udziałów w podatku od dochodów osobistych. Należałoby więc w najbliższych latach położyć większy nacisk na stworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju działalności gospodarczej, głównie małych i średnich przedsiębiorstw.

2.1.5. Trendy społeczno-gospodarcze

Ostatnie dwa dziesięciolecia to w historii Polski okres przemian społeczno - gospodarczych, które objęły różne sfery życia. Wraz z transformacją ustrojową i „otwarcie na Zachód”, do kraju wkroczył dobrobyt (ale nie dla wszystkich), nastawienie na sukces zawodowy i materialny. Wraz z likwidacją Państwowych Gospodarstw Rolnych oraz zamknięciem lub przekształceniem części zakładów przemysłowych, co dla wielu ludzi oznaczało utratę dotychczasowego źródła utrzymania, runął znany, „bezpieczny” świat. Wiele rodzin nie potrafiło dostosować się do nowej sytuacji ekonomicznej, popadając w trwałe bezrobocie, ubóstwo, patologie. Nagle okazało się, że muszą płacić coraz więcej za to, co wcześniej mieli za darmo, a ich kompetencje społeczne oraz kwalifikacje zawodowe są niewystarczające w nowej rzeczywistości.

Problemy tę nie ominęły gminy Miłakowo, w której blisko połowę miejscowości stanowiły były PGR-y. Wysoki wskaźnik bezrobocia w gminie, znacznie wyższy od krajowego (który na początku 2004 roku osiągnął poziom 20,6%) i wojewódzkiego (27,2%), poczucie, że "nigdzie nie ma pracy", ogólny brak perspektyw zawodowych i życiowych, wzmagaly frustrację zwłaszcza wśród młodych ludzi. Mieszkańcy zaczęli w siebie inwestować (głównie poprzez zdobycie wyższego wykształcenia, naukę języków obcych) oraz poszukiwać swojej szansy poza terenem gminy i kraju (emigracja zarobkowa).

Globalne zmiany gospodarcze łączą się ze zmianą modelu rodziny. Współczesny rynek pracy wymaga uczestnictwa w nim obojga rodziców dla stabilizacji sytuacji materialnej rodziny, wymuszając aktywność zawodową kobiet. Model rodziny z „podwójnym obciążeniem kobiet”, w którym oboje rodziców ponosi odpowiedzialność za utrzymanie rodziny, ale nadal kobiety pozostają odpowiedzialne za sprawowanie obowiązków domowych, występuje obecnie najczęściej. Ponadto nasila się konflikt czasu i dyspozycyjności, zwłaszcza w warunkach posiadania rodziny i konieczności sprawowania opieki nad jej członkami. Powyższe zjawiska wpływają na zmiany trendów demograficznych w gminie.

Po okresie wzrostu urodzeń (trzecia fala powojennego wyżu demograficznego), widocznym problemem zwłaszcza w placówkach oświatowych zaczyna się stawać niż, który, o ile utrzyma się przez dłuższy czas, może doprowadzić w konsekwencji do zmniejszenia zasobów pracy, co będzie skutkowało zahamowaniem rozwoju gospodarczego gminy. Rok 2007 był wprawdzie dość korzystny, ale w związku z ciągłym wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym, należy spodziewać się w przyszłości większych obciążeń dla społeczeństwa oraz instytucji opieki zdrowotnej i społecznej (załamanie się systemu ubezpieczeń społecznych opartego na zasadzie solidaryzmu społecznego, w którym obecnie pracujący zapewniają emeryturę ludziom w wieku poprodukcyjnym). Tym bardziej, że zmienia się model rodziny. Duża, wielopokoleniowa rodzina staje się przeżytkiem, a osoby starsze mają poczucie izolacji i opuszczenia przez rodzinę. Z drugiej strony, powiększa się stale rynek usług opiekuńczych, otwierają się nowe możliwości pracy, zwłaszcza w charakterze opiekunów i rehabilitantów osób starszych.

Obserwowany wzrost gospodarczy w kraju przyczynia się do poprawy sytuacji materialnej wielu mieszkańców gminy Miłakowo oraz szybkiego spadku bezrobocia. Wzrost PKB w Polsce w 2007 roku wyniósł 6,7%, ale szczyt cyklu koniunkturalnego gospodarka ma już za sobą. W obliczu

globalnego kryzysu finansowego oraz zwalniającego tempa rozwoju gospodarczego należy spodziewać się w przyszłości negatywnych skutków dla sytuacji społeczno - ekonomicznej w gminie.

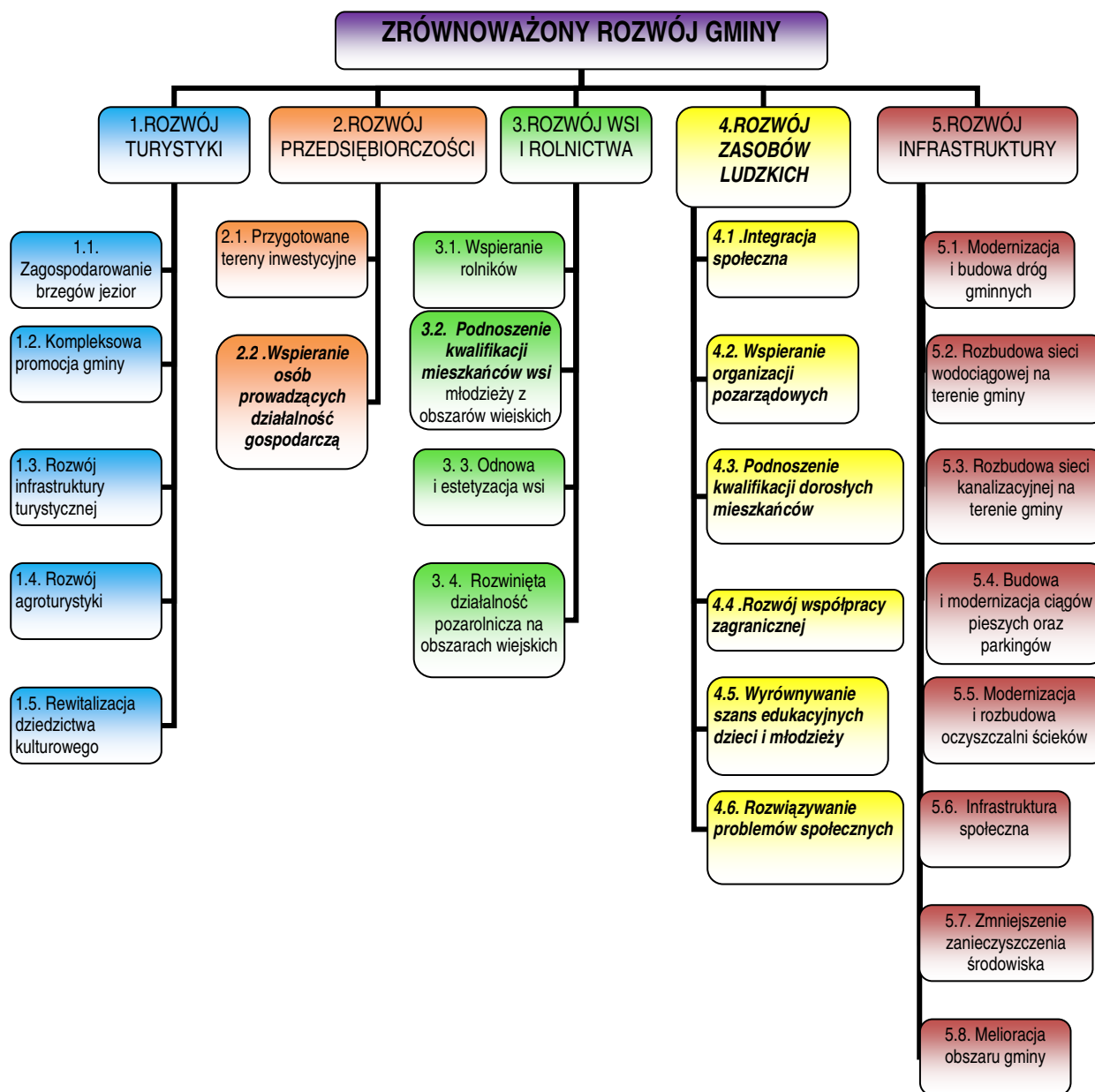
2.2. Strategiczne kierunki rozwoju gminy

Głównym dokumentem planistycznym dotyczącym rozwoju społeczno - gospodarczego gminy jest przyjęta, Uchwałą Nr XIX/131/08 Rady Miejskiej w Miłakowie z dnia 29 kwietnia 2008r. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY MIŁAKOWO na lata 2008 - 2018. W swych podstawowych założeniach ma ona mobilizować mieszkańców, instytucje i podmioty gospodarcze wokół nadrzędnego celu strategicznego - zrównoważonego rozwoju gminy, rozumianego jako „taki rozwój społeczno - gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych”.

Strategia określa główne kierunki działania władz samorządowych – głównego podmiotu odpowiedzialnego za zaspokojenie bieżących potrzeb lokalnej społeczności oraz realizację zadań inwestycyjnych w sferze własności publicznej. Podkreśla się zarazem, że władze gminne muszą „inspirować, umiejętnie aktywizować i koordynować wszelkie poczynania i działania realizatorów poszczególnych zadań i przedsięwzięć”.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Miłakowo zakłada kierunki rozwoju zawarte na rysunku 7. Warto zauważyć, że cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynikają wprost z celów Strategii Rozwoju lub są z nimi spójne. Obszary te zaznaczono pogrubioną czcionką.

Rysunek 9. Kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Miłakowo

Strategia jest zgodna z dokumentami o znaczeniu ponadlokalnym:

- Strategią Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Województwa Warmińsko - Mazurskiego stanowiącą załącznik do Uchwały Sejmiku Województwa Warmińsko - Mazurskiego Nr XVIII/272/00/2000 z dnia 24 lipca 2000 r. - główny cel dokumentu to „spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy”, osiągnąć poprzez wzrost konkurencyjności gospodarki, aktywności społecznej oraz liczby i jakości powiązań sieciowych;
- Strategią Rozwoju Powiatu Ostródzkiego na lata 2001 - 2015, która stanowi załącznik do Uchwały Nr XXII/156/2000 Rady Powiatu Ostródzkiego – główne cele strategiczne: 1. Rozwój przedsiębiorczości. 2. Rozwój turystyki i kultury. 3. Restrukturyzacja i rozwój obszarów wiejskich. 4. Rozwój infrastruktury technicznej.

Ze Strategią Rozwoju Miasta i Gminy Miłakowo są ściśle powiązane również inne dokumenty planistyczne dotyczące gminy takie jak:

- ❖ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Miłakowo przyjęte Uchwałą Nr IV/24/02 Rady Miejskiej w Miłakowie z dnia 30 grudnia 2002 r.
- ❖ Plany rozwoju poszczególnych miejscowości gminnych:
 - Plan Rozwoju Miejscowości Miłakowo przyjęty Uchwałą Nr XI/75/07 Rady Miejskiej w Miłakowie z dnia 25 września 2007 r.
 - Plan Odnowy Miejscowości Warkalki przyjęty Uchwałą Nr XVII/116/08 Rady Miejskiej w Miłakowie z dnia 26 lutego 2008 r.
 - Plan Odnowy Miejscowości Boguchwały przyjęty Uchwałą Nr XVII/117/08 Rady Miejskiej w Miłakowie z dnia 26 lutego 2008 r.
 - Plan Odnowy Miejscowości Stare Bolity przyjęty Uchwałą Nr XXV/169/08 Rady Miejskiej w Miłakowie z dnia 23 października 2008 r.
 - Plan Odnowy Miejscowości Stolno przyjęty Uchwałą Nr XXV/170/08 Rady Miejskiej w Miłakowie z dnia 23 października 2008 r.
- ❖ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych uchwalany corocznie od 1997 r., uwzględniający problemy alkoholizmu i innych uzależnień, w tym narkomanii.
- ❖ Roczny Program współpracy gminy Miłakowo z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

2.3. System pomocy społecznej w gminie

System pomocy społecznej tworzą wszelkie instytucje samorządowe (nie tylko gminne) i rządowe oraz organizacje pozarządowe i kościelne, a także inne osoby prawne zaangażowane w działania mające na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać samodzielnie. Podmioty tworzące system dysponują różnym zakresem autonomii i kompetencji. W ramach wzajemnych relacji działania jednego z nich wpływają na działania pozostałych.

2.3.1. Instytucje zajmujące się pomocą społeczną

Zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej są realizowane w gminie Miłakowo przez **Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**. Wsparciem dla działań gminy w zakresie pomocy społecznej jest działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie.

W szerszym znaczeniu zadania pomocy społecznej realizują także placówki oświatowe, instytucje kultury, stowarzyszenia oraz inne organizacje formalne i nieformalne.

Tabela 6. Instytucje zajmujące się pomocą społeczną

Lp.	Nazwa instytucji/organizacji	Adres siedziby	Działalność
Instytucje pomocy społecznej i opieki prawnej			
1	Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Miłakowie	ul. Olsztyńska 16 14-310 Miłakowo	Pomoc społeczna, praca socjalna, poradnictwo prawne
2	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie	ul. Mickiewicza 32 14-100 Ostróda	Pomoc społeczna, praca socjalna, poradnictwo prawne
3	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	ul. Olsztyńska 16 14-310 Miłakowo	Pomoc w rozwiązywaniu problemów alkoholowych
4	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Ostródzie	ul. Olsztyńska 1 14-100 Ostróda	Nadzór nad skazanymi wyrokiem sądowym
5	Powiatowy Urząd Pracy w Ostródzie Filia w Morągu	ul. Dąbrowskiego 8 14-300 Morąg	Pomoc prawna dla bezrobotnych, pośrednictwo pracy
6	Posterunek Policji w Miłakowie	ul. Daszyńskiego 14-310 Miłakowo	Czuwanie nad bezpieczeństwem w gminie, walka z przestępczością
Placówki terapii uzależnień			
7	Poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia.	ul. Dworcowa 13 14-300 Morąg	Pomoc w rozwiązywaniu problemów alkoholowych
Placówki oświatowe			
8	Szkoła Podstawowa w Boguchwałach	Boguchwały 47 14-310 Miłakowo	Nauczanie na poziomie podstawowym
9	Przedszkole Samorządowe (<i>Zespół Szkolno - Przedszkolny im. Jana Pawła II</i>)	ul. Olsztyńska 9a 14-310 Miłakowo	Wychowanie przedszkolne
10	Szkoła Podstawowa w Miłakowie (<i>Zespół Szkolno - Przedszkolny im. Jana Pawła II</i>)	ul. Olsztyńska 9a 14-310 Miłakowo	Nauczanie na poziomie podstawowym
11	Gimnazjum w Miłakowie (<i>Zespół Szkolno - Przedszkolny im. Jana Pawła II</i>)	ul. Olsztyńska 9a 14-310 Miłakowo	Nauczanie na poziomie gimnazjalnym
12	Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy w Miłakowie	ul. Olsztyńska 9a 14-310 Miłakowo	Nauczanie dzieci niepełnosprawnych z upośledzeniem umysłowym
Instytucje związane z kulturą			
13	Miłakowski Dom Kultury	ul. Ojca Włodyki 20 14-310 Miłakowo	Organizacja życia kulturalnego w gminie
14	Gminna Biblioteka Publiczna w Miłakowie	ul. Ojca Włodyki 20 14-310 Miłakowo	Upowszechnianie czytelnictwa książek
15	Gminna Biblioteka Publiczna w Miłakowie Filia w Boguchwałach	Boguchwały 14-310 Miłakowo	Upowszechnianie czytelnictwa książek
Stowarzyszenia			
16	Stowarzyszenie Miłakowo 2010	ul. Kollątaja 2a 14-310 Miłakowo	Działania na rzecz rozwoju i promocji gminy
17	Stowarzyszenie im. Ojca Władysława Włodyki	ul. Ojca Włodyki 20 14-310 Miłakowo	Pomoc osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej
18	Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji i Wspierania Rozwoju Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej	ul. Olsztyńska 9a 14-310 Miłakowo	Pomoc rodzinom z niepełnosprawnymi dziećmi

19	Polski Czerwony Krzyż, Zarząd Rejonowy	ul. Dworcowa 7, 14-300 Morąg	Działalność w dziedzinie ochrony zdrowia, pomocy socjalnej, kursy pierwszej pomocy, praca wychowawcza z młodzieżą
20	Miejsko - Gminny Klub Sportowy	ul. Olsztyńska 16 14-310 Milakowo	Upowszechnianie kultury fizycznej i sportu wśród mieszkańców
21	Ochotnicza Straż Pożarna w Milakowie	ul. Daszyńskiego 14-310 Milakowo	Zapewnienie bezpieczeństwa pożarowego, działania na rzecz rozwoju i promocji gminy
22	Ochotnicza Straż Pożarna w Boguchwałach	Boguchwały 14-310 Milakowo	Zapewnienie bezpieczeństwa pożarowego
23	Ochotnicza Straż Pożarna w Książniku	Książnik 14-310 Milakowo	Zapewnienie bezpieczeństwa pożarowego
Grupy społeczne			
24	Klub Seniora (przy MDK w Milakowie)	ul. Ojca Włodyki 20 14-310 Milakowo	Grupa nieformalna skupiająca osoby starsze (emerytów i rencistów)
Parafie			
25	Parafia Rzymsko – Katolicka w Milakowie	ul. Kopernika 3 14-310 Milakowo	Działalność duszpasterska, pomoc materialna
26	Parafia Rzymsko – Katolicka w Boguchwałach	Boguchwały 40 14-310 Milakowo	Działalność duszpasterska, pomoc materialna

2.3.2. Grupy objęte pomocą społeczną oraz formy świadczeń

Formy pomocy oferowane przez Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Milakowie są wielorakie. Do najczęściej udzielanych form należą różnego rodzaju zasiłki pieniężne i usługi opiekuńcze. Adresatami pomocy są rodziny wielodzietne, osoby pozostające w trudnej sytuacji życiowej, dotknięte bezrobociem, długotrwale chore, niepełnosprawne, uzależnione, dotknięte przemocą domową oraz ludzie starzy i samotni.

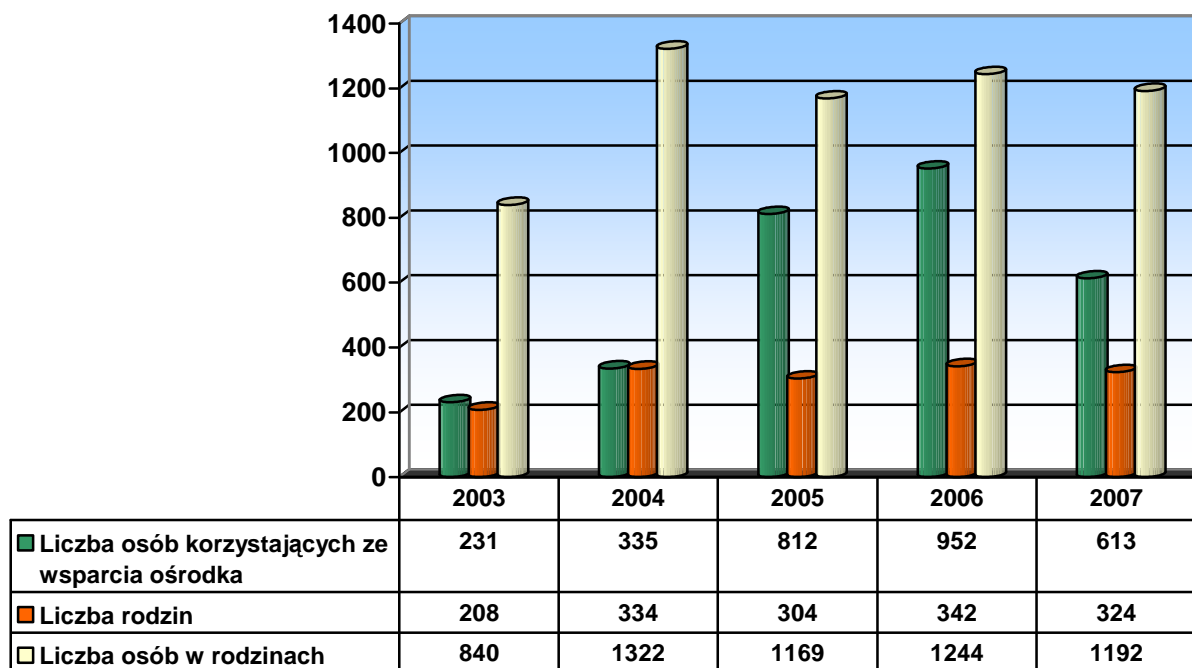
Zadania w zakresie pomocy społecznej M-GOPS obejmują w szczególności:

- * tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej w tym rozbudowę niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- * analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej,
- * przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń,
- * pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin,
- * pracę socjalną rozumianą jako działalność zawodową skierowaną na pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz na tworzeniu warunków sprzyjających temu celowi.

Ośrodek realizuje zadania własne oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej wynikające z ustawy o pomocy społecznej jak i innych ustaw komplementarnych (ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o dodatkach mieszkaniowych, o zatrudnieniu socjalnym, o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, a także ustawa o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych i zaliczce alimentacyjnej).

Liczbę mieszkańców gminy korzystających z pomocy ośrodka prezentuje wykres słupkowy.

Rysunek 10. Liczba osób korzystających z usług M-GOPS w latach 2003 - 2007

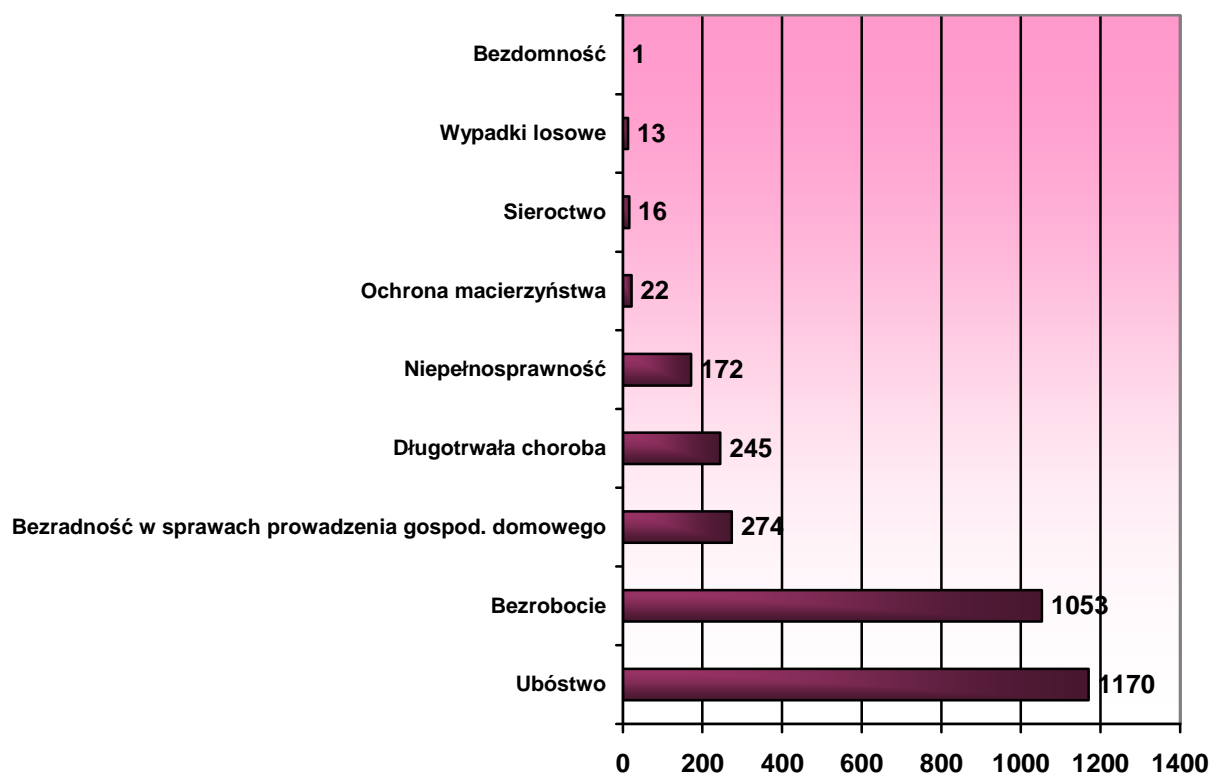

Źródło: opracowanie własne nap podstawie danych M-GOPS

Z przedstawionych danych wynika, że w ramach zadań własnych i zleconych, bez względu na ich rodzaj, liczbę oraz źródło finansowania, różnymi formami pomocy objętych jest co roku około 1/5 mieszkańców. W 2007 r. z usług M-GOPS skorzystało bezpośrednio 613 os., pośrednio zaś 1192 osoby w rodzinach, do których adresowana jest pomoc (czyli 20,91% ogółu ludności).

Analizując przyczyny trudnej sytuacji życiowej stwierdza się, że ubóstwo, które dotyka osoby i rodziny, jest najczęstszym powodem korzystania z pomocy społecznej. Kolejnymi częstymi powodami korzystania z pomocy społecznej przez rodziny są: bezrobocie, bezradność w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego, długotrwałe choroby oraz niepełnosprawność.

Rysunek 11. Przyczyny udzielenia pomocy osobom i rodzinom przez M-GOPS

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych M-GOPS

Wśród najczęściej stosowanych form pomocy wymienia się:

- zasiłki okresowe, którymi objęto 208 rodzin,
- zasiłki celowe - 258 rodzin,
- posiłek dzieci w szkole - 143 rodziny, w tym 324 dzieci,
- usługi opiekuńcze - 15 rodzin,
- zasiłek stały - 48 rodzin.

Ponadto M-GOPS prowadzi pomoc w formie przekazywania żywności dla najuboższych rodzin korzystających również z innych form pomocy ośrodka. M-GOPS pozyskuje żywność od Stowarzyszenia Charytatywnego Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Olsztynie.

Oddzielną kategorię świadczeń stanowią te ustanowione funkcjonującą od kwietnia 2004 r. ustawą o świadczeniach rodzinnych. Ustawodawca przewidział stopniowe przechodzenie świadczeniobiorców od innych płatników do gmin. Zakres świadczonej pomocy w formie świadczeń rodzinnych jest duży, bowiem obejmuje nie tylko zasiłki rodzinne, ale również szeroki wachlarz dodatków do zasiłku rodzinnego, zasiłki pielęgnacyjne, świadczenia pielęgnacyjne oraz jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka.

W 2007 r. budżet gminy Miłakowo w części dotyczącej pomocy społecznej wyniósł ogółem 3.928.346 zł (co stanowiło 28,42% wszystkich wydatków budżetowych), w tym na zadania własne przeznaczono kwotę 1.196.260 zł, zaś zadania zlecone z zakresu administracji rządowej wyniosły 2.732.086 zł (świadczenia rodzinne 2.562.618 zł, zasiłki stałe 152.823 zł, składki na ubezpieczenia zdrowotne 12.333 zł). Powyższe liczby obrazują skalę „problemu”.

Mimo poprawiającej się ogólnej sytuacji ekonomicznej w kraju i gminie, widocznemu spadkowi bezrobocia i wzrostowi dochodów ludności, liczba rodzin korzystających z różnych form wsparcia (w szczególności z zasiłków okresowych i celowych) utrzymuje się na zbliżonym poziomie, a wydatki na pomoc społeczną mają nawet tendencję rosnącą (główną przyczyną tego zjawiska jest system prawny, który sukcesywnie zwiększa wysokość obligatoryjnych świadczeń socjalnych).

2.3.3. Współpraca władz samorządowych z organizacjami pozarządowymi

Realizacja polityki społecznej w gminie, o czym było już mowa, nie jest wyłączną domeną władz lokalnych. Zadania publiczne związane z pomocą i integracją społeczną ustawy przekazują różnym instytucjom należącym do administracji rządowej lub samorządowej. Niemniej istotny w tym zakresie jest udział tzw. sektora społecznego, czyli organizacji pozarządowych, kościelnych i grup działających nieformalnie. (Podmioty odpowiedzialne za realizację polityki społecznej zostały wymienione w tab. 6 na str. 18-19).

Zadania i procedury postępowania organów władzy regulują szczegółowo przepisy prawa. Natomiast działalność organizacji społecznych i niesformalizowanych grup jest zwykle przejawem oddolnej aktywności obywateli na rzecz wspólnego dobra, dlatego wymaga szczególnej uwagi i wsparcia ze strony państwa i samorządu⁵.

Rokrocznie przyjmowany Program współpracy gminy Miłakowo z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie określa cele, formy, zakres oraz priorytetowe dziedziny współpracy gminy z wyżej wymienionymi podmiotami. Stosowną uchwałę w tej sprawie podejmuje Rada Miejska w Miłakowie na podstawie art. 5 ust. 3 przywołanej ustawy.

Głównym celem współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi jest umocnienie lokalnych działań i inicjatyw na rzecz pełniejszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców gminy. Realizacja programu powinna zatem przyczynić się do upowszechniania partnerskiego modelu współpracy obywateli z administracją publiczną.

W praktyce pojawiają się liczne trudności⁶. Już sama suwerenność dwu stron, czyli ich niezależność i podmiotowość, bywa rozumiana rywalizacyjnie przez pryzmat „polityki lokalnej” jako dążenia do zdobycia lub utrzymania władzy w gminie. Poza tym istniejące przepisy (m.in. przewidziana ustawą o pożytku publicznym i wolontariacie długa i kosztowna procedura otwartego konkursu ofert) nie ułatwiają wspierania realizacji zadań publicznych.

Bez wątpienia jednak współpraca gminy Miłakowo z organizacjami pozarządowymi zyskuje wciąż na znaczeniu. Tabela nr 7 prezentuje wybrane aspekty współpracy finansowej i pozafinansowej w ujęciu ilościowym.

⁵ Najistotniejsza przesłanka współpracy władz publicznych z organizacjami pozarządowymi zawarta została w Konstytucji RP z 1997 r. w postaci tzw. zasady pomocniczości, którą odnajdujemy w preambule: „Ustanawiamy Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej jako prawa podstawowe dla państwa oparte na (...) zasadzie pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot”. Oznacza to, że organy administracji publicznej w swym działaniu powinny się kierować zasadą pierwszeństwa obywateli do samodzielnego identyfikowania i rozwiązywania problemów społeczności, w tym należących do sfery zadań publicznych.

⁶ Praktyczna współpraca w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi jest oceniana przez mieszkańców dość słabo. 13% ankietowanych ocenia ją „źle”, 30% - przeciętnie, tylko 17% dobrze lub bardzo dobrze.

Tabela 7. Wybrane formy współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi

		Rok		
		2006	2007	2008*
Zlecenie realizacji zadań	Ilość podpisanych umów	1	2	4
	Kwota przekazanych dotacji	25.000	33.000	59.000
Wzajemne informowanie o kierunkach działalności		TAK	TAK	TAK
Liczba konsultowanych projektów aktów normatywnych		0	1	3
Liczba wspólnych zespołów doradczych i inicjatywnych		0	0	1

*Wg stanu na dzień przyjęcia Strategii.

Źródło: Opracowanie własne.

W 2007 r. zlecenie zadań w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (inne tryby, w tym ustawy o pomocy społecznej, nie były stosowane) dotyczyło 2 sfer:

- a) udzielania pomocy osobom zagrożonym ciężkimi chorobami poprzez prowadzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego
- b) upowszechniania kultury fizycznej i sportu wśród mieszkańców gminy.

W roku bieżącym zwiększył się wprawdzie katalog zadań o kolejne, jednakże nadal samorząd skupia i realizuje większość działań własnymi siłami (poprzez swoje jednostki organizacyjne). Wraz z wdrażaniem GSRPS gmina w większym stopniu będzie zmuszona do „podzielenia się” kompetencjami i środkami finansowymi z organizacjami pozarządowymi i kościelnymi na realizację aktywnej pomocy społecznej.

2.4. Źródła podstawowych problemów społecznych i ich identyfikacja

2.4.1. Analiza obszarów polityki społecznej

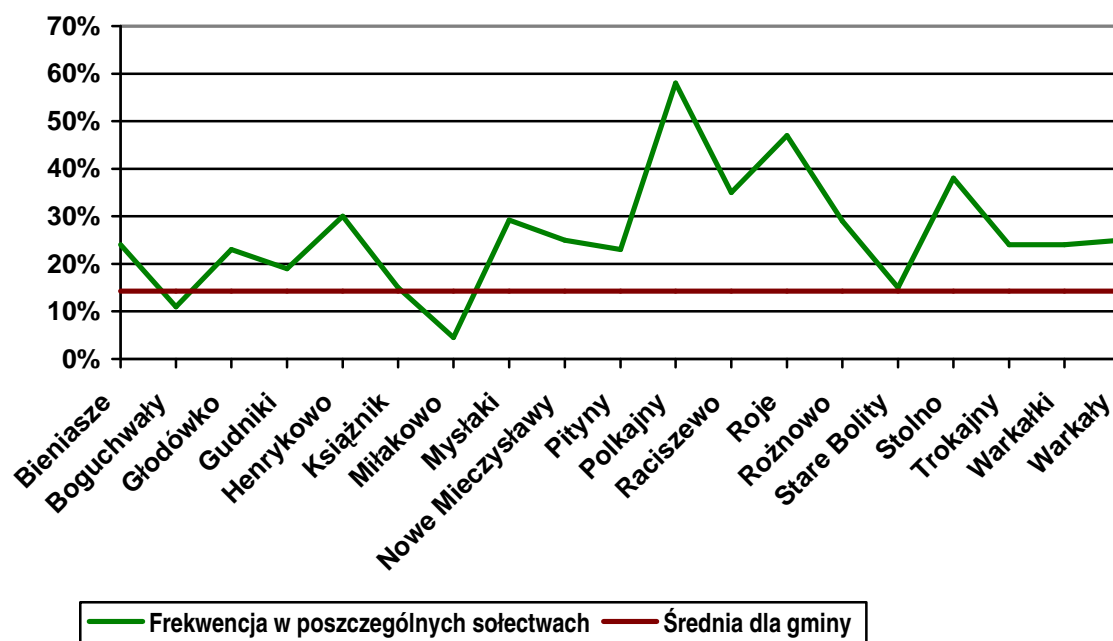
a) Poziom aktywności i integracji społecznej mieszkańców

Aktywność społeczna (obywatelska) to działalność niezarobkowa osób i grup na rzecz otoczenia. Może przejawiać się w spontanicznych akcjach (podpisanie petycji, zorganizowanie protestu), uczestnictwie w wyborach i referendach, pracy wolontarystycznej, członkostwie w organizacjach (partia polityczna, komitet rodzicielski, parafia itp). Wiąże się ściśle z kwestią integracji społecznej rozumianej jako proces włączania osób, rodzin i całych grup w życie danej społeczności.

O aktywności mieszkańców w jakimś stopniu świadczy zaangażowanie w sprawy publiczne poprzez udział w wyborach. Zgodnie z komunikatami Krajowego Biura Wyborczego, w 2006 r.

w wyborach samorządowych uczestniczyło 46,67% uprawnionych do głosowania z terenu gminy, zaś w wyborach do parlamentu w 2007 r. – 35,07%. Jeszcze słabsza była średnia frekwencja podczas wyborów Sołtysów i Rad Soleckich oraz Rady Mieszkańców Miłakowa w gminie w 2007 roku⁷ wynosząca 14,3%, aczkolwiek wahała się ona znacznie pomiędzy poszczególnymi miejscowościami. Frekwencję wyborczą w poszczególnych sołectwach pokazuje wykres poniżej.

Rysunek 12. Udział mieszkańców w wyborach sołtysów i rady mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Miłakowie

Ważnym wskaźnikiem obrazującym aktywność społeczną są opinie na ten temat samych mieszkańców. Uczestnicy ankiety przeprowadzonej na potrzeby niniejszej strategii na pytanie 3: „Czy chciałaby/chciałby Pani/Pan uczestniczyć w działaniach mających na celu rozwiązanie problemu występującego w miejscu zamieszkania?” odpowiedzieli: tak - 37%, nie - 28%, nie wiem – 35%. Samo pytanie nie jest jednoznacznie sformułowane, niemniej wynik sugeruje, że zainteresowanych działalnością społeczną jest około 1/3 dorosłych mieszkańców. Zarazem w tej samej ankiecie, do prowadzonej działalności (uczestnictwie) w organizacji pozarządowej, kościelnej, grupie nieformalnej bądź jako wolontariusz przyznaje się 22% respondentów.

Na terenie gminy działa dziewięć organizacji pozarządowych oraz kościelnych zrzeszających mieszkańców, mających swą siedzibę w Miłakowie, Książniku i Boguchwałach. Listę tych podmiotów zawiera tabela 6. Aktywność organizacji spoza sektora publicznego działających non profit w sferze pożytku publicznego jest ważnym elementem aktywizującym społeczność lokalną.

Podczas lipcowych warsztatów dokonano oceny poziomu integracji wg poniższej skali i otrzymano wynik, który świadczy o małym zaangażowaniu mieszkańców w sprawy społeczne.

⁷ Wybory sołeckie w m. Głodówko i Stolno odbyły się w 2008 roku w związku z utworzeniem nowego sołectwa przez Radę Miejską.

Więzi pomiędzy mieszkańcami są luźne, społeczność charakteryzuje wysoki poziom obojętności społecznej	Mieszkańcy w małym stopniu identyfikują się ze społecznością i jej sprawami, brak zaangażowania społecznego mieszkańców	Występują słabe więzi między mieszkańcami, występują nieliczne przejawy wzajemnej pomocy i wspólnych działań	Występują pozytywne więzi pomiędzy mieszkańcami, podejmowane są wspólne działania w zakresie spraw społecznych	Występują liczne przejawy samopomocy, społeczność jest zintegrowana, mieszkańcy identyfikują się ze społecznością	Społeczność jest mocno zintegrowana, współdziała ze sobą, występują bardzo częste wspólne działania, mieszkańcy mocno identyfikują się ze społecznością
1	2	3	4	5	6
ilość wskazań dla poszczególnych poziomów:					
-	-	94,7%	5,3%	-	-
Poziom integracji społecznej wyliczony jako średnia ocen poszczególnych osób:					
3,05					

Osoby dotknięte różnymi problemami społecznymi (bezrobocie, trudna sytuacja materialna rodziny, choroba alkoholowa, niepełnosprawność i in.) są szczególnie narażone na izolację. Często borykając się ze swoimi problemami tworzą hermetyczne środowiska niedostosowane społecznie i zagrożone całkowitym wykluczeniem ze społeczeństwa. Marginalizacja tych osób/grup wyraża się w braku uczestnictwa w różnych sferach życia. Ich bierność należy dlatego traktować jako poważny problem do rozwiązania.

b) Kwestia mieszkaniowa

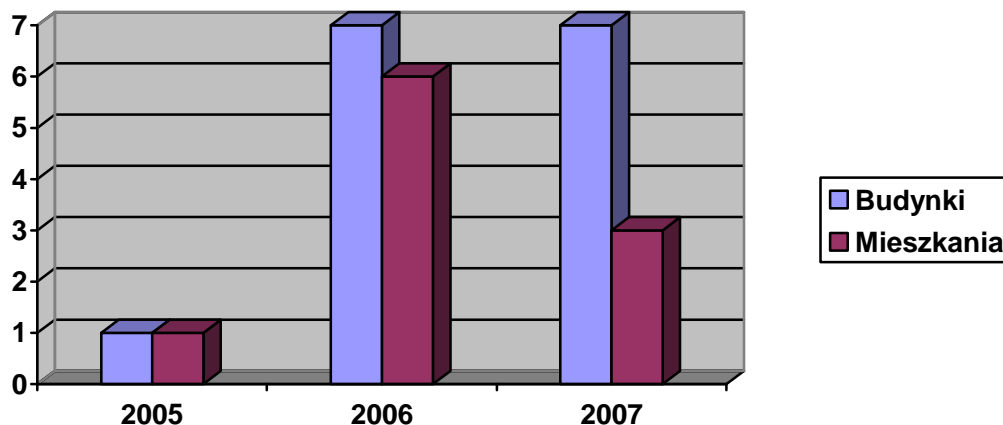
Potrzeby mieszkaniowe mieszkańców gminy zaspokajane są w 83,5% poprzez budownictwo indywidualne, 9,5% mieszkań stanowi własność gminy, 6,9% zakładów pracy, 0,1% pozostałych podmiotów. Liczba mieszkań oraz powierzchnia użytkowa stale wzrasta, co oznacza, że w gminie są oddawane nowe lokale mieszkalne. Dotyczy to budownictwa indywidualnego.

Stan zasobów komunalnych na obszarze gminy Miłakowo wynosi obecnie 187 mieszkań o powierzchni 8587,59 m². Ze względu na przyjmowanie lokali z zasobów Agencji Własności Skarbu Państwa, w najbliższym czasie nie przewiduje się w gminie komunalnego budownictwa mieszkaniowego. Największą liczbę lokali gmina przejęła od Skarbu Państwa w 2005 roku – 51 mieszkań. W tym roku też znacznie (ponad dwunastokrotnie) wzrosły wydatki gminy na remonty i naprawy lokali komunalnych.

Mieszkania pozostające w zasobach mieszkaniowych gminy są to lokale zamieszkałe przez osoby, które ze względów finansowych nie są w stanie nabyć ich na własność. Najczęściej mieszkania te znajdują się w starych budynkach, mało atrakcyjnych, w złym stanie technicznym. Gmina planuje sukcesywną sprzedaż wszystkich lokali będących w jej zasobie do 2012 r., stosując bonifikaty nawet do 85% wartości danego lokalu.

Rysunek 13 prezentuje liczbę oddanych nowych lokali mieszkalnych do użytkowania. Dane dotyczą budownictwa prywatnego.

Rysunek 13. Budynki i mieszkania oddane do użytkowania w latach 2005 - 2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Osoby, które nie są w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, mogą wystąpić do Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej o dodatek mieszkaniowy.

Tabela 8. Liczba i kwota wypłaconych dodatków mieszkaniowych

Lata	Liczba świadczeń	Kwota
2004	1.838	192.700
2005	1.591	153.100
2006	1.227	118.864

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Świadczeniobiorcami są od lat te same rodziny, których dochody są niewystarczające na utrzymanie mieszkania. Według danych zawartych w tabeli widać, że z tej formy pomocy finansowej korzysta coraz mniej osób. Jest to wynikiem poprawy sytuacji dochodowej rodzin oraz zmniejszonego zainteresowania korzystaniem z tego typu wsparcia.

c) System opieki zdrowotnej

System opieki zdrowotnej na terenie gminy tworzą dwa kontraktowe gabinety lekarzy pierwszego kontaktu oraz dwa gabinety stomatologiczne zlokalizowane na terenie miasta, obsługujące nie tylko mieszkańców samego Milakowa, ale także ludność okolicznych miejscowości.

Tabela 9. Placówki opieki zdrowotnej na terenie gminy

	Nazwa placówki	
1	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Marek Jonkisz, Miłakowo	Lekarz Rodzinny, Pielęgniarka Środowiskowa Położna Środowiskowa, Pielęgniarka Medycyny Szkolnej
2	NZOZ Gabinet Lekarza Rodzinnego, Błażej Boguta, Miłakowo	j. w.
3	Kontraktowy Gabinet Stomatologiczny Jadwiga Demus, Miłakowo	Poradnia stomatologiczna
4	Kontraktowy Gabinet Stomatologiczny Piotr Martyniak, Miłakowo	j. w.

Opracowanie własne.

Oprócz codziennych świadczeń medycznych do zadań zakładów opieki zdrowotnej należy między innymi profilaktyka i edukacja zdrowotna. Ponadto opieką pielęgniarską objętych jest 546 uczniów. Specjalistyczną opiekę zdrowotną świadczą placówki zlokalizowane w Morągu, Dobrym Mieście oraz Olsztynie. Na terenie gminy funkcjonuje zaledwie jedna apteka (w Miłakowie).

Brak lekarzy specjalistów na miejscu jest mocno odczuwany. Sporadycznie odbywają się jednorazowe akcje zdrowia, organizowane np. przez firmy farmaceutyczne (diabetolog, okulista, badania mammograficzne). Aż 37,4% ankietowanych mieszkańców gminy wskazało opiekę zdrowotną jako obszar usług społecznych wymagający większej uwagi, co oznacza, że potrzeby w tym zakresie nie są wystarczająco zaspokajane. Wywiązywanie się placówek służby zdrowia z terenu gminy z działań na rzecz lokalnej społeczności 28% respondentów ocenia w sposób przeciętny, natomiast 46,6% ocenia je dobrze.

W roku 2006 udzielono 25.254 świadczeń medycznych mieszkańcom z terenu gminy, co stanowi 4 392 na 1000 mieszkańców.

Najczęstsze problemy zdrowotne, z którymi borykają się mieszkańcy gminy, to:

- choroby układu krążenia;
- choroby kręgosłupa (w tym osteoporoza);
- choroby układu oddechowego;
- choroby reumatyczne;
- astma;
- nadciśnienie;
- alkoholizm;
- cukrzyca;
- choroby nowotworowe.

Główny nacisk w profilaktyce zdrowotnej dzieci i młodzieży ośrodki zdrowia kładą na organizowanie szczepień ochronnych, przeprowadzanie pogadarek z dziećmi i młodzieżą z różnych grup wiekowych, a także propagowanie zdrowego trybu życia.

d) Wychowanie i opieka nad dzieckiem

Wychowanie oznacza całokształt zamierzonych oddziaływań środowiska społecznego na osobę, mających na celu kształtowanie systemu wartości, norm, postaw, wyboru celu życia. Przybiera formę instytucjonalną w przedszkolach, szkołach, jednakże spojrzenie na zagadnienie wychowania nie może być zawężane do aspektu wykształcenia (edukacji), ponieważ proces przekazywania młodemu pokoleniu dziedzictwa kulturowego i wzorów zachowań odbywa się w rodzinie, grupach rówieśniczych, organizacjach społecznych.

Na terenie gminy działają obecnie trzy placówki oświatowe: Zespół Szkolno - Przedszkolny im. Jana Pawła II w Miłakowie (w jego skład wchodzi Przedszkole Samorządowe, Szkoła Podstawowa oraz Gimnazjum), Szkoła Podstawowa w Boguchwałach oraz Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy w Miłakowie (jednostka budżetowa powiatu ostródzkiego). Dane dotyczące sieci i struktury szkół oraz liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym i uczęszczających do szkół na terenie gminy zestawiono w formie tabelarycznej.

Tabela 10. Stan placówek oświatowych w gminie

Nazwa placówki	Liczba oddziałów	Liczba dzieci	Liczba pracowników (w etatach)
1. Szkoła Podstawowa w Boguchwałach	6 + 1 „0”	58	12,75
Zespół Szkolno - Przedszkolny im. Jana Pawła II w Miłakowie:			
2. Przedszkole	5	100	14,58
3. Szkoła Podstawowa	18	364	43,73
4. Gimnazjum	11	245	28,60
Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy w Miłakowie (wraz z internatem):			
5. Szkoła Podstawowa	4	20	47,3
6. Gimnazjum	4	40	
7. Zasadnicza Szkoła Zawodowa	4	41	

Opracowanie własne

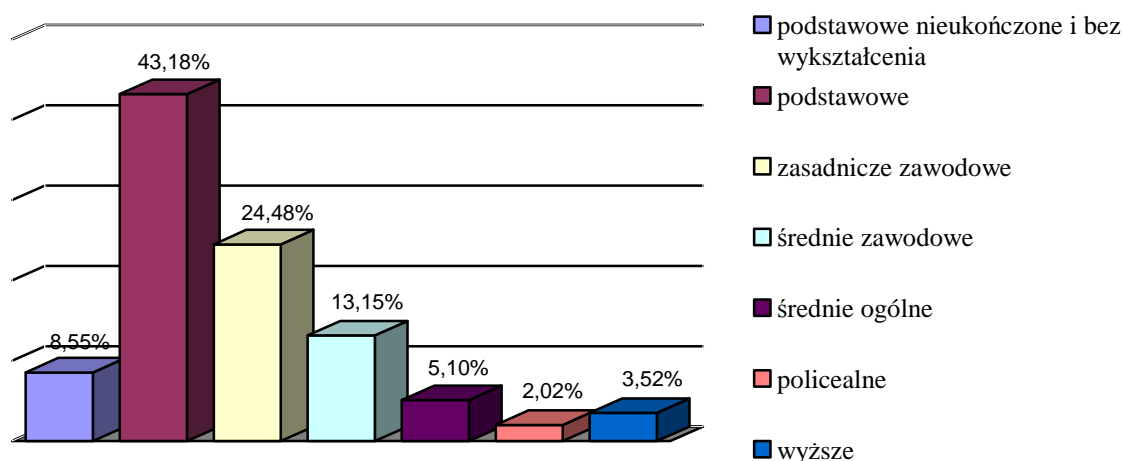
Młodzież z terenu gminy, która ukończy gimnazjum, kontynuuje naukę w liceach ogólnokształcących, technikach lub szkołach zawodowych w Morągu, Orniecie, Dobrocinie, Dobrym Mieście, Olsztynie i innych większych miastach. Dostrzegalny jest trend wzrastającego zainteresowania nauką w szkołach średnich i jej kontynuacji na studiach wyższych. Wynika to z tego, że ludzie młodzi mają świadomość, że aby zaistnieć na rynku pracy i nie zasilać szeregu osób bezrobotnych, muszą inwestować w siebie, swoje wykształcenie i swoją przyszłość.

Jedynie pełne dostępne dane o poziomie wykształcenia mieszkańców gminy Miłakowo pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. Prezentuje je rysunek 13.

Jak widać niżej, w 2002 r. osoby bez wykształcenia, z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym stanowiły 76,21% mieszkańców w wieku powyżej 13 roku życia. Wykształceniem wyższym legitymowało się w tym czasie zaledwie 176 mieszkańców. Oczywiście, w ciągu ostatnich sześciu lat powyższe proporcje uległy zmianie na korzyść osób z wykształceniem średnim i wyższym.

Zdobywane wykształcenie formalne (w szkole, podczas kursów zawodowych, itp.) stanowi tylko pewną część długiego i skomplikowanego procesu wychowania, w którym instytucje publiczne nigdy nie zastąpią poprawnie funkcjonującej rodziny.

Rysunek 14. Poziom wykształcenia mieszkańców gminy Miłakowo

Źródło: opracowanie własne na podstawie NSP 2002.

Rodzina to fundament, najważniejsza jednostka funkcjonująca w społeczeństwie, którą należy wspierać i chronić, ponieważ od niej wszystko się zaczyna i bardzo wiele zależy. Rodzina posiada swoje funkcje oraz zadania, jakie pełni na rzecz członków, zaspokajając ich potrzeby. Podstawową funkcją rodziny jest prokreacja i podtrzymanie ciągłości rodu. Druga polega na socjalizacji dzieci, czyli nauczaniu ich reguł zachowania, zasad postępowania w danym społeczeństwie uznanych za właściwe i przekazania przyjętego systemu wartości. Trzecią funkcją rodziny jest zabezpieczenie podstawowych potrzeb (czyli jedzenia, schronienia i ubrania) jej członkom. Czwarta polega na wskazaniu odpowiedniego miejsca w społeczeństwie. Warto też wspomnieć, że rodzina jako grupa społeczna jest z natury cykliczna, czy też odnawialna. Człowiek, w miarę upływu lat, pełni kolejne role w rodzinie. Od dziecka, poprzez ojca czy matkę, aż po głowę rodu w społeczeństwach, gdzie funkcjonują rodziny wielkie.

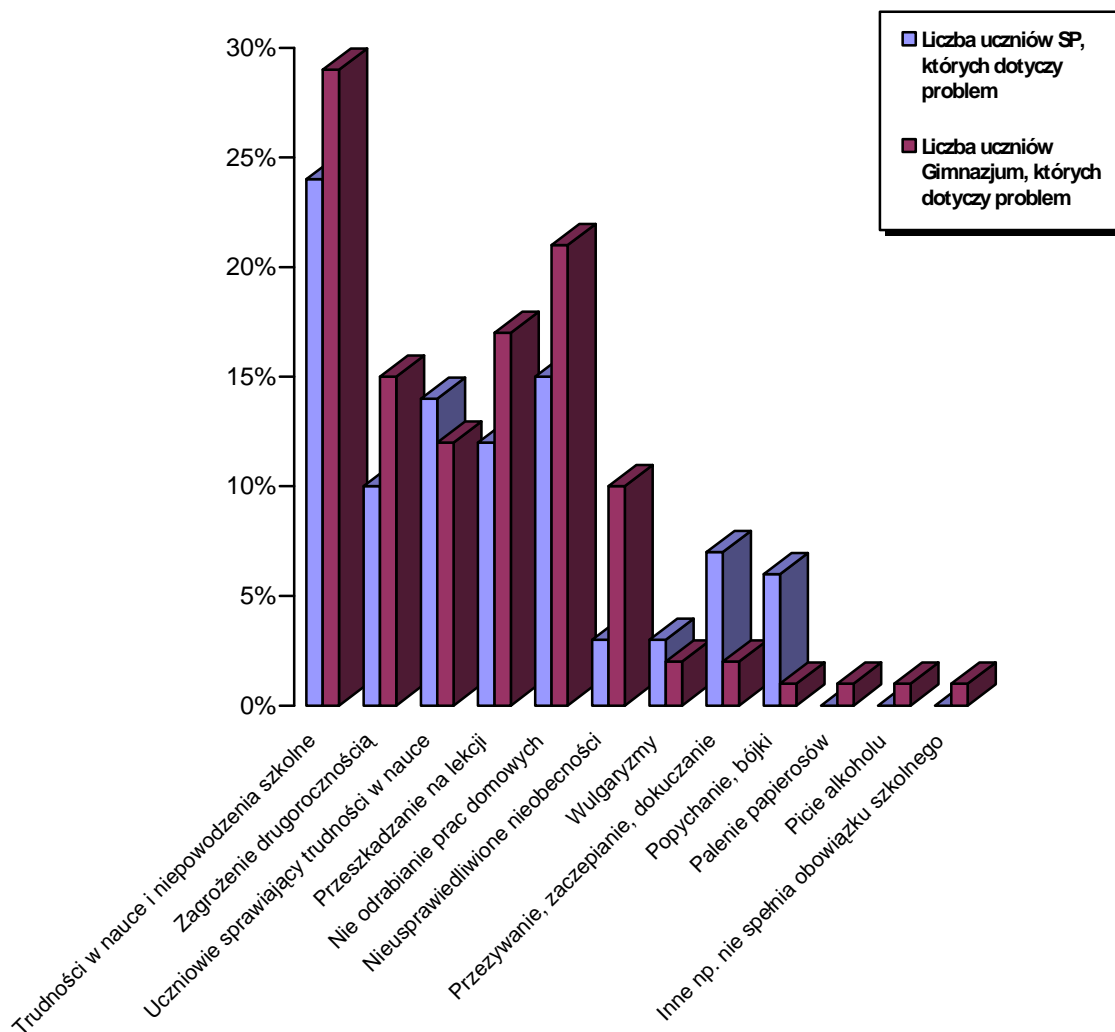
Aby rodzina spełniała swoją rolę potrzebuje odpowiednich do tego warunków. Zachwianie podstawowych funkcji rodziny może spowodować u jej członków zniechęcenie do działania, pozytywnego postrzegania świata, utratę własnej wartości, brak perspektyw. W życiu człowieka pozbawionego rodziny pojawia się poczucie zbędności i wylania się w efekcie grupa ludzi marginalnych i wykluczonych z uczestnictwa w życiu społecznym. Grupa ta wyzwała nowe negatywne zjawiska w postaci patologii społecznych. Kryzys rodziny skutkuje kłopotami wychowawczymi, różnego rodzaju dysfunkcjami, a ofiarami tych zjawisk są najmłodsi – dzieci⁸.

⁸ Może to objawiać się na dwa sposoby: 1) rodzice rozładują swoje problemy na dzieciach stosując przemoc fizyczną i psychiczną; 2) dzieci będąc świadkami i uczestnikami dysfunkcji uzewnętrzniają to w swoich zachowaniach oraz w przyszłych związkach w życiu dorosłym. Dlatego niezmiernie ważne jest profesjonalne

Problemy wychowawcze przejawiają się głównie w problemach w nauce, kontaktem z papierosami i alkoholem oraz wulgarnym sposobem wyrażania się. Odnotowuje się również nieliczne konflikty z prawem uczniów gimnazjum.

Mapę problemów przedstawia rysunek 14 opracowany na podstawie informacji od wychowawców klas Szkoły Podstawowej oraz Gimnazjum w Milakowie oraz Szkoły Podstawowej w Boguchwałach.

Rysunek 15. Główne problemy wychowawcze w roku szkolnym 2007/2008

Źródło: opracowanie własne.

Szkoły jako placówki wychowawcze starają się na bieżąco rozwiązywać problemy uczniów, by kształtować w młodych obywatelach prawidłowe postawy i zachowania. Poniższa tabela przedstawia podejmowane działania nauczycieli wobec nieprawidłowych zachowań uczniów naszych placówek. Trzeba podkreślić jednak, że dla faktycznego rozwiązania problemu potrzebne jest systemowe podejście do całej rodziny jako jednego organizmu, a szkoły nie są tymi podmiotami,

diagnozowanie (np. genogramem) i rozwiązywanie problemów rodziny w jak najwcześniejszej fazie. Podane poniżej symptomy są więc często symptomem trudności rodziców.

które samodzielnie mogłyby temu podolać. Stąd niezmiernie ważne jest współdziałanie wielu podmiotów oraz współpraca z profesjonalnymi specjalistami.

Tabela 11. Podejmowane działania szkoły wobec trudności wychowawczych

L.p.	Niwelowanie niepowodzeń szkolnych oraz współpraca z rodzicami	Szkoła Podstawowa 2007/2008	Gimnazjum 2007/2008
1.	Pomoc koleżeńska w nauce	9%	6%
2.	Pomoc w świetlicy szkolnej	19%	4%
3.	Programy indywidualnego kształcenia specjalnego	1%	7%
4.	Dostosowanie wymagań do możliwości ucznia	12%	11%
5.	Zajęcia korekcyjno kompensacyjne	13%	0%
6.	Zajęcia wyrównawcze	24%	4%
7.	Spotkania wychowawców z rodzicami	82 zebrania	42 zebrania
8.	Zajęcia otwarte z udziałem rodziców	5	18
9.	Zeszyty do kontaktu z rodzicami	w 15 klasach	w 2 klasach
10.	Pisemne wezwania rodziców	1	5
11.	Wizyty w domu ucznia	2	12

Źródło: Opracowanie własne.

Ponadto nauczyciele podejmują działania w kierunku kształtowania właściwej postawy wobec negatywnych zachowań kolegów poprzez systematyczne rozwiązywanie konfliktów między uczniami, doprowadzanie do ugody. Prowadzone są ćwiczenia w kształtowaniu umiejętności społecznych. W szczególnie trudnych przypadkach przeprowadzane są indywidualne rozmowy z uczniami przez pedagoga szkolnego oraz funkcjonariusza Policji.

Ważnym aspektem wychowania i opieki nad dziećmi i młodzieżą jest zapewnienie pożytecznego wykorzystania czasu wolnego przez dzieci i młodzież. Działania w tym zakresie skierowane do dzieci i młodzieży w wieku szkolnym prowadzą placówki oświatowe i dom kultury.

Tabela 12. Propozycje zagospodarowania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży na terenie gminy Miłakowo

Organizator	Rodzaj zajęć		Liczba dzieci	Opis
Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Jan Pawła II w Miłakowie	1	Zajęcia z jez. niemieckiego	43	Koło językowe, zajęcia wyrównawcze, zajęcia przygotowujące do zdobycia certyfikatu
	2	Konsultacje z jez. angielskiego	15	Zajęcia wyrównujące zaległości z języka angielskiego
	3	Kółka czytelnicze	84	Zajęcia zachęcające uczniów do systematycznego czytania książek
	4	Koło przyjaciół biblioteki	6	Zajęcia wdrażające uczniów do pracy w bibliotece, redagowanie gazetki szkolnej
	5	Kółko ortograficzne	17	Zajęcia doskonalące w zakresie poprawnej

				pisowni
	6	Kółko polonistyczne	13	Zajęcia recytatorskie
	7	Koło dziennikarskie	8	Redagowanie gazetki szkolnej
	8	Koło historyczne	25	Zajęcia przygotowujące do konkursów historycznych
	9	Kółka matematyczne	101	Zajęcia rozwijające w zakresie matematyki
	10	Koło fizyczne	8	Zajęcia rozwijające w zakresie fizyki
	11	Koło informatyczne	30	Zajęcia doskonalące umiejętności stosowania ITC w nauce
	12	Kółka plastyczne	55	Zajęcia rozwijające zainteresowania plastyczne, rozwijające zdolności manualne
	13	Zespół muzyczny	11	Szkolny zespół wokalny
	14	Nauka gry na instrumentach	10	M.in. nauka gry na gitarze
	15	Kurs tańca towarzyskiego	10	Zajęcia wyrabiające umiejętności taneczne, estetykę ruchu, poczucie rytmu
	16	Koło Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego	6	Zajęcia przygotowujące dzieci do konkursu Bezpieczna droga
	17	Zajęcia sportowe (SKS)	85	Zajęcia sportowe dla uczniów
	18	Imprezy szkolne i środowiskowe	500 - 600	Wieczorki klasowe, dyskoteki, konkursy
	19	Wycieczki turystyczno-krajoznawcze, biwaki	b. d.	Wycieczki do ciekawych miejsc w kraju
Szkoła Podstawowa w Boguchwałach	20	Koło języka polskiego	8	Zajęcia rozwijające umiejętności i zainteresowania
	21	Koło matematyczne	10	Zajęcia rozwijające umiejętności i zainteresowania
	22	Koło informatyczne	20	Zajęcia rozwijające umiejętności i zainteresowania
	23	Koło ekoespółów	16	Zajęcia rozwijające umiejętności i zainteresowania
	24	Imprezy szkolne i środowiskowe	58	Wieczorki klasowe, dyskoteki, konkursy
	25	Wycieczki turystyczno-krajoznawcze, biwaki	25 - 35	
Młakowski Dom Kultury	26	Koło plastyczne	12 - 15	Zajęcia rozwijające zainteresowania plastyczne, rozwijające zdolności manualne
	27	Koło rękodzielnicze	12	Zajęcia rozwijające zainteresowania plastyczne, rozwijające zdolności manualne
	28	Koło teatralne	13	Młodzieżowa grupa teatralna, spektakle dla mieszkańców
	29	Szkoła tańca	10 - 15	Zajęcia wyrabiające umiejętności taneczne, estetykę ruchu, poczucie rytmu
	30	Kawiarenka internetowa	b. d.	Możliwość skorzystania z komputera z dostępem do Internetu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z jednostek organizacyjnych

Wielość form i rodzajów zajęć nie znaczy jednak, że czas wolny dzieci i młodzieży jest należycie zagospodarowany. Dość typowa jest sytuacja, gdy jedno dziecko uczęszcza na kilka różnych zajęć pozalekcyjnych, zaś inne dzieci nie biorą w nich udziału w ogóle. Trudna jest zwłaszcza sytuacja osób zamieszkujących na wsi. Ze względu na dojazd dzieci spoza Miłakowa w znacznie mniejszym zakresie biorą udział w zajęciach pozalekcyjnych i pozaszkolnych. Na pyt. 15 w ankiecie: Czy Pani/Pana dzieci uczęszczają na zajęcia pozalekcyjne w szkole, domu kultury lub innym miejscu?, tylko 51% odpowiedziało „tak”. Wśród przyczyn nieuczęszczania dzieci na dodatkowe zajęcia ankietowani najczęściej wskazywali brak możliwości dojazdu (55%) oraz brak środków finansowych (15%).

Dodatkowych informacji o sytuacji dziecka dostarcza Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Dane ośrodka zawiera tabela 13.

Tabela 13. Sytuacja dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej

	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	2	1	6	4	1
Liczba rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z terenu gminy	4	4	4	4	2
Liczba dzieci z terenu gminy zgłoszonych do adopcji	0	0	0	1	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR

Jak widać, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie notuje znikomą ilość przypadków umieszczania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz oddawania dzieci do adopcji. Natomiast Wyniki ankiety pokazują, że dość znacznym problemem społecznym jest zaniedbanie rozwoju dzieci i młodzieży. Ponad połowa ankietowanych dostrzega występowanie tego zjawiska w gminie.

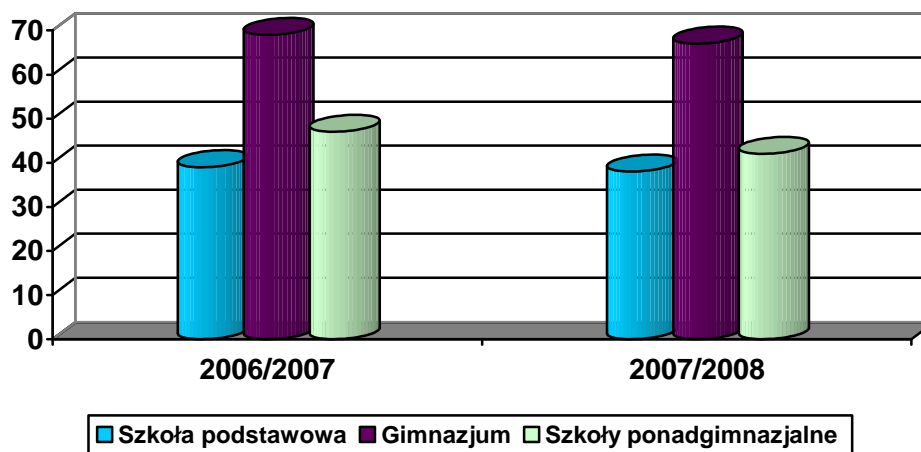
e) System opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi

Osoby starsze, samotne i niepełnosprawne potrzebują więcej wsparcia ze strony społeczeństwa, aby osiągnąć takie same lub zbliżone warunki życia jak inni. To wsparcie powinno być traktowane nie tylko jako przywilej, ale jako przysługujące prawo.

Prognozy przewidują, że w 2010 r. będzie w Polsce około 5 mln osób powyżej 65 roku życia, stanowiących niemal 13% całej populacji. W gminie Miłakowo udział ludzi starszych względem ogółu ludności już teraz kształtuje się powyżej 13,5%. Natomiast dokładana liczba osób niepełnosprawnych nie jest znana. Wiadomo jednak, że z pomocy Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z tytułu niepełnosprawności skorzystało 170 osób, zasiłek pielęgnacyjny otrzymywało 239 osób, zaś liczba dzieci otrzymujących dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji wyniosła 83. Faktyczna ilość osób niepełnosprawnych jest więc dużo większa (według Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 r. na terenie gminy były aż 824 osoby niepełnosprawne, czyli ponad

14% całej populacji), ponieważ osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności, które nie posiadają uprawnień do otrzymywania świadczeń z pomocy społecznej, nie są ewidencjonowani w ośrodku. Można dodać, że z danych posiadanych przez Urząd Miejski jest ponad 150 uczniów niepełnosprawnych pobierających naukę w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

Rysunek 16. Dzieci niepełnosprawne z terenu gminy uczęszczające do szkoły

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Miłakowie.

Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zapewnia usługi opiekuńcze dla osób przewlekle chorych, starszych i niepełnosprawnych, które we własnym zakresie nie są w stanie zabezpieczyć swoich codziennych potrzeb życiowych i egzystować samodzielnie w środowisku lokalnym. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zakresie podstawowych spraw życiowych, higieny i pielęgnacji oraz zapewnienia kontaktów z otoczeniem.

M-GOPS zatrudnia 4 opiekunki świadczące pomoc dla 16 osób. Ośrodek nie dysponuje środkami, aby zapewnić całodobową opiekę osobom, które tego wymagają. Proponuje się wówczas umieszczenie w Domach Pomocy Społecznej w innych gminach. Obecnie 2 osoby są umieszczone w DPS w Elblągu i DPS w Tolkmicku. 1 osoba oczekuje na miejsce, 2 os. przebywają w schroniskach.

Trzeba dodać, że problemy osób starszych i niepełnosprawnych stanowią istotną kwestię w odczuciu mieszkańców gminy. Jako problem społeczny dostrzega niepełnosprawność 48,8% ankietowanych, zaś izolację osób starszych - 20,9% respondentów. Ponadto 52% ankietowanych z grupy osób niepełnosprawnych lub członków ich rodzin nie jest zadowolonych z poziomu dostępności usług rehabilitacyjnych, a aż 73% respondentów uważa, że niepełnosprawni w gminie nie mogą znaleźć pracy (prawie połowa uważa, że pracodawcy nie chcą zatrudniać osób niepełnosprawnych).

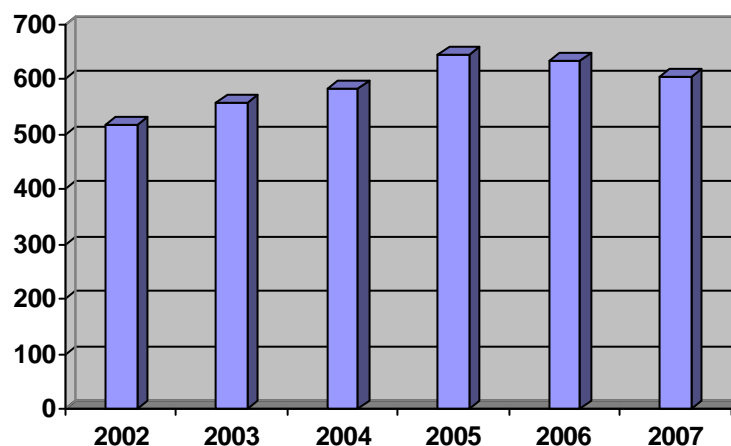
f) Rynek pracy i zatrudnienie

Dynamiczne przemiany na polskim rynku pracy, zachodzące od początku lat 90-ych ubiegłego stulecia (transformacja ustrojowa), nasiliły się wraz z przystąpieniem kraju do Unii

Europejskiej i otwarciem się rynków pracy w krajach Europy Zachodniej. Rolnictwo w gminie Miłakowo (zwłaszcza na terenach wiejskich) pozostało ważnym sektorem gospodarki. Można jednak stwierdzić, iż postrzeganie problemów rynku pracy i zatrudnienia wyłącznie przez pryzmat rolnictwa straciło na aktualności.

Analizując obszar rynku pracy i zatrudnienia można dostrzec dwie tendencje: spadek (po okresie wzrostu w latach 2002 - 2005) liczby osób pracujących⁹ na terenie gminy przy jednoczesnym stałym spadku liczby bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy.

Rysunek 17. Pracujący w gminie Miłakowo w latach 2002 - 2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2007 r. na terenie gminy Miłakowo w gospodarce narodowej pracowały 604 osoby, w tym: 238 mężczyzn i 366 kobiet; w sektorze publicznym – 235, a sektorze prywatnym – 369 osób. Zatrudnieni pracowali głównie w branży przemysłowej (293 os.), usługach nierynkowych (administracja publiczna, służba zdrowia, edukacja, pomoc społeczna – 197 os.) oraz w branży usług rynkowych.

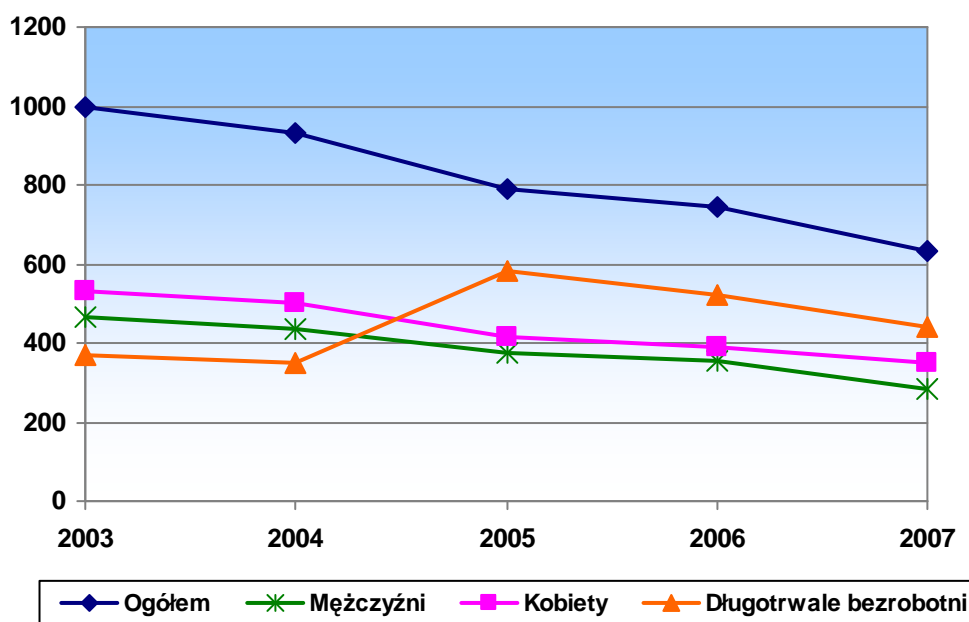
Na typowo wiejskich terenach ważnym źródłem utrzymania jest praca we własnych indywidualnych gospodarstwach rolnych. Trzeba jednak zauważyć, że praca na roli jako jedyne źródło utrzymania dotyczy ok. 7,35% mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym, albowiem w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego jest obecnie zarejestrowanych 269 osób z terenu gminy¹⁰. Wiele osób, w tym byłych pracowników PGR, pracuje poza miejscem zamieszkania. Dojeżdżają do pracy do Morąga, Olsztyna i innych większych miast. Ważnym zjawiskiem stała się emigracja zarobkowa do państw zachodnich. Wszystko to powoduje, że liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy zmniejszyła się w ciągu

⁹ Do pracujących zalicza się: 1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy, 2) pracodawców i pracujących na własny rachunek, 3) agentów pracujących na podstawie umów agencyjnych, 4) osoby wykonujące pracę nakładczą, 5) członków spółdzielni produkcji rolniczej, 6) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie, 7) pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obronności i bezpieczeństwa publicznego.

¹⁰ Dane Placówki Terenowej KRUS w Morągu. (Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, podlegają mu obowiązkowo: rolnik, zamieszkujący i prowadzący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej osobiście i na własny rachunek działalność rolniczą w pozostającym w jego posiadaniu gospodarstwie rolnym, o powierzchni powyżej 1 ha przeliczeniowego użytków rolnych, a także małżonek rolnika oraz domownik stale pracujący w tym gospodarstwie, jeżeli nie podlegają innemu ubezpieczeniu społecznemu.)

ostatnich pięciu lat o blisko 40% (z poziomu 999 do 632 osób). Tendencję tę prezentuje wykres liniowy poniżej.

Rysunek 18. Tendencje bezrobocia w latach 2003 - 2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP

Analiza rysunku 17 prowadzi do następujących wniosków: większość bezrobotnych w gminie Miłakowo to kobiety (w 2007 roku 55% ogółu zarejestrowanych w PUP) oraz osoby pozostające bez zatrudnienia dłużej niż 12 miesięcy w ciągu 2 ostatnich lat, czyli tzw. długotrwale bezrobotni (w 2007 roku aż 69% ogółu zarejestrowanych w PUP).

Bezrobocie jest jednym z najistotniejszych problemów społecznych, który w badaniach ankietowych przeprowadzonych w czerwcu b.r. dostrzegło aż 84% ankietowanych, zaś 56,6% uznało bezrobocie za jeden z trzech najważniejszych problemów w gminie. Wśród przyczyn pozostawania bez pracy (pyt. nr 19), ankietowani bezrobotni wymieniają najczęściej: brak/za mało miejsc pracy na terenie gminy (46,6%), utrudniony dojazd (27,6%), praca legalna nie jest opłacalna (18%). Zaledwie 3,8% twierdzi, że nie ma pracy, ponieważ nie wie, jak ją zdobyć. Z kolei na pytanie „Czy brał Pan/Pani udział w szkoleniach/kursach zawodowych?”, ankietowani odpowiedzieli najczęściej: nie, ze względu na brak dojazdu (37%), tak, ale nie pomogły w znalezieniu pracy (23%), brak zainteresowania (16%). Powyższe informacje stanowią ważną wskazówkę dla instytucji pomocy społecznej, zwłaszcza tych zajmujących się obszarem zatrudnienia.

Bezrobocie niesie ze sobą poważne skutki ekonomiczne i społeczne:

- pogorszenie sytuacji materialnej (aż do ubóstwa włącznie), stanu zdrowia oraz relacji między członkami rodziny,

- obniżenie umiejętności funkcjonowania w zorganizowanych formach życia społeczno-gospodarczego (brak wiary we własne siły, niska samoocena, zanik gotowości i chęci do pracy)¹¹,
- wzrost zachowań patologicznych (przestępczość, agresja, alkoholizm).

Trzeba jednak zaznaczyć, że zachodzące w Polsce przemiany strukturalne i technologiczne oraz globalizacja z jednej strony, zaś starzenie się ludności i zasobów pracy z drugiej, prowadzą do zmian organizacji pracy, jej charakteru i form. Coraz większe znaczenie ma wzrost dyspozycyjności i mobilności pracownika oraz elastyczność zatrudnienia.

Przemiany na rynku pracy wywołują sytuację tzw. rozłak zarobkowych. W warunkach konkurencyjnego rynku pracy, który preferuje mobilnych i dyspozycyjnych pracowników, łączenie aktywności zawodowej i rodzinnej bywa utrudnione a czasami wręcz niemożliwe.

g) Bezpieczeństwo publiczne i patologie społeczne

Na terenie gminy Miłakowo nie stwierdza się wysokiego poziomu przestępczości, jednakże brak poczucia bezpieczeństwa jako problem społeczny wymieniło prawie 29% ankietowanych mieszkańców, zaś nieco więcej badanych (30,6%) zadeklarowało, iż nie czuje się bezpiecznie na terenie gminy. Wśród przyczyn wskazywano najczęściej zagrożenie na drodze spowodowane przez nietrzeźwych kierujących i piratów drogowych, brak odpowiedniej liczby patroli policji oraz niewystarczające oświetlenie w miejscu zamieszkania, zaś w dalszej kolejności bójki i kradzieże.

Dane Komisariatu Policji w Morągu nt. poziomu przestępczości zostały zaprezentowane na rysunku 18. Liczba przestępstw od 2003 roku waha się w przedziale od 85 do 117 przypadków (w 2005 r. – tylko 63 stwierdzone przestępstwa), w tym popełnianych przez nieletnich 2-11 przypadków.

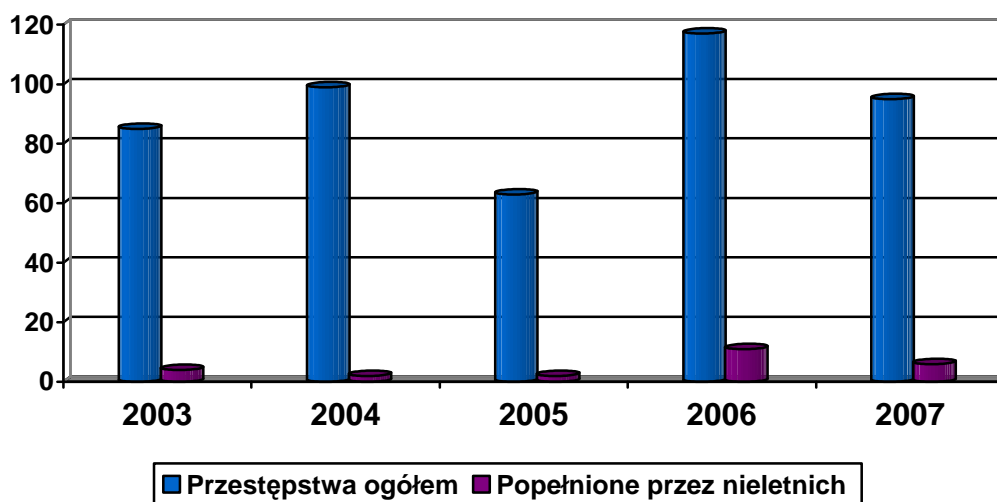
Najczęściej popełniane przestępstwa na terenie gminy Miłakowo (w ostatnich 3 latach) to:

1. kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwości, art. 178 a § 1 i 2 Kodeksu karnego (kk) – łącznie 87 zdarzeń.
2. kradzież mienia, art. 278 § 1 kk – łącznie **40** zdarzeń,
3. kradzież z włamaniem, art. 279 § 1 kk – łącznie **27** zdarzeń,
4. bójki, pobicia, art. 158 § 1 KK, art. 156 § 1 kk, art. 157 § 1 kk – łącznie **27** zdarzeń,
5. uszkodzenie mienia, art. 288 § 1 kk – łącznie **12** zdarzeń.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy czuwa pięciu funkcjonariuszy z Posterunku Policji w Miłakowie. W okresie letnim posterunek wzmacnia 2 funkcjonariuszy z Oddziału Prewencji Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie.

¹¹ Społeczne i psychiczne skutki sytuacji bezrobocia chronicznego (trwającego ponad pewien okres czasu – na ogół 12 miesięcy) ulegają takiej kumulacji i nasileniu, że często nie jest już możliwe przywrócenie jednostki do aktywności zawodowej. Różne badania pokazują, że problem ten dotyczy w większym stopniu mężczyzn.

Rysunek 19. Przestępczość w gminie Miłakowo w latach 2003 - 2007

Źródło: opracowanie własnych na podstawie danych Komisariatu Policji w Morągu

Kodeks karny do kategorii przestępstw zalicza **przemoc w rodzinie**. Zgodnie z art. 207 § 1 kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Przemoc domowa to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody.

Według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, definiuje się ją jako wszelkie incydenty gróźb, przemocy lub nękania (psychologicznego, fizycznego, seksualnego, ekonomicznego lub emocjonalnego) między osobami dorosłymi, którzy żyją w związku partnerskim lub są członkami tej samej rodziny, niezależnie od płci i orientacji seksualnej. Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

1. jest intencjonalna – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
2. siły są nierówne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą (ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy),
3. narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.),
4. powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody, a doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Zwiększenie efektu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz pomocy dla rodzin krzywdzonych wymaga inspirowania i promowania nowych, skutecznych rozwiązań problemu. Największą barierą w przeciwdziałaniu przemocy jest niska wykrywalność, mała skuteczność prowadzonych działań oraz milczenie sąsiedzkie. Bardzo trudne jest samo rozpoznanie przemocy stosowanej przez rodziców czy opiekunów wobec dzieci, z wyjątkiem najbardziej drastycznych form krzywdzenia, jak również rozpoznanie przemocy wobec dorosłych członków rodziny. Jeszcze

trudniejsze bywa podejmowanie interwencji z zewnątrz oraz uzyskanie akceptacji społecznej dla zorganizowanych w tym zakresie działań.

Według ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców przemoc w rodzinie jako problem społeczny w gminie Miłakowo wskazało 40% ankietowanych. Natomiast do grupy najważniejszych problemów przemoc w rodzinie zaliczyło blisko 11% respondentów.

Istnienie zjawiska potwierdzają dane zgromadzone przez Posterunek Policji w Miłakowie. W 2006 roku policja przeprowadziła 33 interwencje domowe, a w roku 2007 odnotowano aż 75 takich przypadków. Ponadto, zgodnie z informacjami Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Miłakowie oraz Posterunku Policji w Miłakowie, w roku 2006 założono 2 „Niebieskie Karty” i taką samą ilość w roku 2007. Na przestrzeni pierwszych ośmiu miesięcy roku 2008 założono kolejne 2 „Niebieskie Karty”, a ofiary przemocy w rodzinie założyły 3 sprawy karne o znęcanie się¹².

Niebieska Karta została opracowana przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i ma na celu: zwiększenie bezpieczeństwa ofiar przemocy domowej, rozwijanie ich zdolności samoobrony przed przemocą oraz tworzenie lokalnych koalicji na rzecz przeciwdziałania przemocy. Służy ona:

- a. dokumentowaniu faktów związanych z przemocą w danej rodzinie,
- b. ocenie zagrożenia dalszą przemocą,
- c. przygotowaniu skutecznego planu pomocy osobie poszkodowanej,
- d. jako dowód w sprawach sądowych,
- e. usprawnianiu procedur działania w sprawach dotyczących przemocy,
- f. poszerzaniu wiedzy dotyczącej zjawiska przemocy.

O dysfunkcjach rodziny informuje również nadzór kuratorów sądowych realizujący orzeczenia i zarządzenia Sądu Rodzinnego (Wydział Rodzinny i Nieletnich) przy Sądzie Rejonowym w Ostródzie. Zadania kuratorów mają charakter wychowawczo-resocjalizacyjny, diagnostyczny, profilaktyczny i kontrolny. W 2007 r. kuratorzy sprawowali na terenie gminy 22 nadzory, w tym 10 rodzinnych i 12 nieletnich.

Do zachowań patologicznych, oprócz wyżej omówionych przestępstw karnych, należy również zaliczyć **uzależnienia**: alkoholizm i narkomanię. Są to formy zachowań zaliczane do autoagresywnych, których szkodliwe skutki obejmują zasięgiem także członków rodzin i innych osób w najbliższym otoczeniu człowieka uzależnionego.

Alkoholizm w gminie jako problem społeczny dostrzega aż 84% ankietowanych. 58,13% respondentów wymienia alkoholizm jako najważniejszy problem społeczny¹³. Alkohol jest zmieniającą świadomość używką, która może spowodować poważną chorobę o dającym się przewidzieć przebiegu.

Fakty składające się na kliniczny kanon destrukcji alkoholowej:

- Postępujące samozniszczenie wskazujące na uszkodzenie układu samozachowawczego.

¹² Wypełnienie „Niebieskiej Karty” przez funkcjonariusza Policji lub pracownika socjalnego (jako załącznika do wywiadu środowiskowego) nie jest równoznaczne z założeniem sprawy karnej przeciwko sprawcy przemocy w rodzinie.

¹³ Alkoholizm jest problemem nie tylko gminnym, ale ogólnopolskim. Szacuje się, że w całym kraju: 1) degradacja zdrowia uzależnionych dotyczy 600 - 800 tys. osób, 2) uszkodzenia zdrowia u nadmiernie pijących: ok. 2 mln osób, 3) szkody występujące u członków rodzin z problemem alkoholowym - ok. 3 mln dorosłych i dzieci współuzależnionych z problemami emocjonalnymi, somatycznymi, ubóstwem, mniejszymi szansami życiowymi, demoralizacją.

- Głód alkoholowy, dający poczucie przymusu wewnętrznego.
- Brak zdolności do skutecznej samokontroli powstrzymującej picie i powtarzające się niepowodzenia prób zaprzestania picia.
- Nasilający się stan cierpienia, osamotnienia i bezradności.
- Głębokie uszkodzenia i rozerwanie podstawowych kontaktów społecznych.
- Gotowość do naruszania norm społecznych i wartości, gdy znajdują się w konflikcie z dążeniem do picia.

Z uwagi na silne zaburzenia zachowania i nieprzewidywalność reakcji oraz destrukcyjny wzorzec postępowania osoby uzależnionej od alkoholu, członkowie jej najbliższego otoczenia żyją w stanie permanentnego stresu. Trwała adaptacja do stresora, jakim jest osoba pijąca i jej zachowanie, staje się przyczyną wystąpienia stałych zaburzeń przystosowania u dorosłych członków rodziny alkoholika. Mimo, iż współzależnienie nie zostało jeszcze wpisane przez światową Organizację Zdrowia do Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób, Urazów i Przyczyn Zgonów, wielu specjalistów zajmujących się terapią problemów alkoholowych jest zgodnych, że można wyróżnić szereg ściśle określonych objawów, które pozwalają na rozpoznanie u osoby badanej zespołu zaburzeń osobowości, określanego mianem współzależnienia. Są to:

- a) stałe uzależnienie własnej samooceny od umiejętności kontrolowania siebie i innych w sytuacji zagrożenia,
- b) branie na siebie odpowiedzialności za zaspokajanie potrzeb innych, nawet kosztem niezaspokojenia swoich własnych,
- c) problemy związane z wyznaczaniem granicy między zbliżaniem a zachowaniem dystansu oraz związany z tym lęk,
- d) skłonność do związków z osobami o zaburzonej osobowości, uzależnionymi od substancji chemicznych, współzależnionymi i/lub o zaburzonych popędach.

Na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych należy do zadań własnych gminy. Wykonywane one są przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA), realizującą Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (przyjmowany corocznie Uchwałą Rady Miejskiej w Miłakowie).

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawiera zadania:

1. Zwiększenie dostępności terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu:
 - a) pomoc merytoryczna i finansowa dla Poradni Leczenia Psychiatrycznego Uzależnień w Morągu,
 - b) propozycja korzystania z działalności Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy w Biurze Pełnomocnika Burmistrza ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Morągu ul. Dworcowa 7,
 - c) korzystanie z pomocy terapeutów w Morągu.
2. Udzielane rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie:
 - a) przyjmowanie wniosków w sprawie leczenia odwykowego osób uzależnionych od alkoholu,

- b) prowadzenie wstępnych rozmów i motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego,
- c) zasięgnięcie opinii i informacji o osobie zgłoszonej do Komisji od policji, M-GOPS, szkół i środowiska,
- d) kierowanie osoby zgłoszonej na badania do lekarza biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania sposobu leczenia,
- e) kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego w sprawach zobowiązania do leczenia odwykowego,
- f) propagowanie wiedzy nt. uzależnień i przemocy (ulotki, broszurki itp.),
- g) występowanie przed Sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- h) kontrola przestrzegania prawa w zakresie zasad sprzedaży i podawania napojów alkoholowych, kontrole punktów sprzedaży,
- i) monitorowanie problemów alkoholowych,
- j) inicjowanie polityki pro zdrowotnej,
- k) współpraca z policją w zakresie przestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, a w szczególności dzieci i młodzieży, w tym prowadzenia pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych:

- a) zajęcia z grupami opiekuńczo-wychowawczymi i socjoterapeutycznymi dla dzieci i młodzieży z różnych grup wiekowych,
- b) realizacja w placówkach oświatowych gminy Miłakowo programów profilaktycznych, kierowanych do dzieci, młodzieży, rodziców i nauczycieli:
 - o „Shrek i tajemnica osła ...”, klasy I-III SP,
 - o „Badania Pana Kleksa” klasy V-VI SP,
 - o „Sen gimnazjalisty” klasy I-III G,
 - o „Profilaktyka narkomanii w domu i w szkole” – dla rodziców,
 - o „Zero tolerancji dla przemocy w szkole” – dla rodziców,
 - o „Edukacyjna wycieczka do Kotliny Kłodzkiej” – dla uczniów,
 - o „Szlakiem ginących zawodów” – dla uczniów,
 - o „Zachowaj trzeźwy umysł” – obejmujący między innymi turniej piłki nożnej o puchar Rady Rodziców, turniej tenisa stołowego o Puchar Burmistrza Miłakowa, festyn rekreacyjno – sportowy podsumowujący kampanię „Zachowaj trzeźwy umysł” i inne teatralne spektakle profilaktyczne i programy autorskie,
 - o organizacja bądź współorganizacja wypoczynku zimowego i letniego dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych (kolonie profilaktyczne, półkolonie, obozy profilaktyczne),
 - o „Zielona szkoła”,
 - o „Harcerski wypoczynek dzieci – letni biwak profilaktyczny dla dzieci z rodzin patologicznych” itp.,
 - o coroczny wyjazd dzieci na „Zjazd Szkół im. Jana Pawła II w Częstochowie”,
 - o włączenia się w ogólnopolskie kampanie,

4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych:

- a) udzielanie pomocy merytorycznej, organizacyjnej i finansowej, stała i systematyczna współpraca z placówkami gminnymi i innymi realizującymi własne programy profilaktyczne i propagującymi zdrowy styl życia (MDK, M-GOPS, Sąd, Prokuratura, Przedszkole, Szkoły, Policja, PARPA i inne),
- b) współpraca z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się profilaktyką uzależnień (Uczniowskie Kluby Sportowe, Caritas, Kluby Sportowe, PCK, TPD, Stowarzyszenia i inne),
- c) wspieranie inicjatyw profilaktycznych osób i grup nieformalnych.

Według danych uzyskanych z GKRPA w Miłakowie w roku 2006 zgłoszono do Komisji 47 osób uzależnionych od alkoholu oraz 102 osoby współuzależnione. W roku 2007 GKRPA odbywała comiesięczne posiedzenia, podczas których przeprowadzane były rozmowy interwencyjno-motywacyjne zarówno z osobami uzależnionymi, jak też z członkami ich rodzin. Rozmowy przeprowadzono z 27 osobami, z czego skierowano do poradni uzależnień 4 osoby. W 1 przypadku skierowano sprawę do Sądu o leczenie przymusowe. Według GKRPA w Miłakowie wynika, że szacunkowa liczba osób uzależnionych od alkoholu wynosi 112, liczba dorosłych w otoczeniu alkoholika wynosi 85 osób oraz aż 92 dzieci przebywa w otoczeniu alkoholika. Osób szkodliwie pijących na terenie gminy jest 26. Niepokojące są dane ośmiu miesięcy roku 2008, gdyż skierowano do Sądu 6 wniosków o leczenie przymusowe, 7 osób skierowano do poradni uzależnień i przeprowadzono już 34 rozmowy interwencyjno-motywacyjne.

Oprócz pomocy udzielanej przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych osoby uzależnione i ich rodziny mogą korzystać ze wsparcia Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Miłakowie w formie: 1) materialnej: zasiłki okresowe, celowe, stałe, dożywianie dzieci w szkołach, organizowanie koloni letnich dla dzieci, 2) rzeczowej: żywność, odzież, 3) psychologicznej i prawnej: udzielanie wsparcia dla rodzin z problemem alkoholowym, informowanie o chorobie i możliwościach leczenia, diagnozowanie całej rodziny i proponowanie pomocy dla wszystkich jej członków, sporządzanie wywiadów środowiskowych w celu skompletowania dokumentacji do Sądu.

Problem **narkomanii** w gminie Miłakowo jest marginalny. Posterunek Policji w Miłakowie nie odnotował żadnego zdarzenia związanego z posiadaniem lub rozprowadzaniem narkotyków¹⁴. Takich zdarzeń nie odnotował również ani Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Miłakowie ani Zespół Szkolno - Przedszkolny. Nie oznacza to jednak, że problem narkomanii w ogóle nie istnieje w gminie. Po narkotyki sięgają zazwyczaj młodzi ludzie z ciekawości lub pod wpływem grupy, w której funkcjonują. Zarówno osoby uzależnione od narkotyków, jak również spożywające w mniejszych ilościach środki odurzające, nie zdają sobie sprawy z problemu, nie ujawniają się, w związku z czym nie można im pomóc. Dlatego tak ważne jest uświadamianie zagrożeń, jakie niesie za sobą choroba i docenianie znaczenia profilaktyki. W tym kierunku działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która w swych działaniach obejmuje również narkomanie.

¹⁴ Warto odnotować, że według Światowej Organizacji Zdrowia narkotykami są zarówno opiaty (np. heroina, morfina), psychostymulanty (np. amfetamina, metamfetamina), kokaina, marihuana i haszysz, jak i nikotyna, alkohol czy steroidy. W naszym kręgu kulturowym kofeina zawarta np. w kawie czy herbacie, alkohol etylowy zawarty we wszelkich napojach alkoholowych oraz nikotyna zawarta w tytoniu, pomimo udowodnionej szkodliwości i potencjału uzależniającego znacznie przewyższającego wiele nielegalnych substancji (dotyczy zwłaszcza nikotyny), nie są zaliczane do narkotyków.

Oceniając prowadzone w gminie działania profilaktyczne, należy wskazać na ich umiarkowaną skuteczność. Bez wątplenia jest to obszar, który będzie wymagał mocniejszego zaangażowania ze strony władz gminy (i nie tylko). W ankiecie dotyczącej potrzeb i problemów społecznych, na pytanie 4. o usługi społeczne, które wymagają większej uwagi, 40% ankietowanych wskazało sferę profilaktyki uzależnień. Znacząca jest też dość przeciętna ocena działania GKRPA przez społeczność (pyt. 10). Trzeba mieć wszakże na uwadze, że GKRPA dysponuje ograniczonymi możliwościami. Leczenie osoby dotkniętej chorobą alkoholową może odbywać się tylko za jej zgodą lub na podstawie decyzji sądu. Poza tym, uzależnienia społeczne są skutkiem (a zarazem przyczyną) innych problemów społecznych. Tylko kompleksowe podejście do kwestii może umożliwić jej rozwiązanie.

Za działania prowadzące do zapewnienia **bezpieczeństwa przeciwpożarowego** w gminie odpowiadają jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowościach Miłakowo, Boguchwały i Książnik, które posiadają sprzęt i uprawnienia do udzielania pomocy w zakresie ratownictwa wodnego, drogowego i medycznego, jak również Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza Państwowej Straży Pożarnej w Morągu. Trzeba nadmienić, że każda jednostka OSP jako organizacja społeczna, oprócz obowiązków nałożonych ustawą o bezpieczeństwie przeciwpożarowym, działa na rzecz społeczności lokalnej, angażując się np. w organizowanie lokalnych imprez integracyjnych.

2.4.2. Katalog problemów społecznych w gminie zidentyfikowany i wybrany podczas warsztatów

Podczas pierwszych warsztatów dotyczących opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych uczestniczący w spotkaniu lokalni liderzy nazwali kluczowe problemy społeczne występujące w gminie. Uczestnicy warsztatów opierali się o zgromadzone przez zespół roboczy dane statystyczne i informacje z różnych źródeł, wyniki ankietyzacji lokalnej społeczności oraz własną wiedzę i doświadczenia. W ten sposób powstał katalog problemów tworzących hierarchię jak na rysunku ...

Zbiorne zestawienie wyników ankiety i danych świadczących o nasileniu danego problemu społecznego.

Problem społeczny	Źródła informacji																				
	ankiety		Inne informacje																		
	dane	wskaźnik	dane	wskaźnik																	
Mała aktywność i izolacja społeczna mieszkańców	Czy mieszkańcy chcą uczestniczyć w działaniach mających na celu rozwiązywanie problemów	TAK – 37% NIE – 28% NIE WIEM – 35%	Frekwencja w wyborach:	2007 rok – 35,07 % 2006 rok – 46,67%																	
			Liczba organizacji pozarządowych:	2007 rok – 9 w tym: - OSP w Miłakowie, - OSP w Boguchwałach, - OSP w Książniku, - UKS w Miłakowie, - GKS w Miłakowie, - stowarzyszenie Miłakowo 2010, - Stowarzyszenie im. O. Wł. Włodyki,																	
Za małą aktywność zawodowa i za dużą roszczeniowość części społeczeństwa	Dostrzeganie uzależnienia rodzin od pomocy społecznej jako problemu społecznego	27%																			
	Dostrzeganie bezrobocia jako problemu społecznego	57%	Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w latach	<table border="1"> <thead> <tr> <th>lata</th> <th>Gmina</th> <th>tereny wiejskie</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2003</td> <td>999</td> <td>643</td> </tr> <tr> <td>2004</td> <td>932</td> <td>589</td> </tr> <tr> <td>2005</td> <td>770</td> <td>518</td> </tr> <tr> <td>2006</td> <td>746</td> <td>475</td> </tr> <tr> <td>2007</td> <td>632</td> <td>417</td> </tr> </tbody> </table>	lata	Gmina	tereny wiejskie	2003	999	643	2004	932	589	2005	770	518	2006	746	475	2007	632
lata	Gmina	tereny wiejskie																			
2003	999	643																			
2004	932	589																			
2005	770	518																			
2006	746	475																			
2007	632	417																			

	Przyczyny bezrobocia: - nie wiem jak zdobyć pracę - brak dojazdu - za mało miejsc pracy w gminie - praca legalna jest nieopłacalna - radzę sobie bez pracy	4% 27% 47% 18% 2%	Liczba osób korzystających ze świadczeń M-GOPS z powodu bezrobocia	1053 (około 18% mieszkańców)
			Liczba podmiotów gospodarczych w gminie w latach	2006 – 178 2007 – 192 2008 – 201
	Dostrzeganie ubóstwa jako problem społeczny	71%	Osoby korzystające ze świadczeń M-GOPS z powodu ubóstwa	1170 (około 20% mieszkańców)
	Ocena sytuacji materialnej rodziny	Bardzo dobra – 4% Dobra – 31% Zadowolająca – 45% Zła – 20%		
Rodzina nie funkcjonuje w prawidłowy sposób	Dostrzeganie alkoholizmu jako problemu społecznego	84%	Szacunkowa liczba osób uzależnionych od alkoholu	112
			Dorośli w otoczeniu alkoholika	85
			Dzieci w otoczeniu alkoholika	92
			Osoby pijące szkodliwie	26
			Przemoc domowa związana z problemem alkoholowym	9 rodzin
			Wydatki z budżetu gminy na programy profilaktyczne	31 700 zł
	Dostrzeganie narkomani jako problemu społecznego	15%		

	Więcej uwagi potrzebuje profilaktyka uzależnień	39,7%		
	Dostrzeganie uzależnienia rodzin od pomocy społecznej jako problemu społecznego	68%	Liczba osób korzystających ze wsparcia M-GOPS (w tym rodzin)	613 (324)
	Dostrzeganie bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego jako problemu społecznego	40%	Ilość osób objętych pomocą MGOPS w postaci zasiłku z tytułu bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego	274
Dzieci i młodzież nie rozwijają się prawidłowo	Dostrzeganie zaniedbania rozwoju dzieci i młodzieży jako problemu społecznego,	50%	Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach	2005 – 1 2006 – 6 2007 - 4
	Występowanie problemów wychowawczych	52%	Liczba przestępstw popełnionych przez nieletnich w 2007 roku	6
			Nadzór wydziału Rodzinno i Nieletnich Sądu Rejonowego w Ostródzie	12 nadzorów
	Czy dzieci uczęszczają na zajęcia pozalekcyjne	TAK – 51% NIE – 49%	Frekwencja w szkole	SP – 94% Gimnazjum – 91,5%
			Ilość zorganizowanych kół zainteresowań:	Zespół Szkolno Przedszkolny w Miłakowie – 19 kółek,

				Szkoła Podstawowa w Boguchwałach – 6 kółek Miłkowski Dom Kultury – 5 kółek
	Czy w szkole jest bezpiecznie?	TAK – 59% NIE – 12%		
	Czy dzieci spożywają:	TAK NIE		
	Alkohol	47% 31%		
	Narkotyki	19% 46%		
	papierosy	74% 12%		
	Bezpieczna droga do szkoły	78%		
			Ilość dzieci korzystających z ciepłego posiłku w szkole finansowanego przez M-GOPS	324
Izolacja społeczna osób starszych i niepełnosprawnych	Dostrzeganie izolacji osób starszych jako problemu społecznego	21%	Liczba osób w gminie w wieku poprodukcyjnym	2007 rok – 737 osób w tym 516 kobiet,
	Z jakiej formy pomocy korzystają starsi mieszkańcy gminy	- żadnej – 45% - rodziny – 46% - opiekunki domowej – 20%, - sąsiedzkiej – 3%, - DDP – 0%	Ilość osób umieszczonych w DPS ze względu na brak możliwości innej pomocy	1
			Ilość osób starszych korzystających z pomocy M-GOPS w postaci usług opiekuńczych	15

	Czy starsi mieszkańcy biorą udział w spotkaniach z innymi osobami starszymi	TAK – 14%	Ilość osób należących do „Klubu Seniora”	29	
		NIE – 86%	Ilość osób należących do zespołu folklorystycznego „Warmianki”	20	
	Przyczyny nie uczestniczenia w spotkaniach swoich grup wiekowych	- brak oferty – 27%, - brak informacji – 23%, - brak zainteresowania ze swojej strony – 15%, - zły stan zdrowia – 21%, - brak możliwości dojazdu – 19%			
	Dostrzeganie niepełnosprawności jako problemu społecznego	48,8%	Ilość osób niepełnosprawnych powyżej 15 roku życia (wg NSP 2002)	824	
			Niepełnosprawność prawna	692	
			Niepełnosprawność biologiczna	132	
	Czy zdaniem osób niepełnosprawnych są one akceptowane przez środowisko	TAK – 26% NIE – 25% NIE WIEM – 49%	Ilość dzieci niepełnosprawnych z gminy uczących się w roku szkolnym 2006/2007	SP – 39, Gimnazjum – 69, Ponadgimnazjalnej - 47	
			Ilość dzieci niepełnosprawnych z gminy uczących się w roku szkolnym 2007/2008	SP – 38, Gimnazjum – 67, Ponadgimnazjalnej - 42	
	Dostępność do usług rehabilitacyjnych	Dobra – 6%, Zła – 52%			

	Czy osoba niepełnosprawna może znaleźć pracę?	TAK – 6%, Brak ofert pracy – 42%, Pracodawcy nie chcą zatrudniać – 31%, Nie wiem – 21%	Pomoc finansowa z M-GOPS w formie zasiłków	Zasiłek pielęgnacyjny – 239 osób Dodatek z tytułu rehabilitacji lub kształcenia dziecka niepełnosprawnego – 83 osoby,
	Dostrzeganie długotrwałych chorób jako problemu społecznego	41%	Pomoc M-GOPS w formie zasiłku z powodu długotrwałej choroby	245 osób
Niewystarczający poziom poczucia bezpieczeństwa wśród społeczności	Dostrzeganie braku poczucia bezpieczeństwa jako problemu społecznego	29%	Ilość funkcjonariuszy Policji w gminie	5
	Potrzeba zwiększenia bezpieczeństwa publicznego	38%	Nadzór Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Ostródzie	22 (w tym 10 rodzinnych i 12 nieletnich)
	Czy w gminie czujemy się bezpiecznie?	TAK – 52% NIE – 31%	Liczba popełnionych przestępstw w 2007 roku	95
	Przyczyny braku poczucia bezpieczeństwa	- włamania kradzieże – 33%, - bójki – 57,5%, - zagrożenie na drodze (nietrzeźwi kierowcy) – 100%, - brak patroli – 66%, - słabe oświetlenie – 60%	Liczba zatrzymanych nietrzeźwych kierowców w 2007 roku Liczba założonych niebieskich kart	57 2

Rysunek 20. Hierarchia problemów społecznych

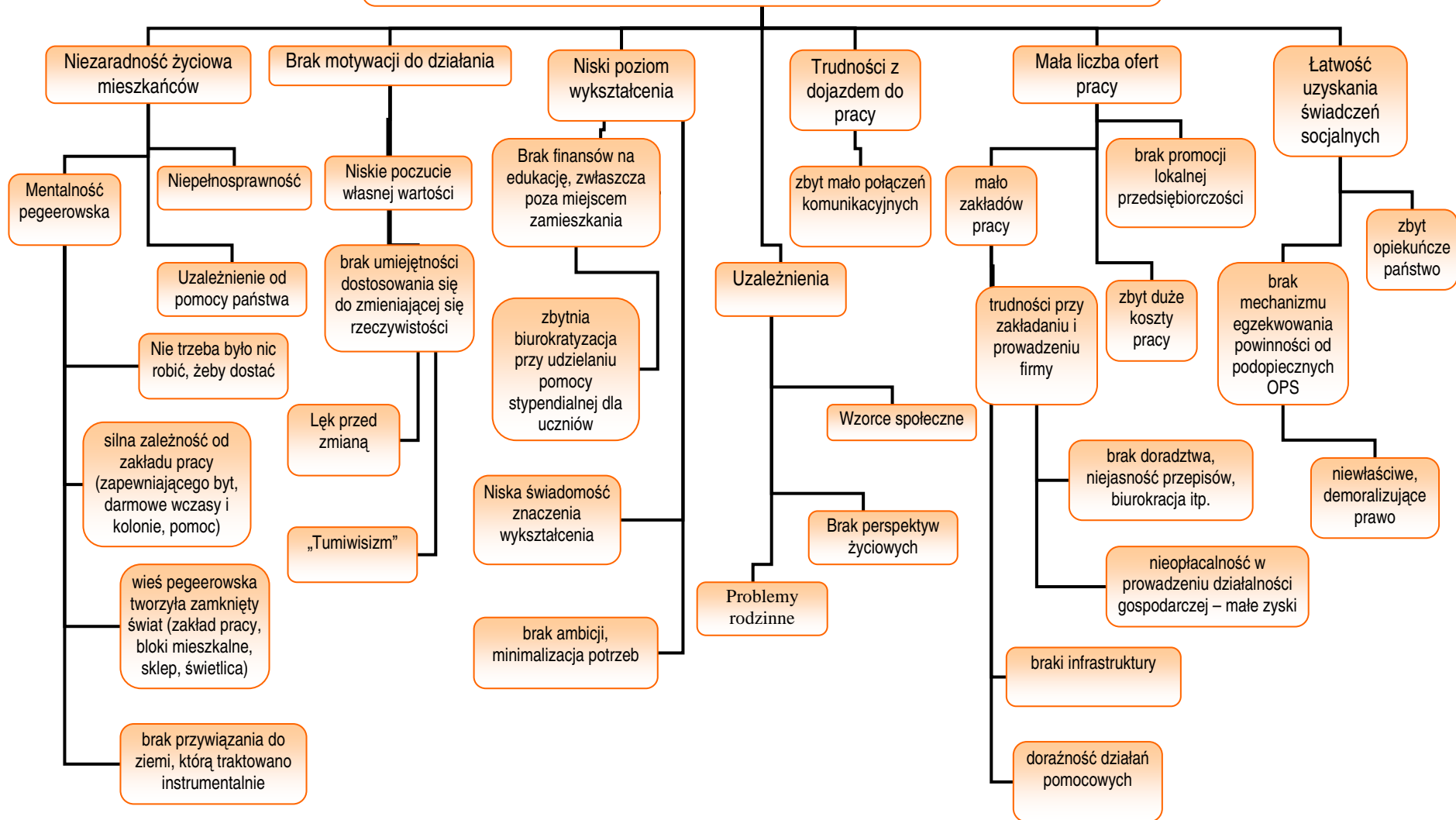

Następnie liderzy biorący udział w warsztatach opracowali drzewa problemów, wskazując główne przyczyny ich powstawania.

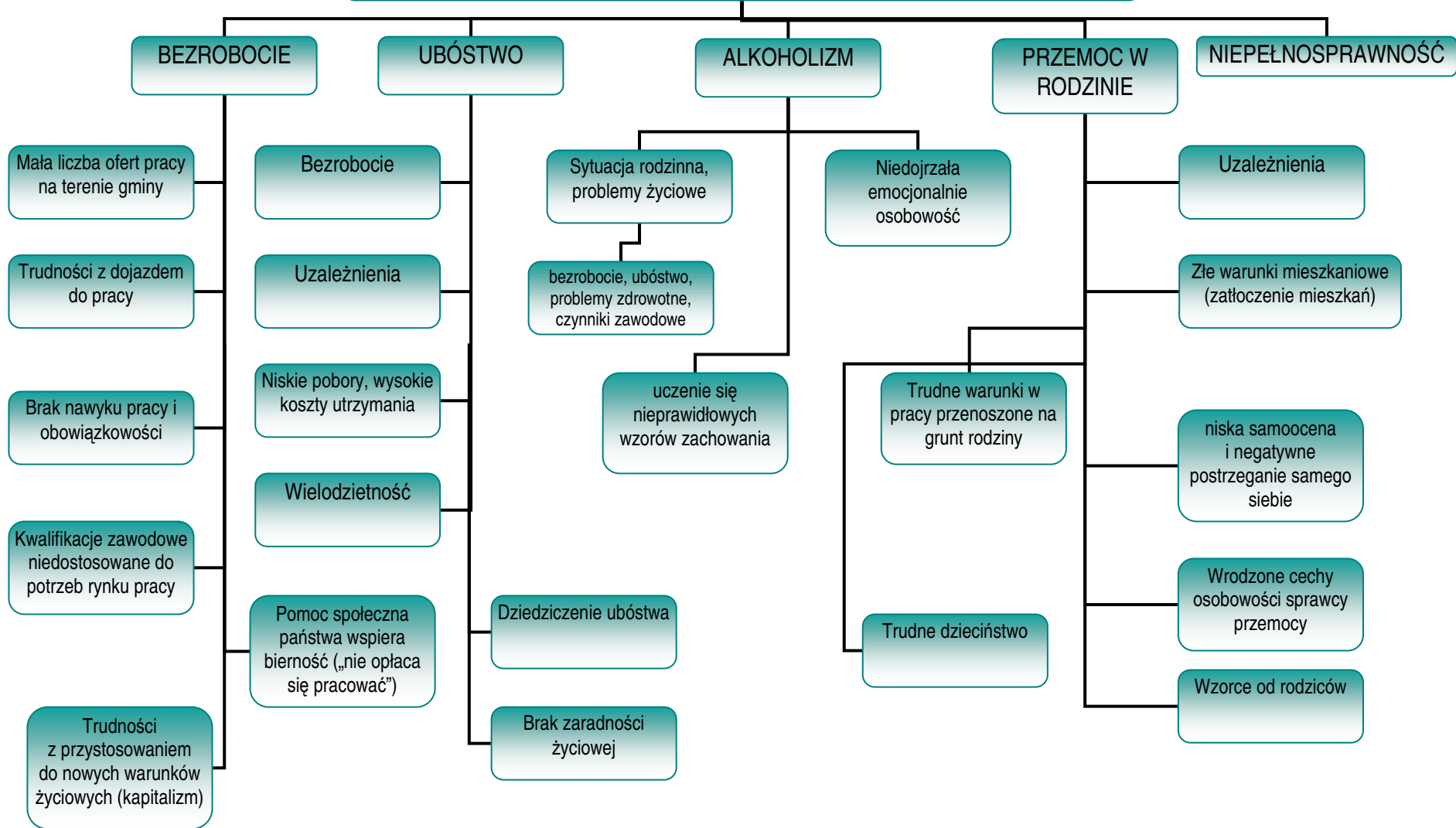
Rysunek 21. Drzewa głównych problemów społecznych w gminie

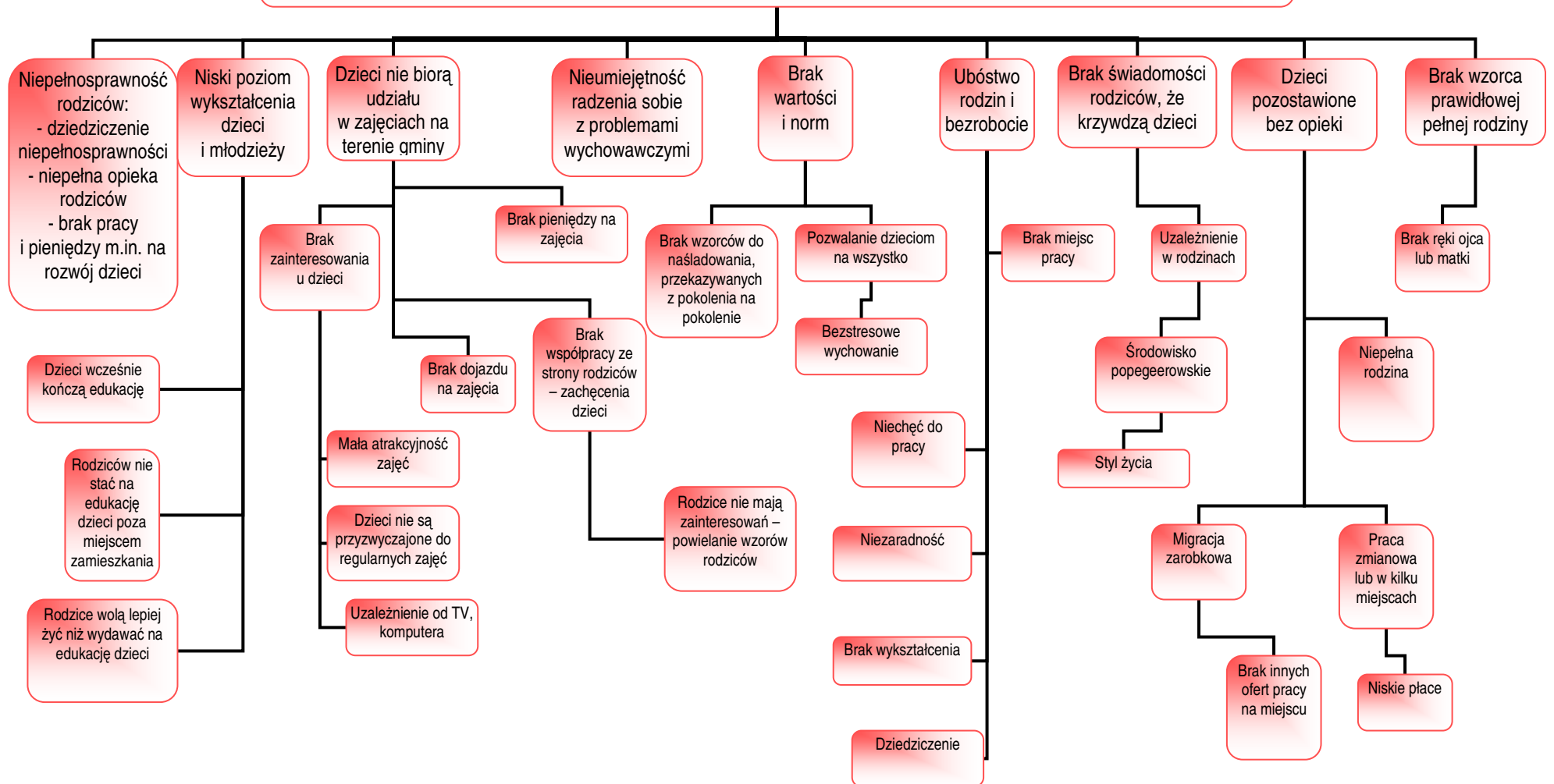
2. ZA MAŁĄ AKTYWNOŚĆ ZAWODOWĄ I ZA DUŻĄ ROSZCZENIOWOŚĆ CZĘŚCI SPOŁECZEŃSTWA POWODUJĄCA BEZROBOCIE I UBÓSTWO

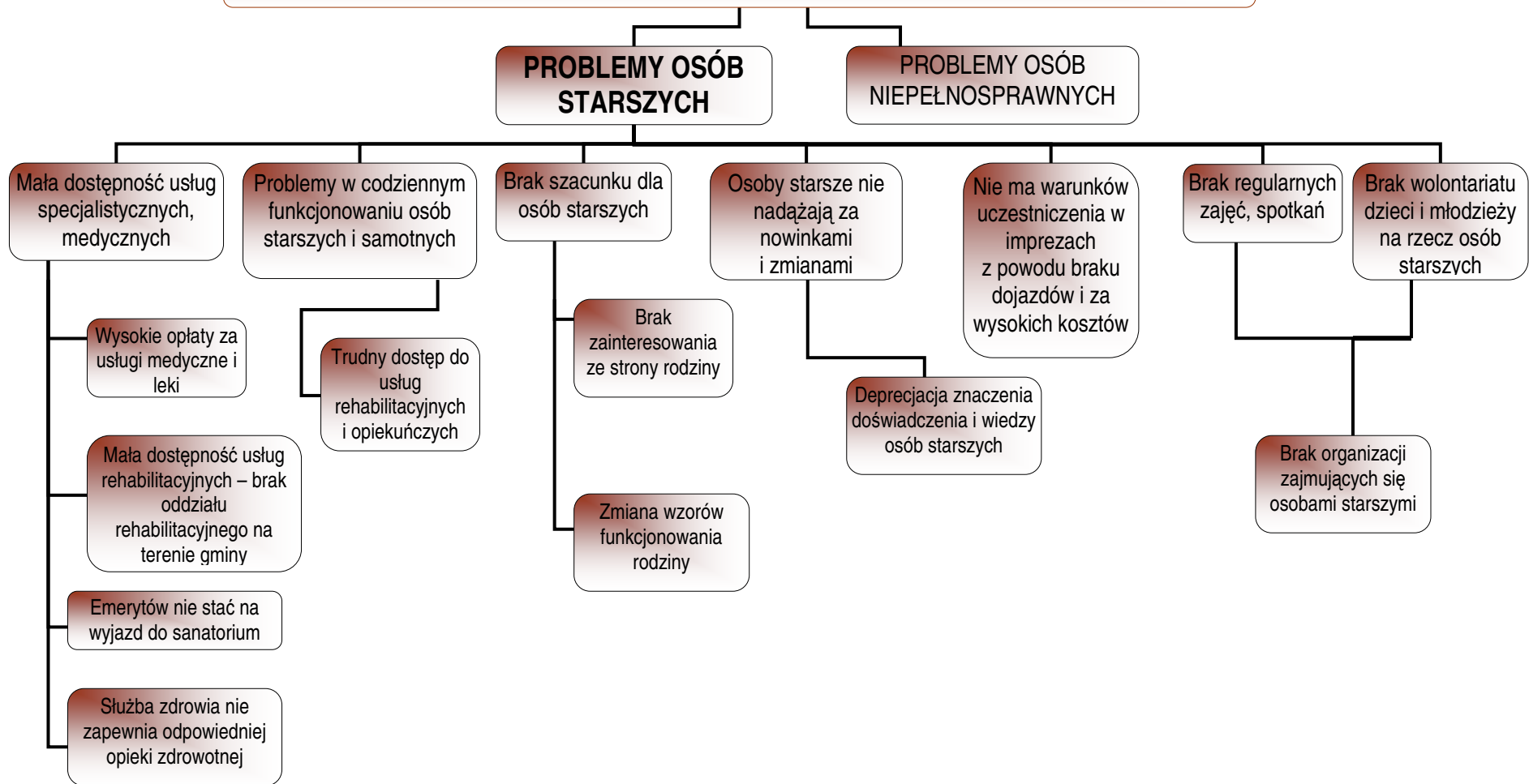
3. RODZINA NIE FUNKCJONUJE W SPOSÓB PRAWIDŁOWY

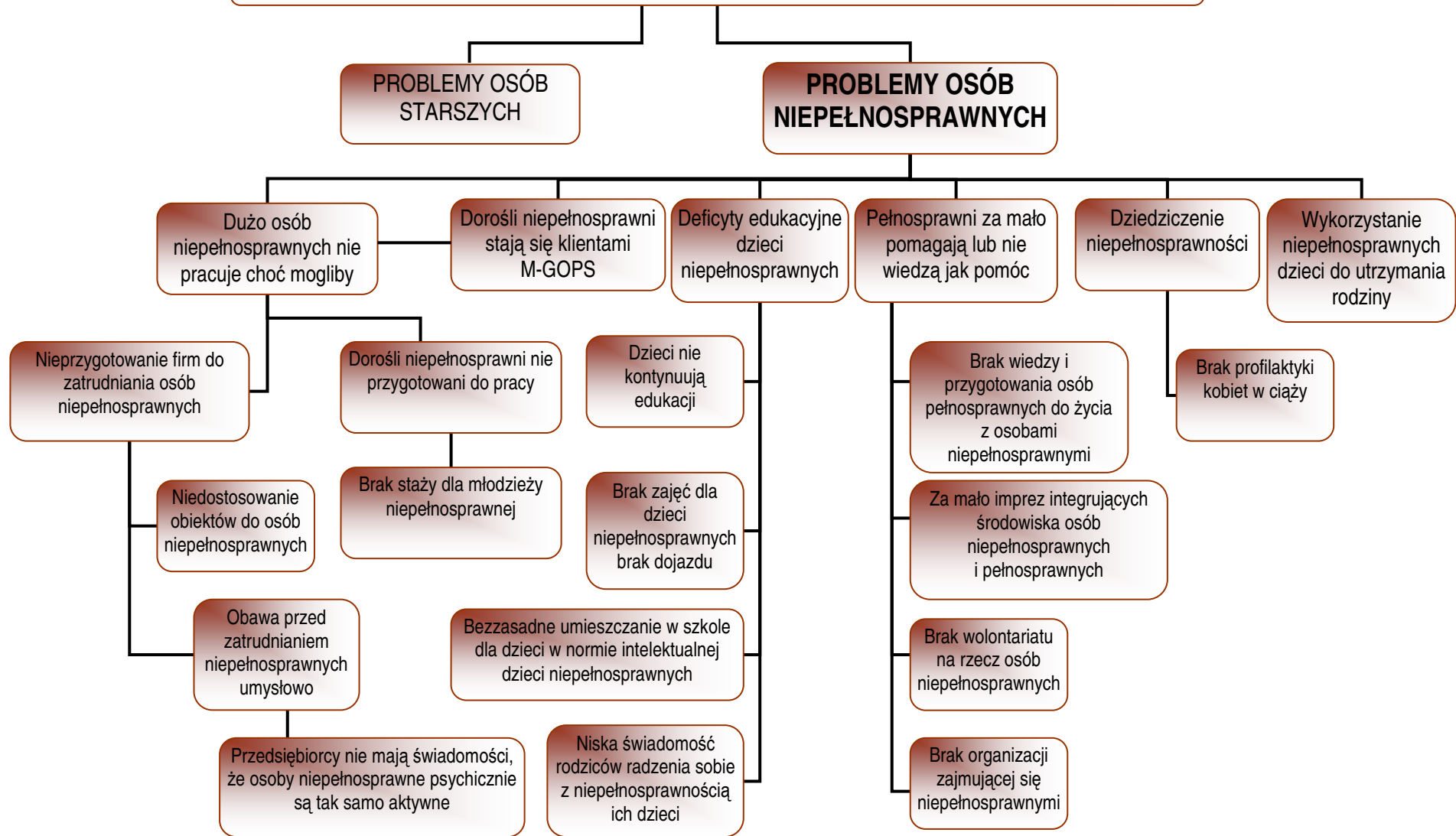
4. DZIECI I MŁODZIEŻ NIE ROZWIJAJĄ SIĘ PRAWIDŁOWO

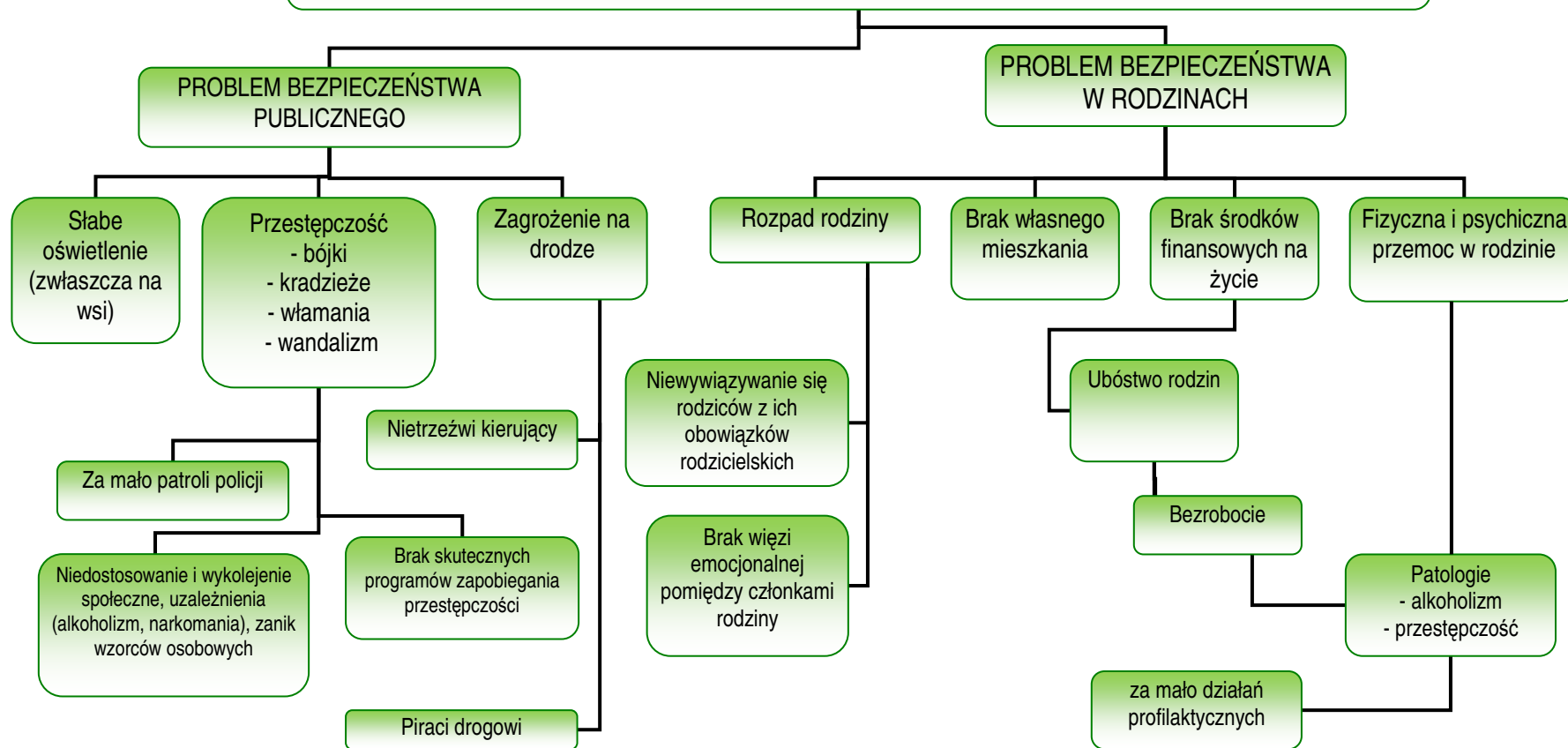
5. IZOLACJA SPOŁECZNA OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

5. IZOLACJA SPOŁECZNA OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH

6. NIEWYSTARCZAJĄCY POZIOM POCZUCIA BEZPIECZEŃSTWA WŚRÓD SPOŁECZNOŚCI

3. Kierunki rozwoju społecznego gminy

Szczegółowa diagnoza gminy Milakowo, zaprezentowana w rozdziale poprzednim, stanowi podstawę planowania strategicznego. Wiedząc już, jak było i jest w gminie obecnie, można zacząć „patrzeć przed siebie”, aby określić pożądane kierunki zmian społecznych.

3.1. Wizja rozwoju

Uczestnicy drugich warsztatów odpowiadali na pytania: Jaka będzie Gmina Milakowo w 2015 roku? Co się w niej zmieni i w jaki sposób? Ze zbioru ich pozytywnych wyobrażeń („marzeń”) o przyszłości naszej „małej ojczyzny”, powstała wizja rozwoju gminy:

- *Większa aktywność społeczna: mieszkańcy uczestniczą w różnych wydarzeniach i imprezach, zarazem biorąc aktywny udział w ich organizacji.*
- *Organizacje pozarządowe rozwijają się i prowadzą więcej działań dla mieszkańców.*
- *Kościół współpracuje z młodzieżą, parafia jest wspólnotą, która aktywnie działa i pomaga wszystkim mieszkańcom.*
- *Mieszkańcy aktywnie spędzają wolny czas, np. jeżdżą rowerami, uczęszczają na siłownię, aerobik, karaoke, śpiew i taniec, dzięki czemu są w dobrej kondycji fizycznej i psychicznej.*
- *Jest dużo więcej miejsc na odpoczynek, relaks, zabawę dla różnych grup wiekowych np. kawiarenki, ogródki, place zabaw, bary itp. Z tym, że ludzie potrafią bawić się i świętować bez alkoholu i używek.*
- *Osoby z problemami alkoholowymi są pod lepszą opieką i uczestniczą w terapii*
- *Spółeczność pomaga sobie ponadto w grupach wsparcia: pomoc w zakresie poszukiwania nowych miejsc pracy, ochrony i pomocy rodzin zagrożonych patologiami (alkohol, przemoc) i innych.*
- *Młodzież ma ciekawie zorganizowany czas wolny, działa aktywnie dla siebie i innych, uczestniczy w dbaniu o otoczenie, a rodzice dbają i interesują się dziećmi o każdej porze dnia.*
- *Młode małżeństwa mają lepsze warunki do życia i rozwoju, ponieważ jest więcej mieszkań, miejsc pracy, wyższe zarobki. Istnieją przedszkola.*
- *Młodzi ludzie zostają w gminie.*
- *Osoby starsze spotykają się, są bardziej aktywne, realizują swoje zainteresowania, czują się potrzebne i są w lepszej kondycji zdrowotnej.*
- *Rolnictwo jest bardziej ekologiczne, a agroturystyka jest rozwinięta, co się przyczynia do przybywania większej liczby turystów, rozwoju handlu i usług, wzrostu liczby miejsc pracy, poprawy zamożności mieszkańców.*
- *Spółeczność szanuje i dba o swoje otoczenie i środowisko oraz potrafi zagospodarować surowce wtórne.*

Uczestnicy warsztatów dokonali inwentaryzacji zasobów gminy, ważnych na etapie wdrażania Strategii. Zasoby należyce wykorzystane będą sprzyjać realizacji wizji rozwoju:

- Korzystne położenie geograficzne gminy
Ciekawe warunki krajobrazowe, jeziora, lasy
Czyste środowisko
- Istnieje niewykorzystany potencjał do tworzenia miejsc pracy w przemyśle, turystyce, rolnictwie (tereny pod inwestycje, wolna rolnicza przestrzeń produkcyjna, niewykorzystana siła robocza)
- Wykształcona i kompetentna kadra pedagogiczna w gminnych szkołach, dobra baza lokalowa
- Jest dużo młodych ludzi; działają grupy młodzieżowe (aktywne zwłaszcza grupy młodzieżowe przy parafiach, domu kultury)
- Jest dużo rodzin, w tym wielodzietnych i niepełnych
- Większość mieszkańców wsi utrzymuje się z pracy we własnych gospodarstwach rolnych
- Jest szeroki wachlarz imprez integracyjnych dostosowanych do potrzeb społeczeństwa
- Dobra współpraca GKRPA z sądem w zakresie przymusowego leczenia. Są specjaliści, są miejsca do leczenia stacjonarnego i ambulatoryjnego – Olsztyn, Frombork, Ilawa; istnieje/działa grupa AA „Barka”
- Zasoby lokalowe, miejsca do zagospodarowania i wykorzystania na cele społeczne

Najważniejszym zasobem gminy, a zarazem celem jej istnienia, są ludzie. To od ich zaangażowania będzie zależało powodzenie strategii rozwiązywania problemów społecznych.

3.2. Cele rozwoju oraz zadania realizacyjne

Strategiczne cele rozwoju gminy to przeformułowane główne problemy społeczne, zidentyfikowane i wybrane podczas warsztatów. Dla właściwego rozumienia niżej omawianych zagadnień zdefiniowane zostały następujące terminy:

- cel – formalnie ustalone i przewidywane do zrealizowania zamierzenie wynikające z potrzeb organizacji i jej otoczenia, będące opisem pożądanego stanu przyszłego
- cel strategiczny – cel charakteryzujący się wysokim poziomem ogólności oraz długim terminem realizacji
- cel operacyjny – cel służący realizacji konkretnego celu strategicznego, charakteryzuje się wyższym niż cel strategiczny poziomem szczegółowości.

Biorąc pod uwagę ważność problemów społecznych oraz sposoby ich rozwiązywania, ustalono hierarchię celów strategicznych, które spaja cel główny.

Rysunek 22. Drzewo celów

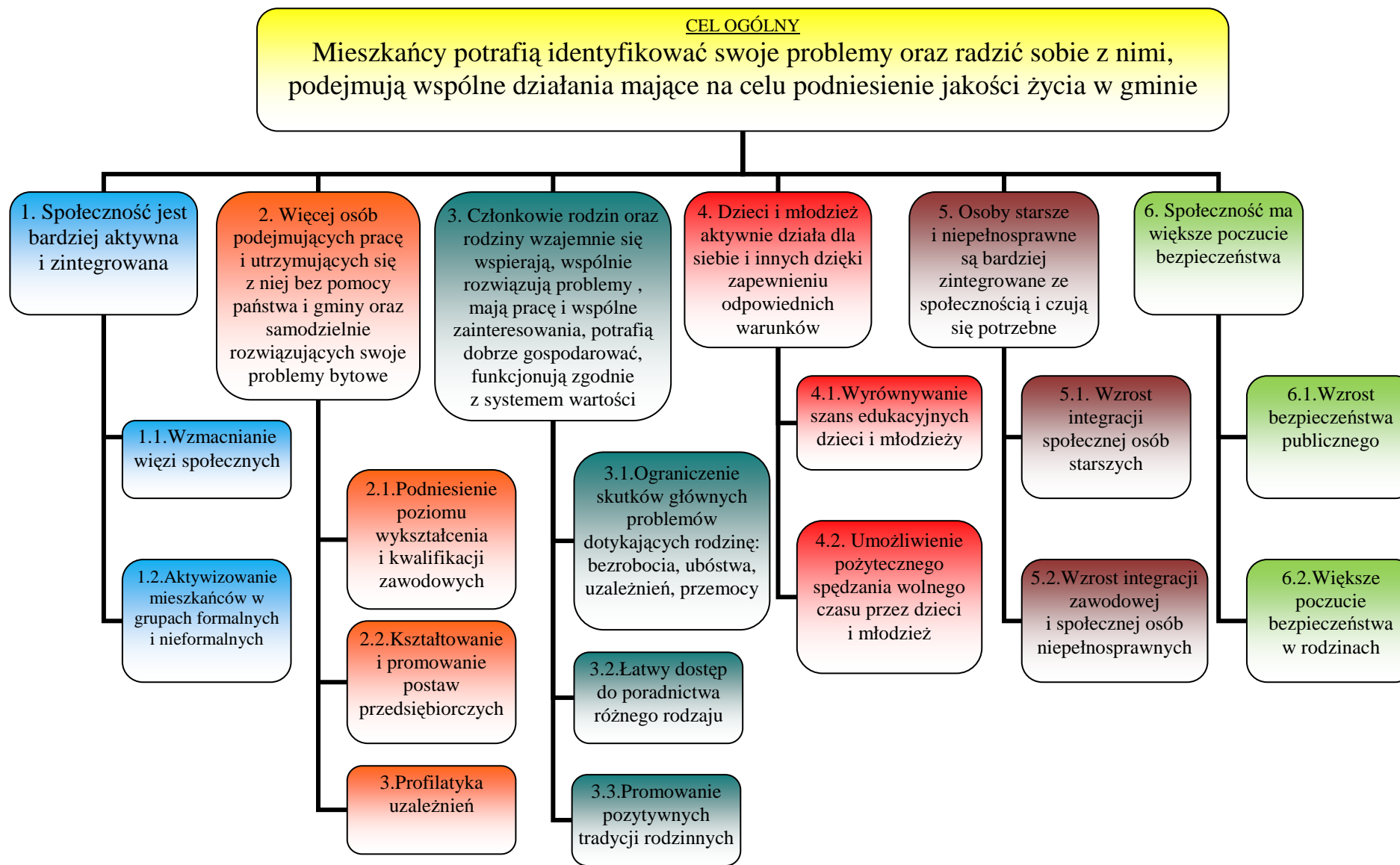

Tabela 14. Zadania realizacyjne wraz z harmonogramem wdrażania Strategii

L.p.	Zadania realizacyjne (działanie)	Instytucja odpowiedzialna	Realizatorzy	Źródła finansowania	Okres realizacji	Wskaźnik	Wartość w 2007 r.
1. SPOŁECZNOŚĆ JEST BARDZIEJ AKTYWNA I ZINTEGROWANA							
1.1. Wzmacnianie więzi społecznych							
1.1.1	Organizowanie wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych z aktywnym udziałem społeczności	organizacje pozarządowe, gmina, MDK	szkoły, gmina organizacje pozarządowe, MDK	PPWOW, budżet własny MDK, budżet własny gminy, budżet organizacji pozarządowych, GKRPA, środki pomocowe UE i inne	2008 - 2015	Liczba wydarzeń, liczba uczestników,	9 1500
1.1.2	Organizowanie konkursów dla małych społeczności np. wieś, osiedle, parafia itp. na zadany temat: najładniejszy ogród, posesja, grill ogrodowy, najładniejsza palma, pisanka, rękodzieło, recytacja, pamiątkę z Miłakowa, produkt lokalny	gmina, organizacje pozarządowe, MDK,	gmina, organizacje pozarządowe, parafia, MDK, lokalni liderzy i inni	PPWOW, budżet własny gminy, budżet organizacji pozarządowych, GKRPA, MDK, sponsorzy	2008 - 2015	Liczba konkursów, liczba uczestników.	3
1.1.3	Organizowanie i szkolenie zespołów roboczych tematycznych składających się z przedstawicieli różnych instytucji i organizacji, osób prywatnych, grup	gmina	gmina	budżet gminy, PPWOW,	2008 - 2015	Liczba szkoleń	4

	nieformalnych, sołtysów, JST, firm prywatnych dla realizacji wspólnych inicjatyw – regularne, kwartalne spotkania						
1.1.4	Budowa/remont pomieszczeń dla działań społeczności wiejskich z ich udziałem; Przekazanie/użyczenie terenu	gmina	gmina, organizacje pozarządowe,	POKL, budżet gminy, środki pomocowe z UE i inne	2008 - 2015	Liczba pomieszczeń i terenów przekazanych mieszkańcom	0 (zero)
1.1.5	Badanie potrzeb lokalnej społeczności (różnych grup: dorośli, dzieci, młodzież) w zakresie tematów dla działań: opracowanie ankiety, przetestowanie i dystrybucja, zebranie wyników i wnioski do działań	gmina	M-GOPS, gmina, organizacje pozarządowe, MDK, MGKS	budżet gminy	2008 - 2015	Dane zawarte w ankietach,	0 (zero)
1.2. Aktywizowanie mieszkańców w grupach formalnych i nieformalnych							
1.2.1.	Wspieranie finansowe, merytoryczne i organizacyjne inicjatyw nieformalnych, które wpływają na wzrost aktywności „małych ojczyzn”	gmina	gmina, MDK, OSP, parafie, organizacje pozarządowe i inne	POKL, PPWOW, budżet gminy i inne	2008 - 2015	Liczba inicjatyw	Brak danych
1.2.2.	Organizowanie konkursów na najlepszą inicjatywę grup nieformalnych, innych organizacji pozarządowych i instytucji zrealizowaną w gminie	gmina	gmina, MDK, OSP, parafie, organizacje pozarządowe i inne	POKL, PPWOW, budżet gminy, środki pomocowe z UE i inne	2008 - 2015	Liczba konkursów	0 (zero)
1.2.3.	Pomoc w tworzeniu i funkcjonowaniu organizacji pozarządowych	gmina	gmina, organizacje pozarządowe i inne,	budżet organizacji pozarządowych,	2008 - 2015	Liczba utworzonych organizacji	0 (zero)

				sponsorzy i inne		pozarządowych,	
1.2.4.	Opracowanie wieloletniego programu oraz karty współpracy z organizacjami pozarządowymi	gmina	gmina, organizacje pozarządowe,	budżet gminy	2008 - 2015	Opracowanie planu współpracy z organizacjami pozarządowymi	TAK
1.2.5.	Organizacja konkursów dotacyjnych dla organizacji pozarządowych i kościelnych	gmina	gmina, organizacje pozarządowe, parafie i inne,	budżet gminy	2008 - 2015	Organizowanie konkursów zgodnie z ustawą o pożytku publicznym	TAK
1.2.6.	Szkolenie z pozyskiwania środków na działania: sponsoring, loterie fantowe, akcje charytatywne, legalne zbiórki pieniędzy, bilety, aukcja/licytacja, koncert; dotacje i granty	gmina	gmina, OSP, MGKS, MDK, organizacje pozarządowe, parafie i inne,	PPWOW, budżet gminy i inne	2005 - 2015	Liczba przeprowadzonych szkoleń	0 (zero)
1.2.7.	Informowanie o dostępnych funduszach i programach	gmina	gmina, OSP, MGKS, MDK, szkoły, organizacje pozarządowe, parafie i inne,	budżet gminy	2005 - 2015	Liczba spotkań informacyjnych	4
1.2.8.	Przeszkolenie z zakresu przepisów prawnych oraz zasad organizowania wolontariatu	gmina	gmina, OSP, MGKS, MDK, szkoły, organizacje pozarządowe, parafie i inne	budżet gminy	2005 - 2015	Liczba szkoleń	0 (zero)

2. WZROST LICZBY OSÓB PODEJMUJĄCYCH PRACĘ I UTRZYMUJĄCYCH SIĘ Z NIEJ BEZ POMOCY PAŃSTWA I GMINY ORAZ SAMODZIELNIE ROZWIĄZUJĄCYCH SWOJE PROBLEMY BYTOWE

2.1.Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych

2.1.1.	Kursy zawodowe dla bezrobotnych	gmina, PUP	PUP, M-GOPS, organizacje pozarządowe i inne	budżet państwa, PO KL, środki pomocowe UE, dotacje i inne	2008 - 2015	Liczba kursów, liczba uczestników	Brak danych
2.1.2	Kursy przekwalifikowujące	gmina, PUP	PUP, MGOPS, organizacje pozarządowe i inne	budżet państwa, środki pomocowe UE, dotacje i inne	2008 - 2015	Liczba kursów, liczba uczestników	Brak danych
2.1.3.	Promowanie idei "uczenia się przez całe życie"	gmina, szkoły	gmina, szkoły, organizacje pozarządowe i in.	budżet gminy, środki pomocowe i inne	2010 - 2013	Liczba kursów, liczba uczestników	Brak danych

2.2.Kształtowanie i promowanie postaw przedsiębiorczych

2.2.1.	Promocja samozatrudnienia oraz ułatwienie warunków rozpoczęcia pracy na własny rachunek	gmina, PUP	gmina, PUP, M-GOPS, organizacje pozarządowe i inne	budżet państwa, PO KL, środki pomocowe UE, dotacje i inne	2009 - 2015	Liczba spotkań informacyjnych	Brak danych
2.2.2.	Propagowanie wolontariatu stanowiącego pierwszy krok do pracy zawodowej albo jej uzupełnienie	gmina	gmina, M-GOPS, MDK, gimnazjum, organizacje pozarządowe, parafie	PO KL, środki własne gminy, sponsorzy i inne	2009 - 2015	Liczba zrealizowanych projektów Liczba uczestników-wolontariuszy	0 (zero)

2.3.Profilatyka uzależnień

2.3.1.	Promowanie zmian zachowań i postaw	gmina,	gmina, M-GOPS,	PO KL,	2008 - 2015	Liczba programów	1
--------	------------------------------------	--------	----------------	--------	-------------	------------------	---

	mieszkańców wobec stosowania używek	M-GOPS, GKRPA	GKRPA, organizacje pozarządowe, służba zdrowia, Policja i inne	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, środki własne gminy i inne		Liczba uczestników	Brak danych
2.3.2.	Monitorowanie problemu uzależnień na terenie gminy	gmina, M-GOPS, GKRPA	gmina, M-GOPS, GKRPA, organizacje pozarządowe, służba zdrowia, Policja i inne	GKRPA i inne	2008 - 2015	Liczba programów Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu uzależnień Liczba wniosków skierowanych do Sądu Rejonowego ws. leczenia odwykowego	1 Brak danych 1
2.3.3.	Prowadzenie profilaktycznej działalności w zakresie uzależnień w szczególności dla dzieci i młodzieży	gmina, M-GOPS, szkoły, GKRPA	gmina, M-GOPS, szkoły, organizacje pozarządowe, Policja, parafie, służba zdrowia i inne	PO KL, PPWOW, środki własne gminy i inne	2008 - 2015	Liczba programów Liczba uczestników	2 Brak danych

3. CZŁONKOWIE RODZIN ORAZ RODZINY WZAJEMNIE SIĘ WSPIERAJĄ, WSPÓLNIE ROZWIĄZUJĄ PROBLEMY , MAJĄ PRACĘ I WSPÓLNE ZAINTERESOWANIA, POTRAFIĄ DOBRZE GOSPODAROWAĆ, FUNKCJONUJĄ ZGODNIE Z SYSTEMEM WARTOŚCI

3.1.Ograniczenie skutków głównych problemów dotyczących rodziny: bezrobocia, ubóstwa, uzależnień, przemocy

3.1.1.	Udzielanie pomocy w postaci zasiłków stałych, celowych lub okresowych	M-GOPS	gmina, M-GOPS	Środki własne gminy oraz dotacje	2008 - 2015	Wartość udzielonych zasiłków (zł),	1.196.260 zł
--------	---	--------	---------------	--	-------------	--	-----------------

						Liczba rodzin korzystających z pomocy	
3.1.2.	Współuczestniczenie gminy w zapewnianiu usług medycznych w celu zwiększenia ich dostępności	gmina	gmina, Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej	budżet gminy, NFZ i inne	2008 - 2015	Liczba specjalistów, z którymi nawiązano współpracę, liczba pacjentów korzystających z usług	4 Brak danych
3.1.3.	Poprawa warunków BHP w przedsiębiorstwach oraz gospodarstwach domowych.	KRUS	Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej, KRUS, sanepid	środki pomocowe UE, środki własne gospodarstw i inne	2008 - 2015	Liczba zrealizowanych projektów	Brak danych
3.2.Łatwy dostęp do poradnictwa różnego rodzaju							
3.2.1.	Utworzenie punktu poradnictwa prawnego, pedagogicznego, psychologicznego	gmina, M-GOPS	gmina, M-GOPS, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, PPWOW, PO KL, środki pomocowe UE i inne	2009	Liczba powstałych punktów	0 (zero)
3.2.2.	Usprawnianie pracy socjalnej poprzez dokształcanie pracowników w zakresie działalności zawodowej i specjalistycznej	M-GOPS	M-GOPS, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, dotacje, środki pomocowe UE i inne	2009 - 2015	Liczba zrealizowanych projektów	0 (zero)
3.3.Promowanie pozytywnych tradycji rodzinnych							
3.3.1.	Integracja rodziny – wspólne świętowanie (eucharystia, imprezy, spotkania,	Gmina, MDK, Kościół	gmina, M-GOPS, organizacje	budżet gminy, PPWOW,	2008 - 2015	Ilość spotkań rodzinnych	Brak danych

	rozmowy, dyskusje, tradycja – niedziela, uroczystości rodzinne, urodziny/imieniny, historyczne)		pozarządowe, parafia, MDK, szkoła, GKRPS, OSP i inne	POKL i inne			
3.3.2.	Szkolenia dla rodzin, spotkania i dzielenie się własnymi doświadczeniami z gospodarowania domowym budżetem, domem	M-GOPS	M-GOPS, GKRPA, szkoły i inne	budżet gminy, budżet GKRPA, budżet M-GOPS i inne	2008 - 2015	Liczba zorganizowanych szkoleń, liczba zorganizowanych spotkań,	0 (zero)
3.3.3.	Szkolenia/warsztaty – wikliniarstwo, lokalne tradycje kulinarne, rękodzieło	MDK, szkoły	MDK, szkoły, organizacje pozarządowe, parafia i inne	budżet gminy, PPWOW, budżet MDK, dotacje, środki pomocowe z UE i inne	2008 - 2015	Liczba zorganizowanych szkoleń, liczba zorganizowanych warsztatów, liczba uczestników,	4 55
3.3.4.	Organizacja rodzinnych imprez integracyjnych o charakterze kulturalnym i sportowo-rekreacyjnym, promujących konstruktywne formy spędzania wolnego czasu	MDK, MGKS	MDK, MGKS, OSP, gmina, szkoły, GKRPA, organizacje pozarządowe, parafie,	budżet gminy, PPWOW, budżet MDK, budżet GKRPA, środki pomocowe z UE i inne,	2008 - 2015	Liczba zorganizowanych imprez, liczba uczestników,	9 Brak danych

4. DZIECI I MŁODZIEŻ AKTYWNI DZIAŁA DLA SIEBIE I INNYCH DZIĘKI ZAPEWNIENIU ODPOWIEDNICH WARUNKÓW

4.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży

4.1.1.	Upowszechnianie edukacji przedszkolnej poprzez wzmocnienie istniejących placówek oraz stworzenie i prowadzenie	gmina	placówki oświatowe, organizacje	budżet gminy, PO KL i inne	2009 - 2015	Liczba oddziałów, % dzieci w wieku 3-5 lat objętych	6 32,76%
--------	--	-------	---------------------------------	----------------------------	-------------	---	-----------------

	nowych form wychowania przedszkolnego		pozarządowe i inne			wychowaniem przedszkolnym	
4.1.2.	Wdrażanie programów rozwojowych szkół ukierunkowanych w szczególności na umiejętności kluczowe (ICT, języki obce, nauki przyrodnicze)	szkoly	placówki oświatowe	budżet gminy, Ministerstwo Edukacji, PO KL i inne	2009 - 2015	Liczba wdrożonych programów, liczba uczestników	Brak danych
4.1.3.	Prowadzenie zajęć dydaktyczno-wyrównawczych dla dzieci z deficytami rozwojowymi.	szkoly	placówki oświatowe, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, PO KL, środki pomocowe UE i inne	2008 - 2015	Liczba zajęć, liczba uczestników	16 124
4.1.4.	Wymiana międzynarodowa dzieci i młodzieży w wieku szkolnym	szkoly	placówki oświatowe, MDK, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, Program Młodzież w Działaniu, inne	2008 - 2015	Ilość podpisanych lub trwających umów partnerskich	1
4.2. Umożliwienie pożytecznego spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież							
4.2.1.	Spotkania dla dzieci i młodzieży nt. wolontariatu, np. z osobami potrzebującymi takiej pomocy, działającymi wolontariuszami – rówieśnikami spoza lub z gminy oraz z autorytetami (np. K. Hołowczyc)	M-GOPS	M-GOPS, PCK, organizacje pozarządowe, GKRPA, OSP, szkoły i inne,	budżet gminy, PPWOW,, budżet M-GOPS i inne	2008 - 2015	Liczba spotkań, liczba zainteresowanej wolontariatem młodzieży	0 (zero)
4.2.2.	Animowanie działań samopomocowych – promocja wolontariatu młodzieży	organizacje pozarządowe	M-GOPS, PCK, organizacje pozarz., GKRPA, OSP, szkoły i inne, Niepubliczne	Budżet gminy, POKL i inne,	2008 - 2015	Liczba działań na rzecz wolontariatu	0 (zero)

			Zakłady Opieki Zdrowotnej				
5. OSOBY STARSZE I NIEPEŁNOSPRAWNE SĄ BARDZIEJ ZINTEGROWANE ZE SPOŁECZNOŚCIĄ I CZUJĄ SIĘ POTRZEBNE							
5.1. Wzrost integracji społecznej osób starszych							
5.1.1.	Wsparcie istniejącego oraz tworzenie nowych Klubów Seniora na terenie gminy	MDK	MDK, organizacje pozarządowe	budżet MDK, PPWOW, budżet gminy i inne	2008 - 2015	Liczba klubów seniora	1
5.1.2.	Usługi rekreacyjno-integracyjne świadczone w formie uroczystości i imprez okolicznościowych	MDK	MDK, organizacje pozarządowe, szkoły, parafie i inne	Budżet MDK, budżet gminy, PPWOW i inne	2008 - 2015	Liczba uroczystości i imprez	3
5.1.3.	Podnoszenie jakości i ilości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych oraz zapewnienie kontaktu z otoczeniem	M-GOPS	M-GOPS	budżet gminy, dotacje i inne	2009 - 2015	Liczba opiekunek Liczba osób korzystających z opieki	4 16
5.1.4.	Współuczestniczenie gminy w zapewnianiu usług medycznych w celu zwiększenia ich dostępności dla osób starszych	gmina	gmina, Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej	budżet gminy, NFZ i inne	2009 - 2015	Liczba specjalistów, z którymi nawiązano współpracę, liczba os. starszych korzystających z usług	4 Brak danych
5.2. Wzrost integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych							
5.2.1.	Dostosowanie budynków, pomieszczeń do potrzeb osób niepełnosprawnych	gmina	gmina, organizacje pozarządowe, firmy i inne	PROW, PFRON, środki własne gminy i inne	2009 - 2015	Liczba zrealizowanych projektów, Liczba budynków	1 1

						i pomieszczeń	
5.2.2.	Podnoszenie jakości i ilości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych oraz zapewnienie kontaktu z otoczeniem	M-GOPS	M-GOPS	budżet gminy, dotacje i inne	2009 - 2015	Liczba opiekunów Liczba osób korzystających z opieki	4 16
5.2.3.	Organizacja szkoleń zawodowych dla osób niepełnosprawnych	gmina, M-GOPS	PUP, GOPS, organizacje pozarządowe i inne	PO KL, PFRON, środki własne gminy i inne	2010 - 2015	Liczba zorganizowanych szkoleń	0 (zero)
5.2.4.	Organizacja imprez rekreacyjno – integracyjnych z udziałem osób niepełnosprawnych	gmina, M-GOPS, MDK, szkoły	gmina, M-GOPS, MDK, Szkoły, organizacje pozarządowe, parafie, służba zdrowia, firmy i inne	PO KL, PPWOW, PFRON, środki własne gminy i inne	2008 - 2015	Liczba zorganizowanych imprez	5
5.2.5	Prowadzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego – przeciwdziałanie powstawaniu niepełnosprawności	gmina	Polski Czerwony Krzyż	budżet gminy, sponsorzy, wolontariat i inne	2008 - 2015	Liczba punktów na terenie gminy Liczba osób korzystając z usług wypożyczalni	1 69
5.2.6.	Organizacja wycieczek oraz półkolonii dla dzieci i młodzieży z udziałem dzieci niepełnosprawnych	gmina, M-GOPS, MDK	gmina, M-GOPS, GOKiS, Szkoły, organizacje pozarządowe, parafie, służba zdrowia, firmy i inne	PO KL, PPWOW, PFRON, środki własne gminy i inne	2009 - 2012	Liczba zrealizowanych projektów % uczestników - dzieci niepełnosprawne	Brak danych

6. SPOŁECZNOŚĆ MA WIĘKSZE POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA							
6.1. Wzrost bezpieczeństwa publicznego							
6.1.1.	Zwiększenie częstotliwości kontaktów i spotkań służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo z mieszkańcami	Policja	gmina, policja OSP i inne	budżet gminy, budżet policji i inne	2008 - 2015	Liczba spotkań	Brak danych
6.1.2.	Pogadanki z dziećmi i młodzieżą na temat bezpieczeństwa publicznego oraz niebezpieczeństw płynących z Internetu	szkoly	szkoly, policja i inne	budżet szkoły	2008 - 2015	Liczba spotkań	1
6.1.3.	Tworzenie i prowadzenie młodzieżowych drużyn strażackich	OSP	szkoly, OSP, organizacje pozarządowe i inne	budżet gminy, OSP i inne	2008 - 2015	Liczba drużyn	1
6.1.4.	Szkolenie dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej	szkoly, OSP	szkoly, OSP, Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej	budżet szkoły, gminy, OSP, policji, służby zdrowia i inne	2008 - 2015	Liczba szkoleń	Brak danych
6.2. Większe poczucie bezpieczeństwa w rodzinach							
6.2.1.	Utworzenie Punktu Konsultacyjnego dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	gmina, M-GOPS	gmina, M-GOPS, organizacje pozarządowe, Policja i inne	PO KL, środki własne gminy i inne	2008 - 2015	Liczba porad Liczba uczestników Liczba specjalistów w poszczególnych dziedzinach Liczba Niebieskich Kart	0 (zero) 2

4. Zarządzanie realizacją strategii

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

W celu sprecyzowania zarządzania realizacją Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych należało odpowiedzieć na następujące pytania:

- a) kto będzie odpowiedzialny za koordynację procesu wdrażania dokumentu?
- b) jak często i jakimi sposobami będzie odbywać się ocena jego realizacji?
- c) w jaki sposób i w jakim trybie będzie dokonywana korekta/aktualizacja strategii?

Opracowując niniejsze „wytyczne” kierowano się założeniem, że proces tworzenia oraz wysiłek wdrażania strategii muszą być oparte na tej samej podstawie – partycypacji społecznej. A zatem, w naturalny sposób zaangażowanie oraz nabyte doświadczenie członków zespołu zadaniowego oraz osób uczestniczących w warsztatach planowania strategicznego powinny zostać wykorzystane na etapie wdrażania strategii.

4.1. Podmioty zarządzające realizacją strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miłakowo zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Burmistrz Miłakowa – wykonuje uchwały Rady Miejskiej i budżet gminy przy pomocy Urzędu Miejskiego w Miłakowie; odpowiedzialny za bieżące wdrażanie strategii; powołuje zarządzeniem Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych; zatwierdza plany operacyjne
- b) Rada Miejska w Miłakowie – organ stanowiący w gminie; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- c) Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miłakowo – ciało o charakterze operacyjnym, w którego skład wchodzi 7 osób: przewodniczący zespołu (Kierownik M-GOPS pełniący funkcję koordynatora wdrażania strategii) oraz 6 koordynatorów poszczególnych celów strategicznych; Zespół zbiera się raz na dwa miesiące lub częściej, w zależności od potrzeb; zadaniem Zespołu jest koordynacja wdrażania poszczególnych celów; zespół prowadzi monitoring realizacji strategii z wykorzystaniem systemu wskaźników, akcję informacyjną i promocyjną wdrażania strategii; opracowuje okresowe (roczne) raporty z realizacji zadań; we współpracy z Gminnym Forum ds. Społecznych tworzy plany działania i aktualizuje strategię;

- d) Gminne Forum ds. Społecznych – ciało doradczo-inicjatywne i opiniujące stanowiące zarazem forum wymiany doświadczeń i pomysłów na rozwój społeczny gminy, zwoływane nie rzadziej niż raz do roku przez Burmistrza Miłakowa; w skład forum wchodzi liderzy społeczni oraz pracownicy instytucji polityki społecznej wymienionych w tabeli nr 6 (str. 18-20) – reprezentanci sektora publicznego (jednostki organizacyjne gminy, Sołectwa, policja, instytucje powiatowe), gospodarczego (prywatni przedsiębiorcy, rolnicy) i społecznego (organizacje pozarządowe, parafie, grupy nieformalne) w gminie, w szczególności osoby, które brały udział w warsztatach planowania strategicznego.

4.2. Instrumenty realizacji strategii

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii. Proces monitoringu i oceny oraz system aktualizacji omówiono szerzej w rozdz. 4.3 i 4.4.

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem i charakterem dochodów budżetowych. Trzeba stwierdzić, że poziom dochodów własnych gminy Miłakowo nie wystarcza w stosunku do realizowanych zadań oraz potrzeb społecznych, niezbędny jest zatem sprawnie funkcjonujący mechanizm zasilania zewnętrznego budżetu.

Wdrażając Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych gmina będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe (m.in. Poakcesyjny Program Wsparcia Obszarów Wiejskich, Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 - 2013, programy ministerialne, małe granty), a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno - promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP oraz strona WWW. gminy), prasę lokalną, a także promocje i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

Społeczność lokalna nie może być jednak tylko i wyłącznie biernym obserwatorem działań Burmistrza, Urzędu i jednostek organizacyjnych. Istotnym aspektem jest włączenie mieszkańców w proces planowania oraz monitoringu i oceny realizacji Strategii (monitoring społeczny – ankiety, sondaże, spotkania Radnych z wyborcami, zebrania wiejskie, Gminne Forum ds. Społecznych).

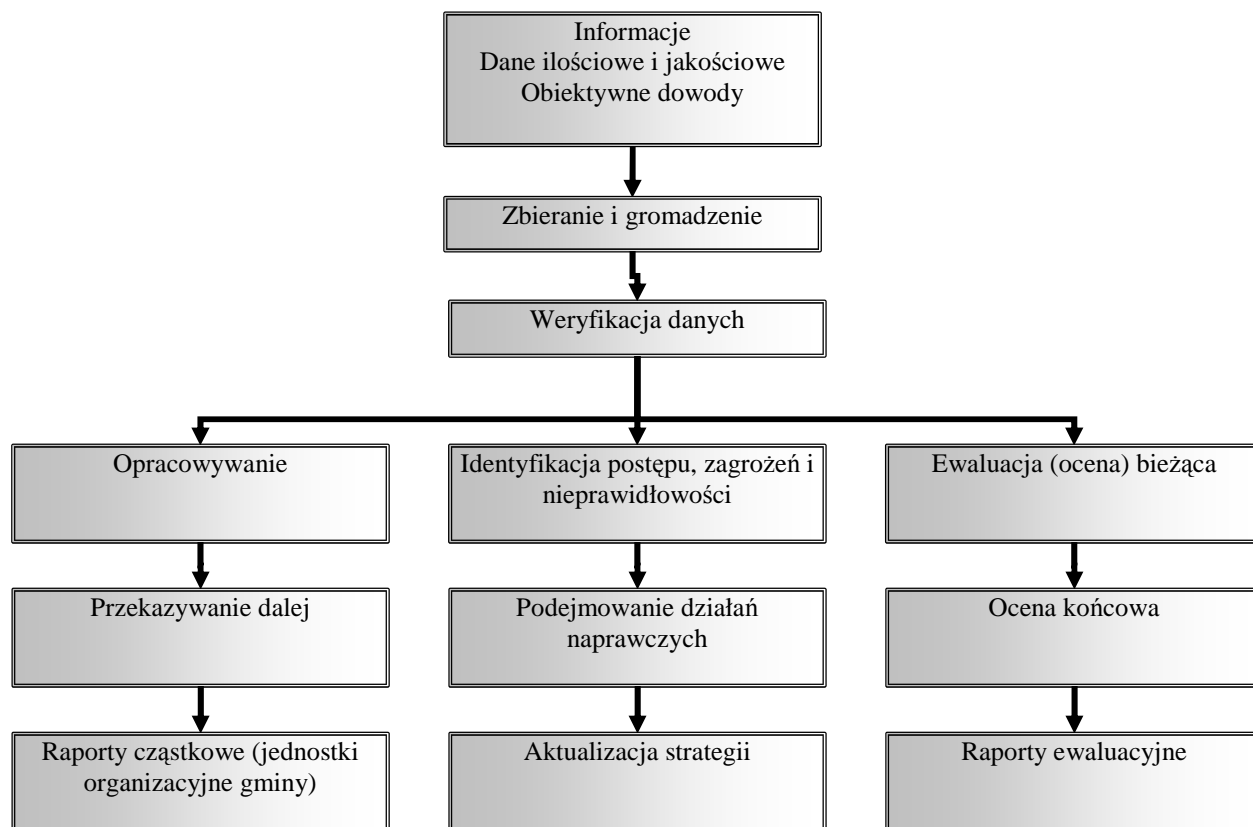
4.3. Monitoring i ocena wdrażania strategii

Monitoring jest to stała i ciągle obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miłakowo, a także jego ocenę

i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Przebieg procesu monitoringu i ewaluacji (oceny) postępów we wdrażaniu GSRPS przedstawia poniższy schemat.

Rysunek 23. Proces monitoringu i oceny Strategii

Podstawowym dokumentem w procesie monitoringu będą raporty roczne realizacji zadań opracowywane przez Zespół ds. Wdrażania i Monitorowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miłakowo. Raporty będą sporządzane do końca lutego roku następującego po roku budżetowym, którego dany raport dotyczy, w oparciu o sprawozdania (raporty cząstkowe) jednostek organizacyjnych gminy z realizacji wyznaczonych dla nich zadań oraz wszelkie dane uzyskane od podmiotów publicznych oraz prywatnych zaangażowanych w politykę społeczną, w tym w szczególności od organizacji pozarządowych i kościelnych działających w sferze pożytku publicznego. Raporty roczne będą pełniły zarazem funkcję raportów ewaluacyjnych.

Raporty roczne przewodniczący Zespołu przekazuje Burmistrzowi Miłakowa, który następnie przedstawia Radzie Miejskiej informację o stanie wdrażania strategii. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w realizacji Strategii, Burmistrz wspólnie z Zespołem ds. Wdrażania i Monitorowania podejmuje działania naprawcze, modyfikując plany operacyjne gminy.

4.4. Aktualizacja strategii

Przeglądy aktualizacyjne Strategii będą odbywały się co 2 lata. Każdorazowo będzie to cykl prac analogicznych do procesu tworzenia gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, poprzedzonych analizą zmian następujących w otoczeniu społeczno-gospodarczym (np. nowe uregulowania prawne, nowe możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków pomocowych) oraz oceną postępów w realizacji strategii, w tym poziomie zadowolenia lokalnej społeczności z podjętych działań w sferze polityki społecznej. Następnie na warsztatach ze społecznością, na podstawie zebranych materiałów (dane statystyczne, ankiety, sondaże opinii publicznej) i wyników monitoringu strategii, zostaną opracowane poszczególne elementy strategii, które wymagają aktualizacji, a także dokonana zostanie weryfikacja poszczególnych celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań realizacyjnych.

Zakończenie

Polityka społeczna w ciągu ostatnich lat ukierunkowała się w znacznym stopniu na udzielanie doraźnych form wsparcia osobom, których warunki egzystencji osuwają się w niedostatek i biedę, natomiast jej wpływ na procesy, które takie warunki generują na masową skalę, okazuje się raczej znikomy. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy należy upatrywać w braku rzetelnego rozeznania potrzeb i problemów społecznych, które przecież nie powstają w próżni, lecz są ściśle związane ze sferą ekonomiczną, edukacyjną czy zdrowotną na danym terytorium.

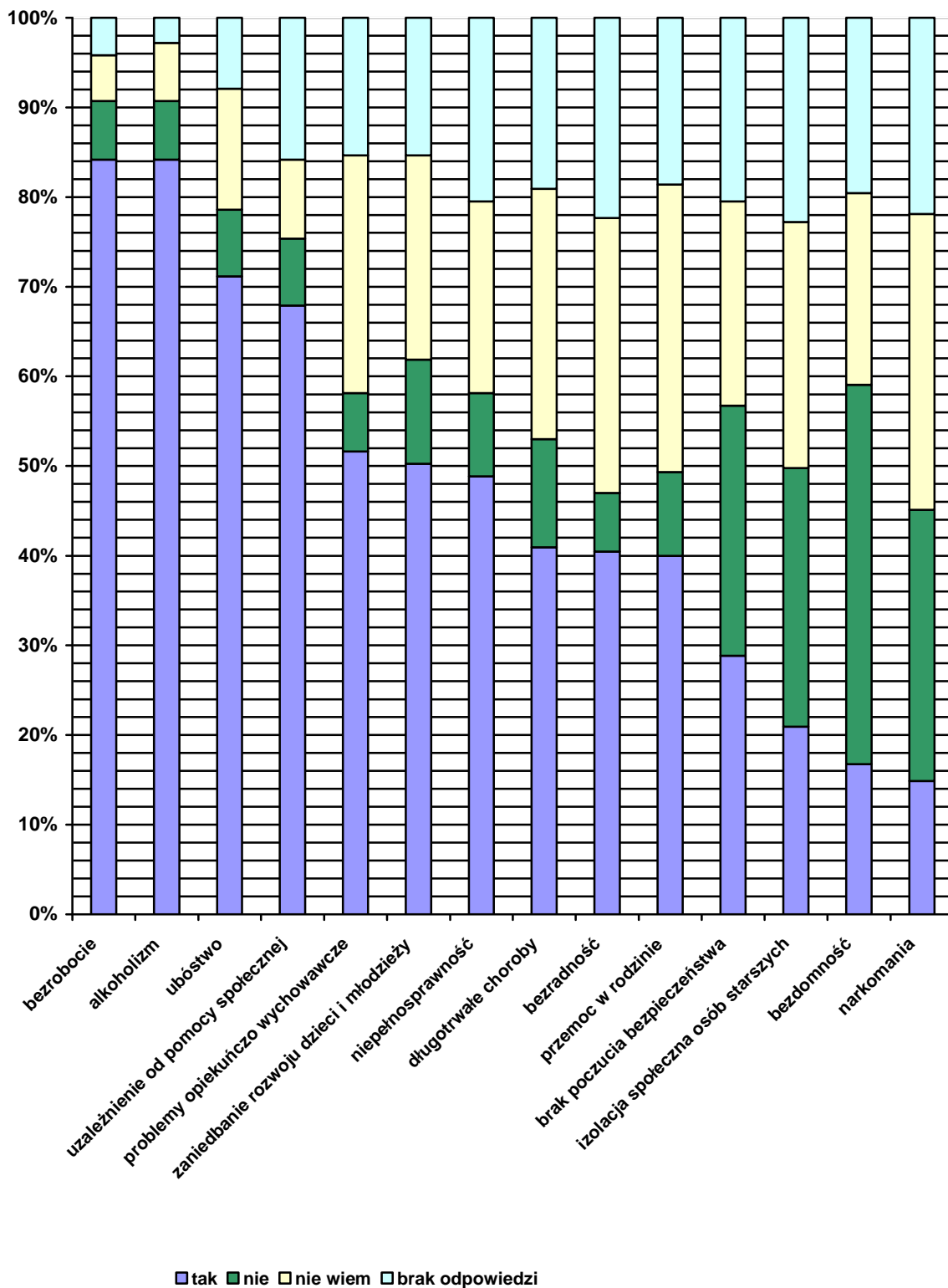
Polityka społeczna realizowana na poziomie kraju, regionu czy gminy, powinna być działalnością dynamiczną, skutecznie przewidującą zmiany w sytuacji społeczno-gospodarczej i na nie reagującą. Powinna zatem czerpać z możliwie najlepszej dostępnej wiedzy, w tym przede wszystkim uwzględniać opinie, postawy i zachowania lokalnej społeczności.

Zrównowagony rozwój, stanowiący obecnie główną koncepcję rozwojową państw należących do Unii Europejskiej, nie będzie nigdy możliwy do osiągnięcia, jeżeli w społecznościach lokalnych nie zostanie zapoczątkowany kompleksowy proces oddolnej identyfikacji oraz poszukiwania sposobów rozwiązania istniejących problemów społecznych, czyli zjawisk niekorzystnych, ocenianych przez tę zbiorowość jako niebezpieczne, konieczne do wyeliminowania. Doświadczenia Polski i innych krajów pokazują, że sukces w tej dziedzinie jest niemożliwy bez wysokiej aktywności mieszkańców, bez demokratycznej kontroli działania władz, wreszcie bez wytworzenia stosunków partnerstwa pomiędzy organizacjami pozarządowymi, sektorem przedsiębiorców a administracją publiczną.

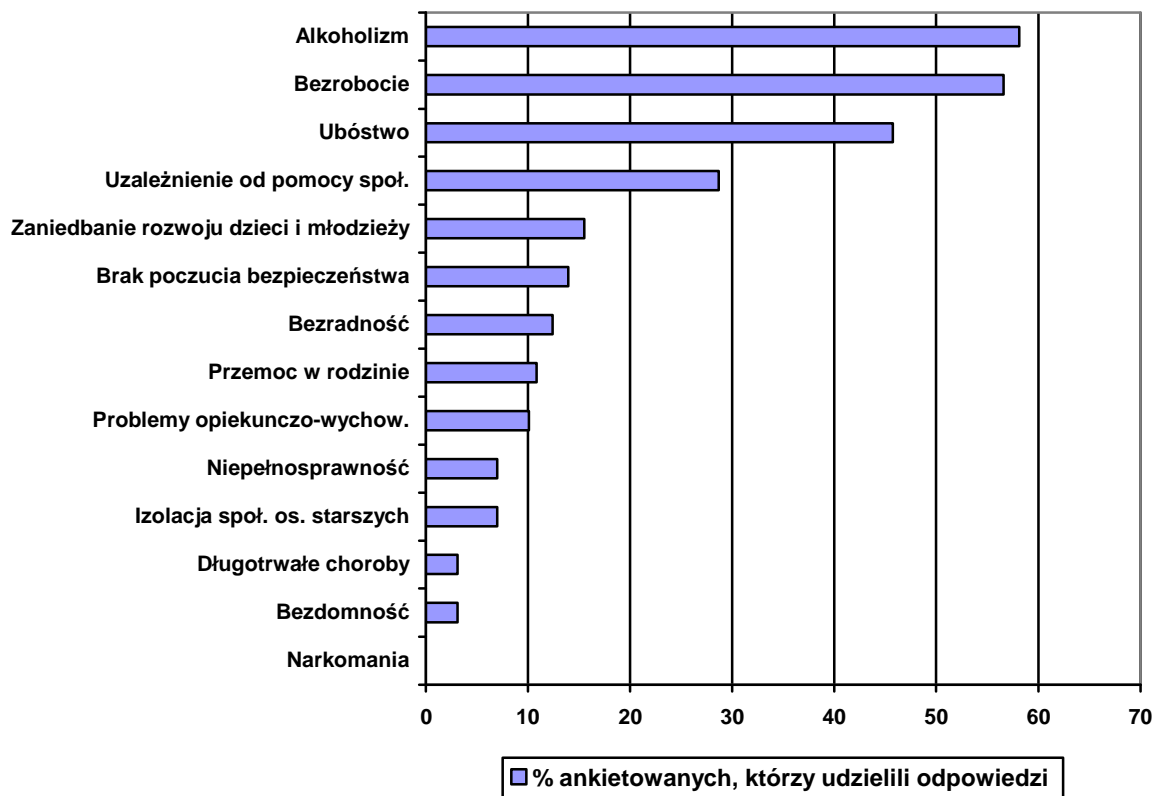
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miłakowo stanowi próbę integracji różnych instytucji (w szczególności samorządowych), organizacji i grup społecznych wokół nakreślonej wyżej wizji rozwoju społecznego oraz doniosłych celów strategicznych. Ich realizacja będzie zależała przede wszystkim od czynnego zaangażowania społeczności lokalnej. Analiza aktywności publicznej mieszkańców pokazuje, że w tej sferze jest bardzo wiele do zrobienia.

WYNIKI ANKIETY

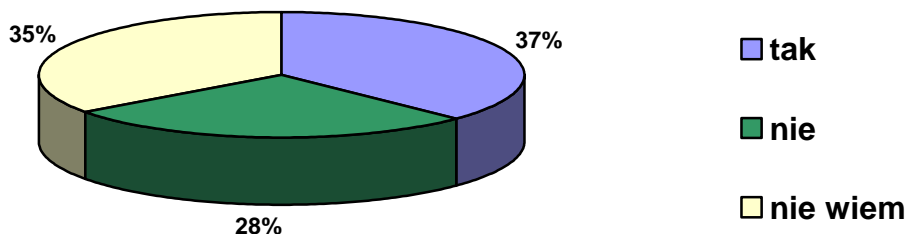
Pyt. 1: Czy dostrzega Pani/Pan w gminie niżej wymienione problemy społeczne?

Pyt. 2: Jakie są według Pani/Pana 3 najważniejsze problemy społeczne gminy?

Pyt. 3: Czy chciałaby/chciałby Pani/Pan uczestniczyć w działaniach mających na celu rozwiązanie problemu występującego w Pani/Pana miejscu zamieszkania?

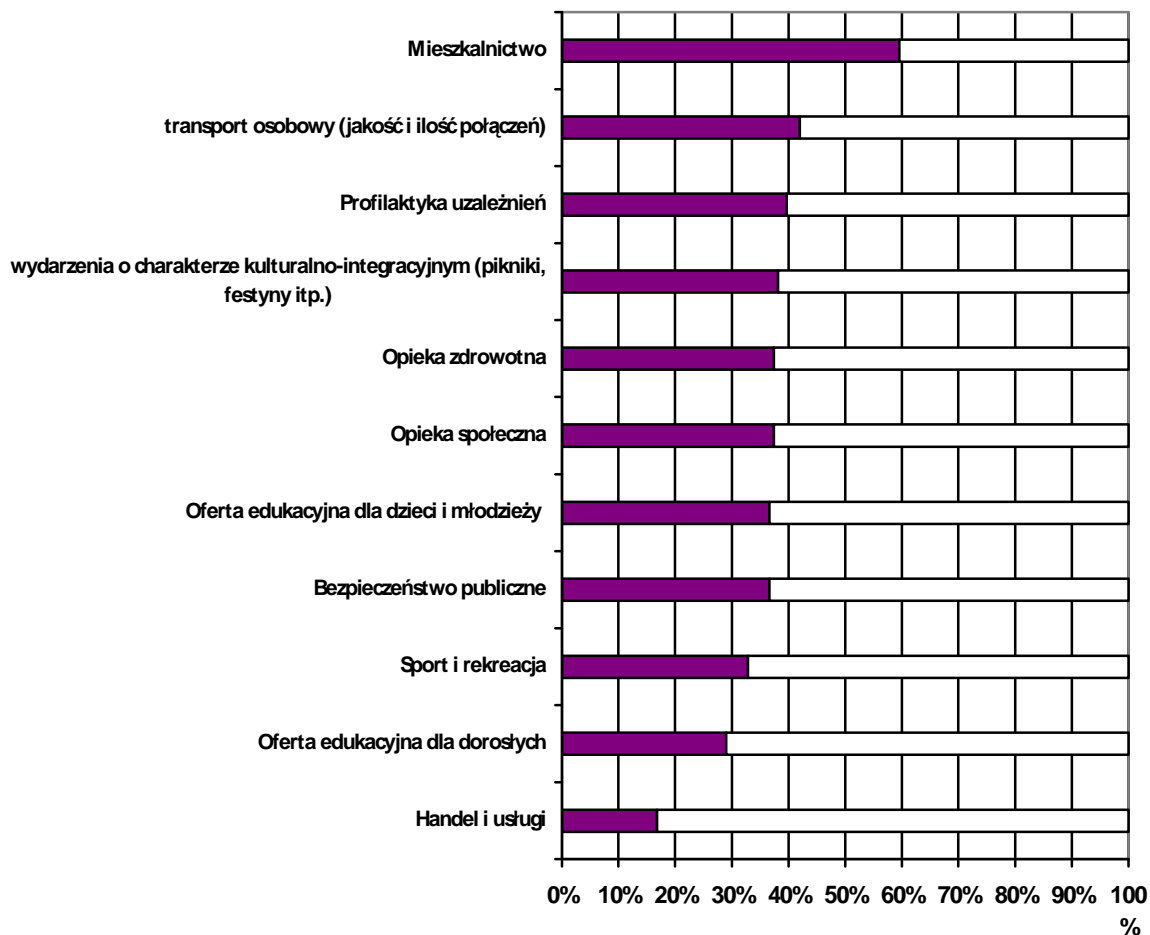
Pyt. 4: Czy uważa Pani/Pan, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w gminie Miłakowo zaspokajana?

TAK 33,5%

NIE 60,9%

Brak odpowiedzi 5,6%

Większej uwagi wymagają (wg ilości ankietowanych wskazujących dany obszar):

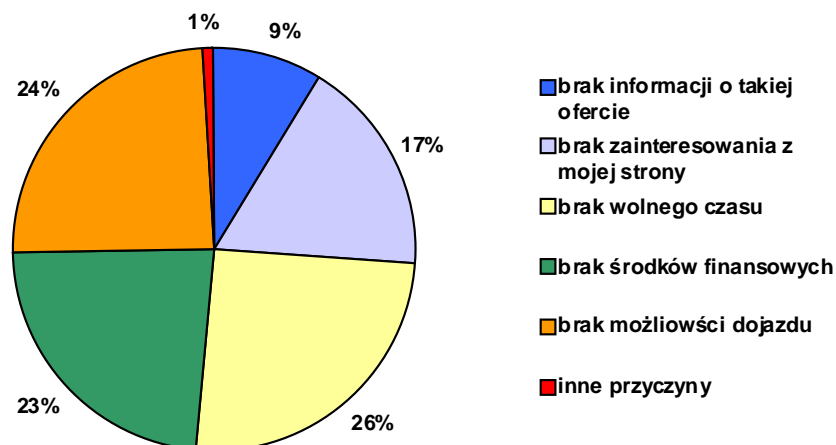

Pyt. 5: Czy w ciągu ostatniego roku uczestniczył(a) Pani/Pan w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie Gminy (np. dożynki, uroczystości rocznicowe) ?

TAK 63,2%

NIE 33,9%

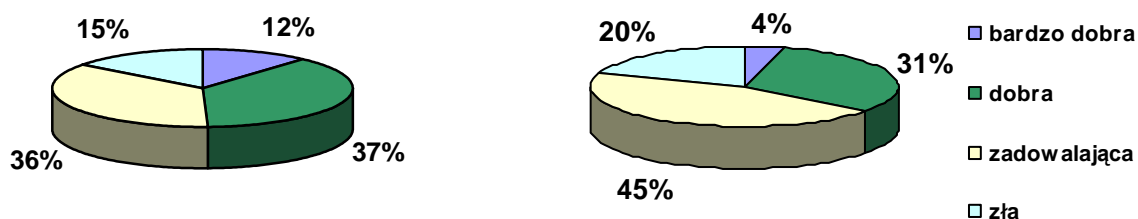
Brak odpowiedzi 2,9%

Pyt. 6. Jak Pani/Pan ocenia sytuację:

a) mieszkaniową swojej rodziny:

b) materialną swego gospodarstwa domowego:

Pyt. 7. Czy Pani/Pana rodzina korzysta lub korzystała w ciągu ostatniego roku ze świadczeń z ośrodka pomocy społecznej?

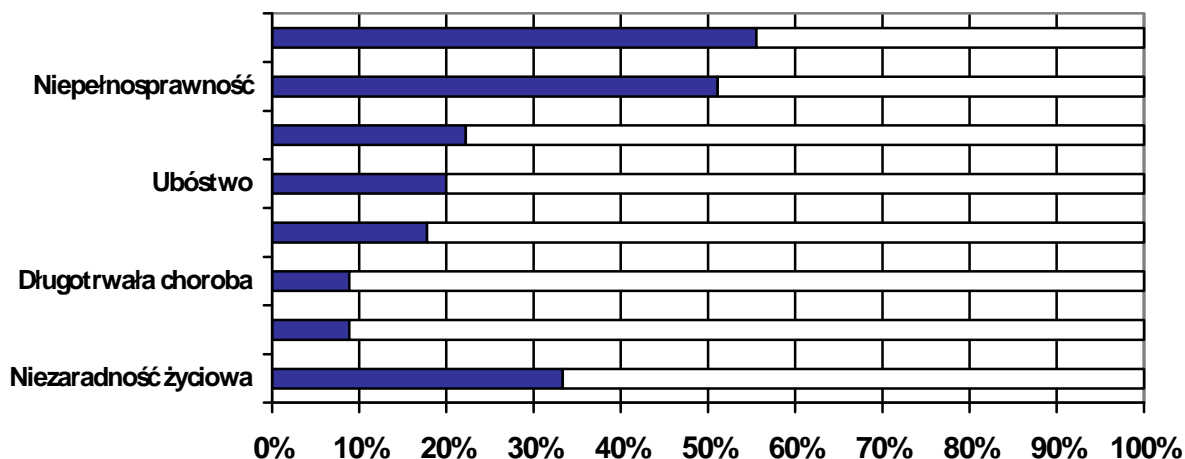
TAK 20,9%

NIE 58,6%

Nie chcę o tym mówić 7,4%

Brak odpowiedzi 13,1%

Przyczyny korzystania ze świadczeń ośrodka pomocy społecznej (można zaznaczyć kilka odpowiedzi):

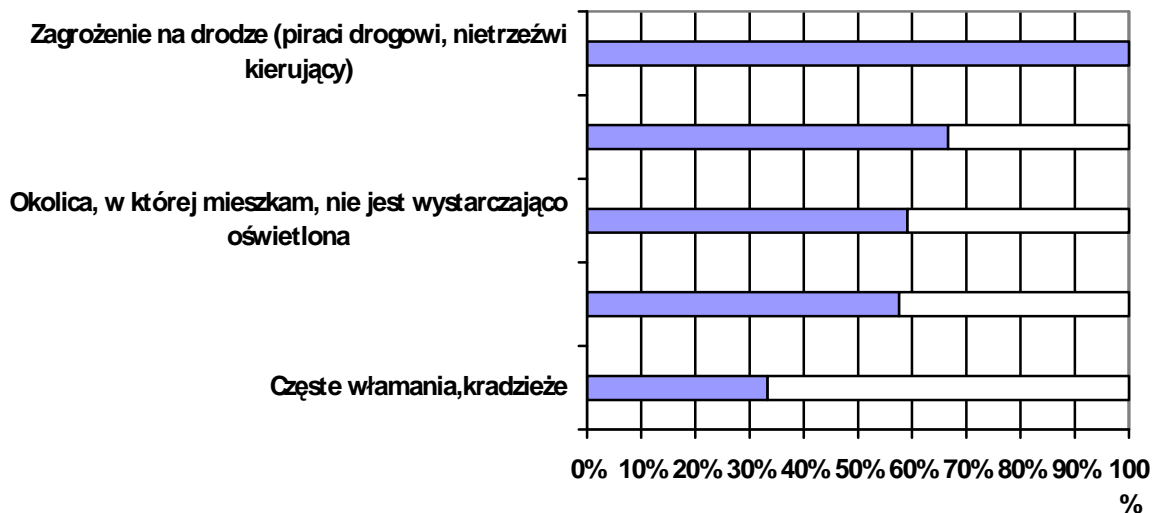
Pyt. 8. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie na terenie gminy?

TAK 51,6%

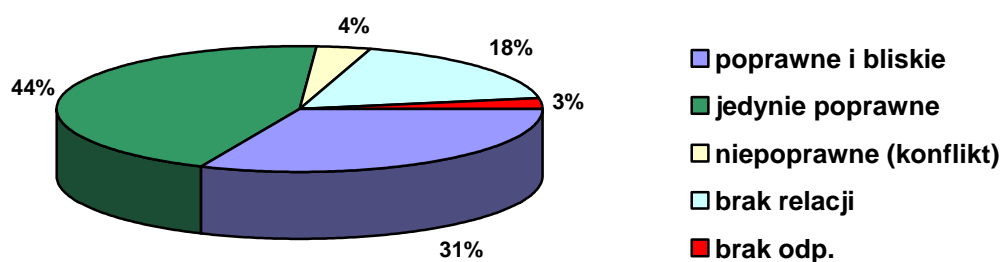
NIE 30,6%

Nie wiem 17,8%

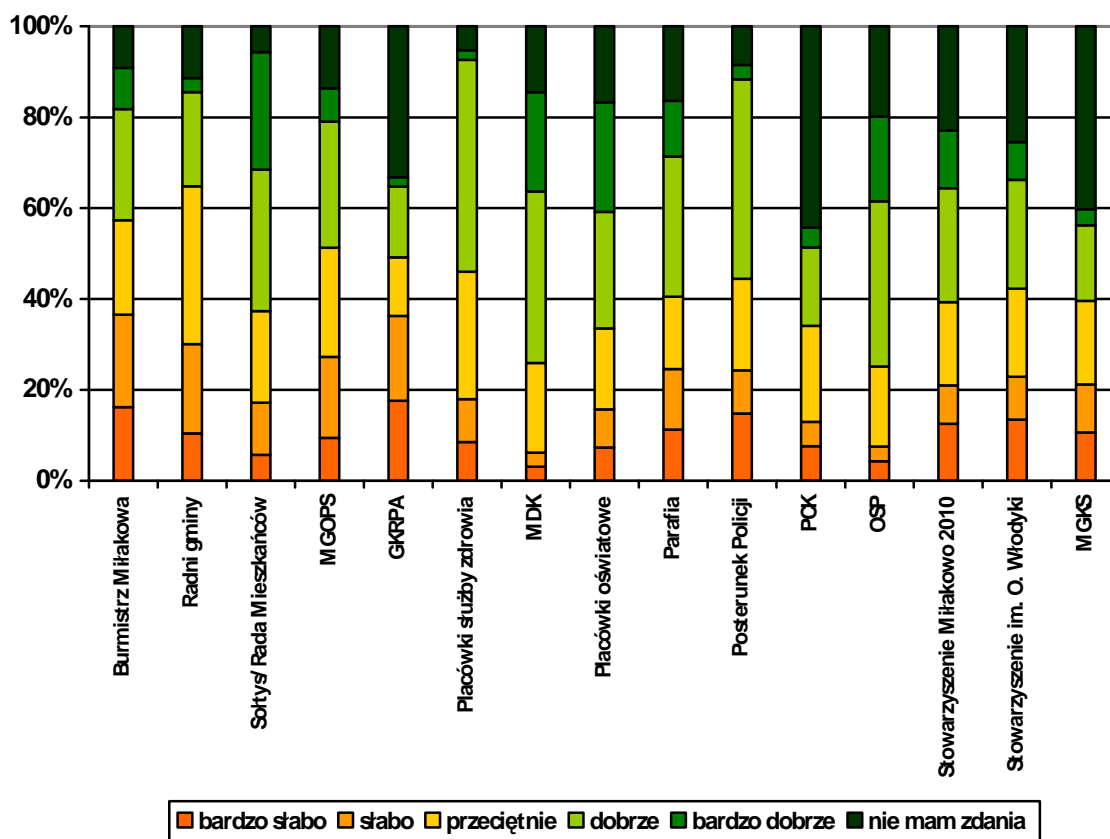
Przyczyny braku poczucia bezpieczeństwa:

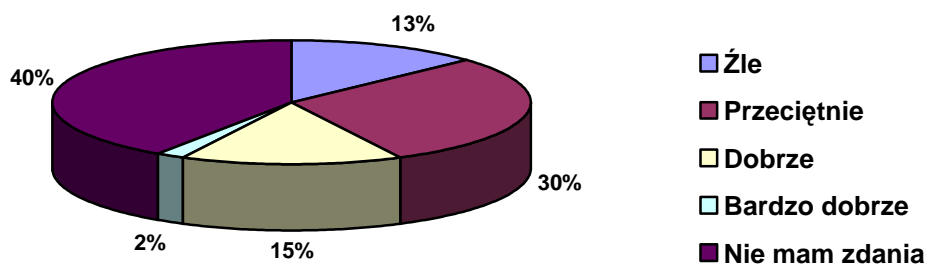
Pyt. 9. Jak ocenia Pani/Pan wzajemne relacje z najbliższymi sąsiadami?

Pyt. 10. Jak ocenia Pani/Pan wywiązywanie się z działań na rzecz lokalnej społeczności władz oraz poszczególnych instytucji z terenu gminy Miłakowo? (% udzielonych odpowiedzi)

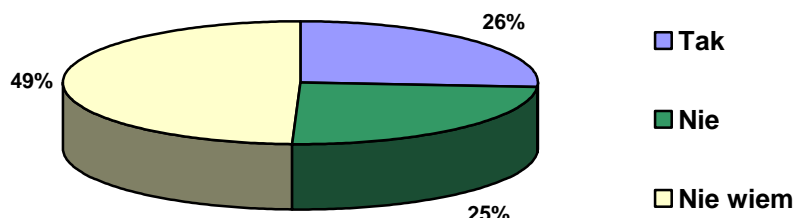
11. Jak ocenia Pani/Pan współpracę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi?

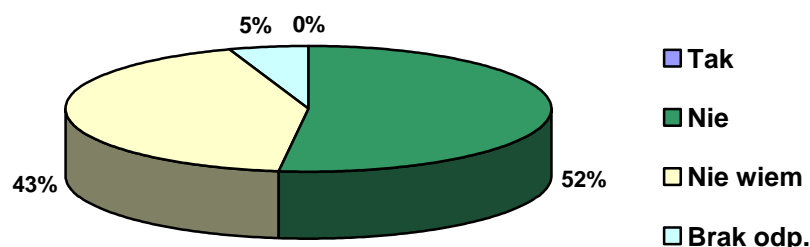
Poniższe pytania były skierowane do wybranych grup osób.

Pytania nr 12-14 wypełniały tylko osoby niepełnosprawne/członkowie ich rodzin. Odpowiedzi udzieliło 75 osób, czyli 34,88% wszystkich ankietowanych.

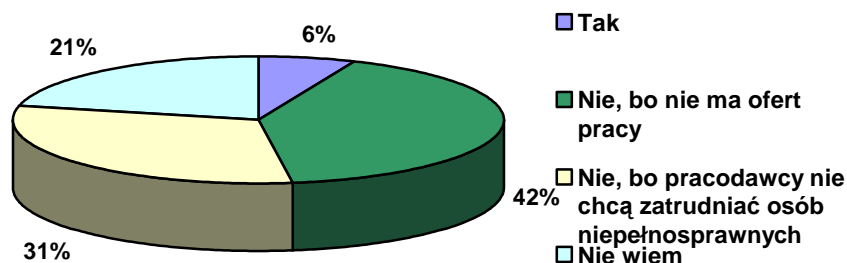
12. Czy osoby niepełnosprawne na terenie gminy są akceptowane?

13. Czy dostęp do usług rehabilitacyjnych jest zadowalający?

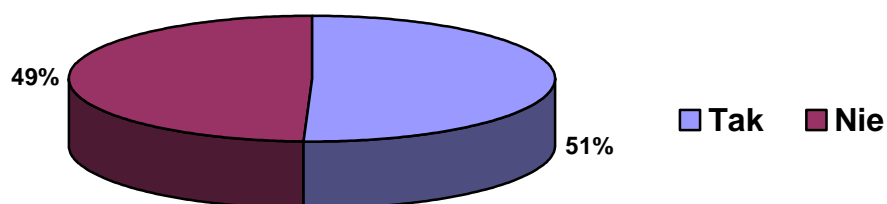

14. Czy osoba niepełnosprawna może znaleźć pracę na terenie gminy?

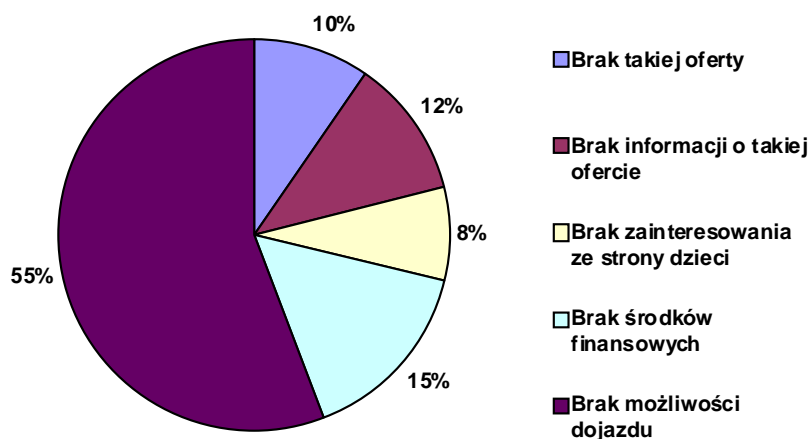

Pytania nr 15-18 wypełniali tylko rodzice dzieci w wieku szkolnym. Odpowiedzi udzieliły 84 osoby, czyli 39,07% wszystkich ankietowanych.

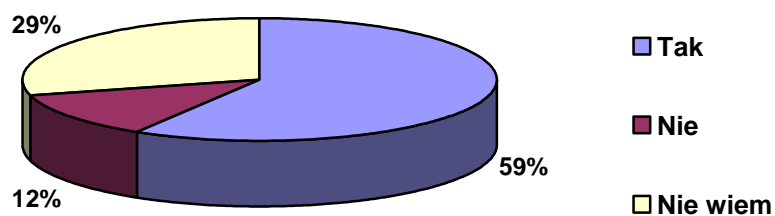
15. Czy Pani/Pana dzieci uczęszczają na zajęcia pozalekcyjne w szkole, domu kultury lub innym miejscu?

Dlaczego nie?

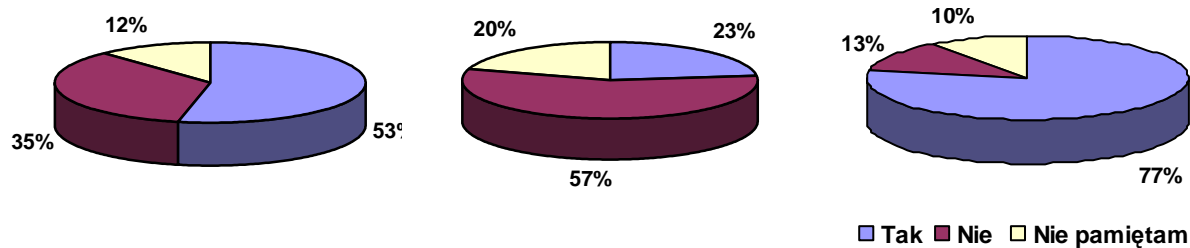

16. Czy w szkole, do której chodzi Pani/Pana dziecko, jest bezpiecznie?

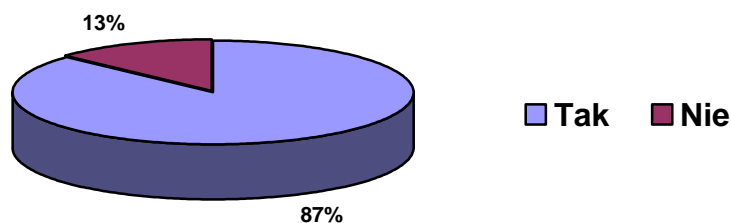

17. Czy Pani/Pana dzieci mówiły, że:

a) ich rówieśnicy piją alkohol: b) ich rówieśnicy biorą narkotyki: c) ich rówieśnicy palą papierosy:

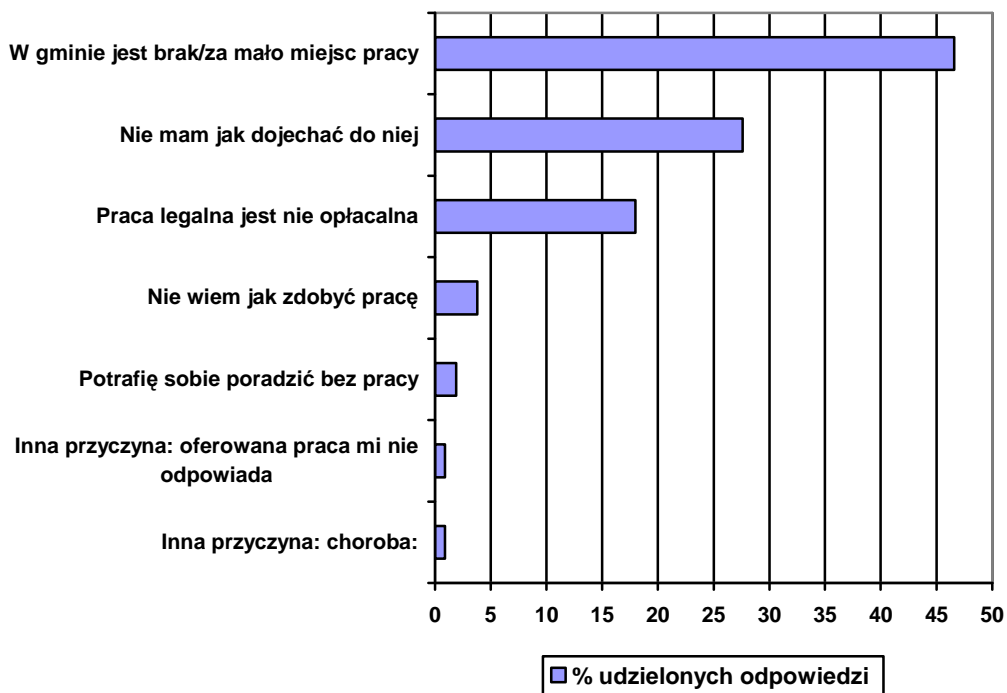

18. Czy Pani/Pana dzieci bez problemu dostają się do szkoły?

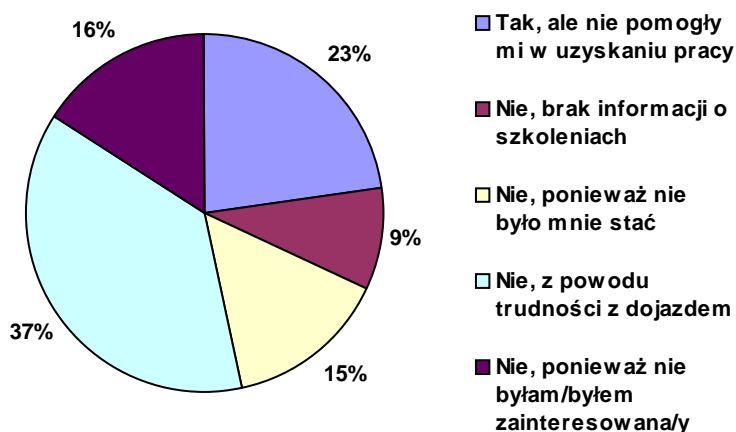

Pytania nr 19-20 wypełniały tylko osoby nie posiadające pracy. Odpowiedzi udzieliły 63 osoby, czyli 29,30% wszystkich ankietowanych.

19. Z jakiego powodu nie posiada Pani/Pan pracy?

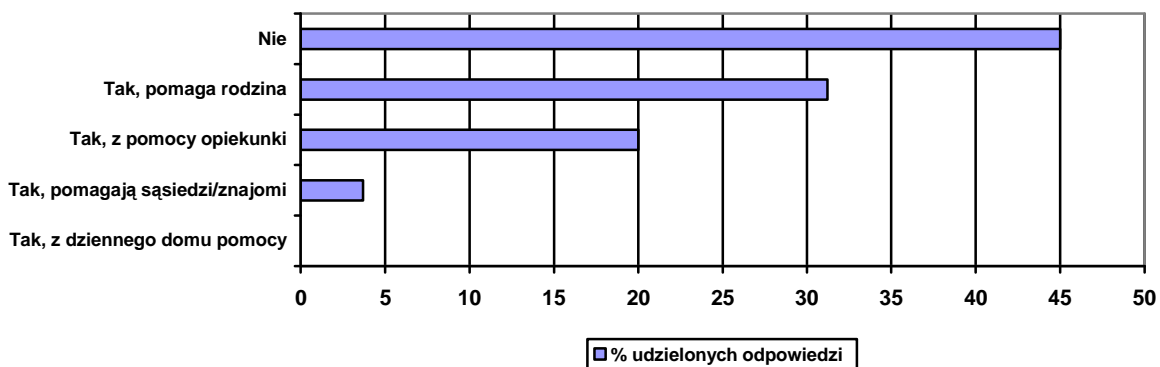

20. Czy brała Pani/Pan udział w szkoleniach / kursach zawodowych?

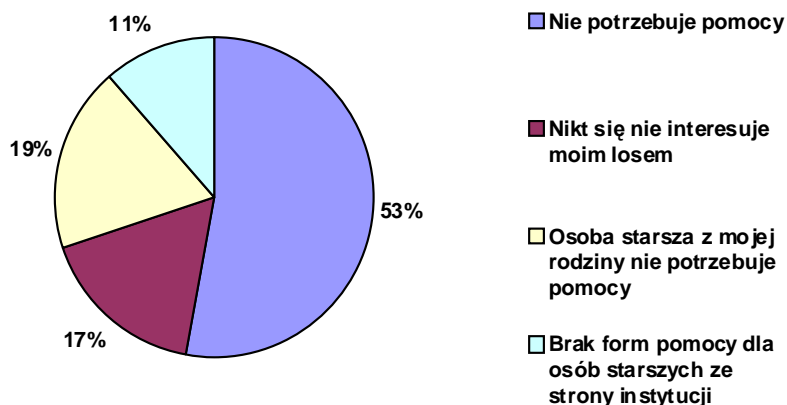

Pytania nr 21-22 wypełniały tylko osoby starsze/członkowie ich rodzin. Odpowiedzi udzieliły 74 osoby, czyli 34,42% wszystkich ankietowanych.

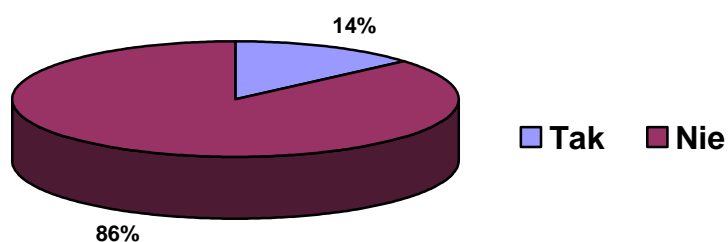
21. Czy korzysta Pani/Pan (osoba starsza z Pani/Pana rodziny) z jakiejś formy pomocy?

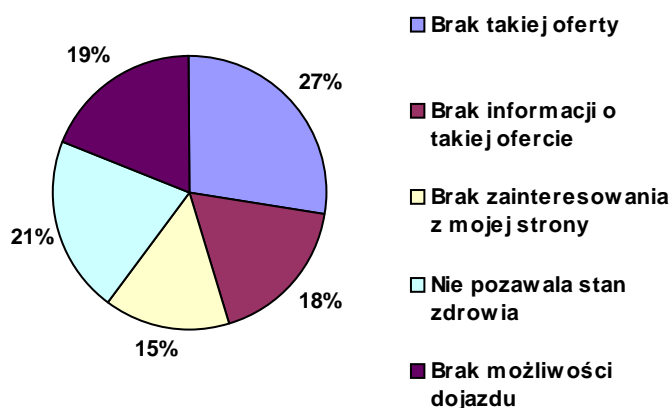
Jeśli nie, to dlaczego?

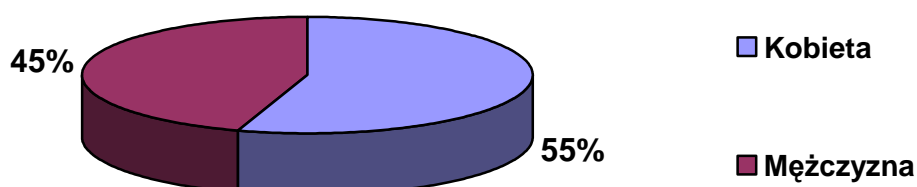
22. Czy bierze Pani/Pan (osoba starsza z rodziny) udział w zorganizowanych spotkaniach z innymi osobami starszymi?

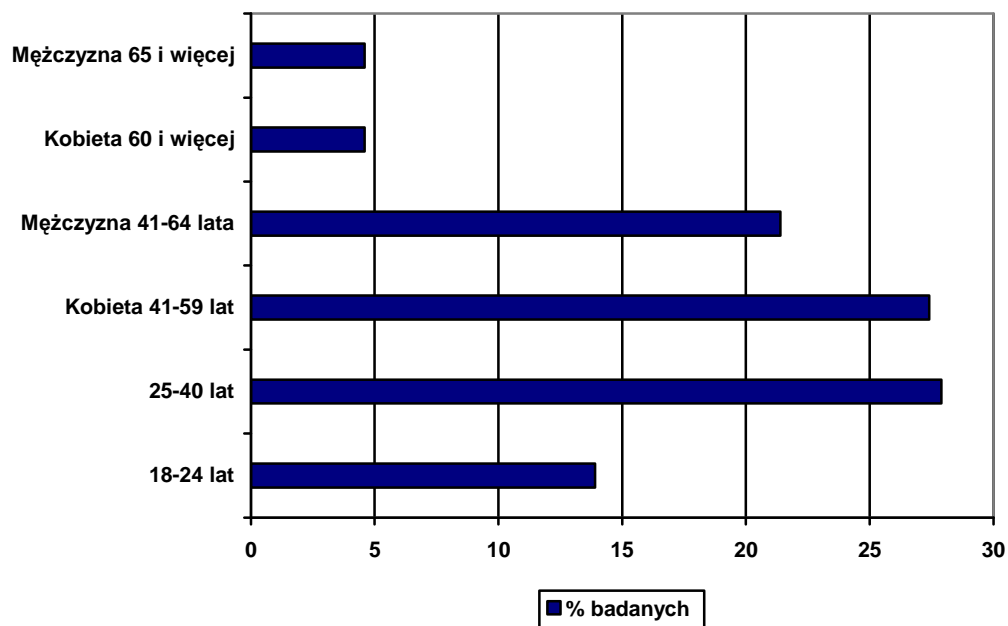
Jeśli nie, to dlaczego?

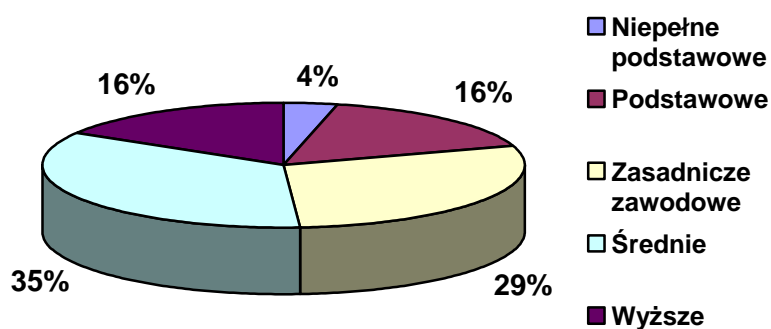
Metryczka wypełniającego ankietę:

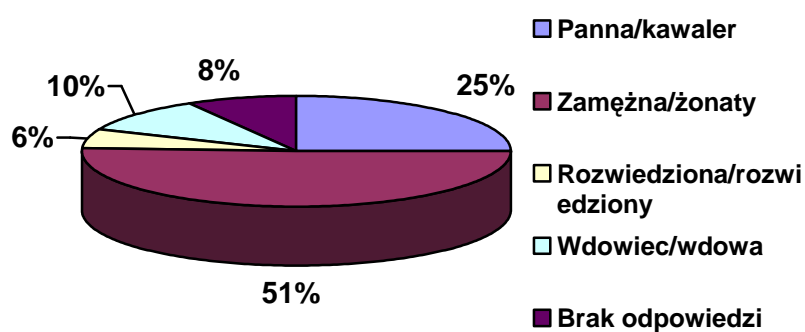
Wiek:

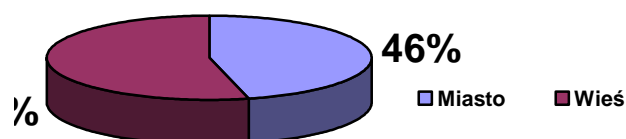
Wykształcenie:

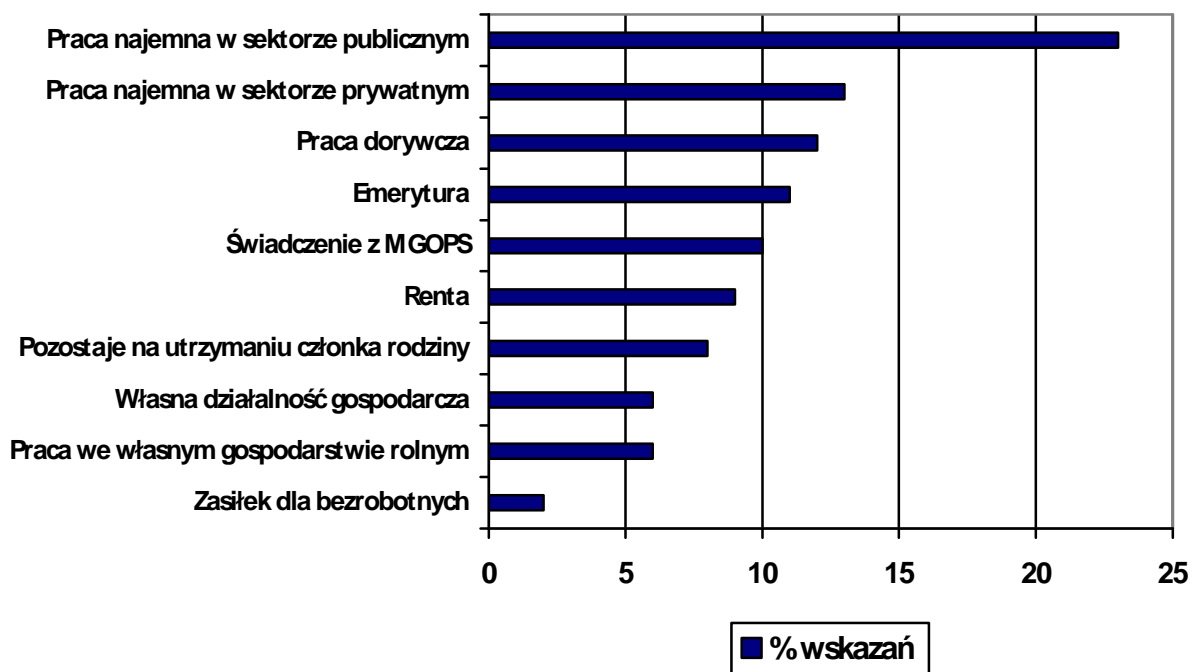
Stan cywilny:

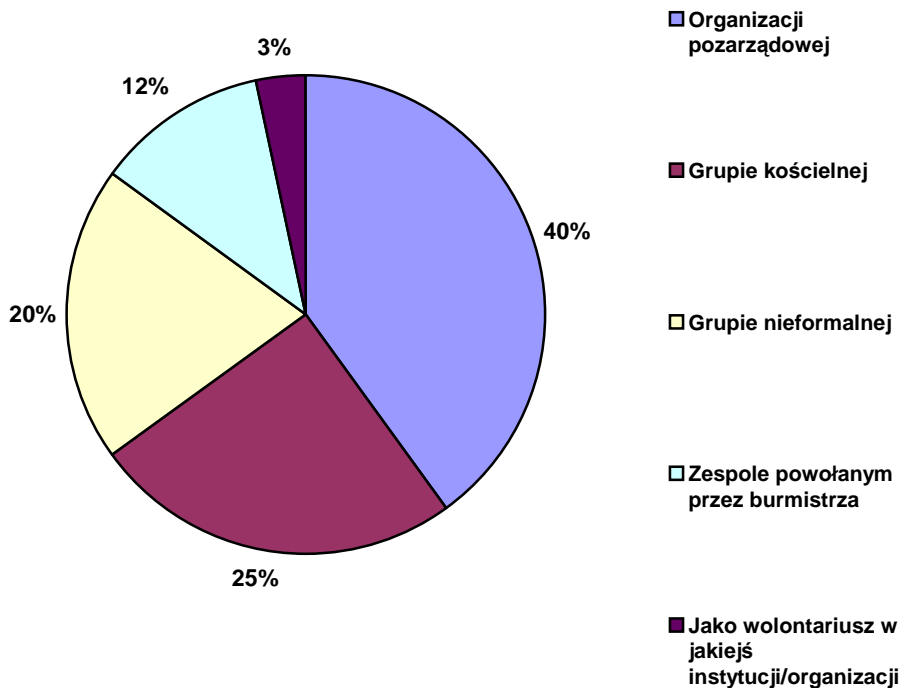
Miejsce zamieszkania:

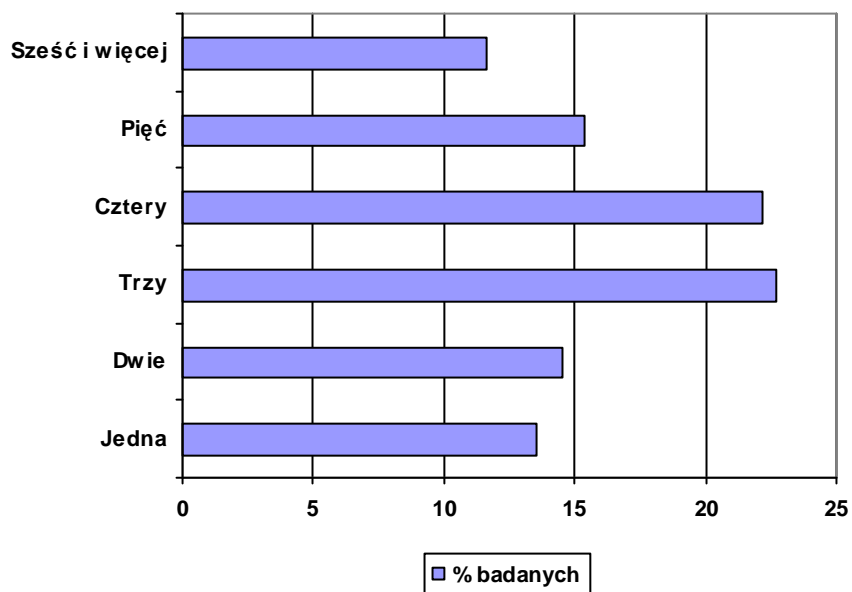
Źródłem utrzymania Pani/Pana gospodarstwa domowego jest:

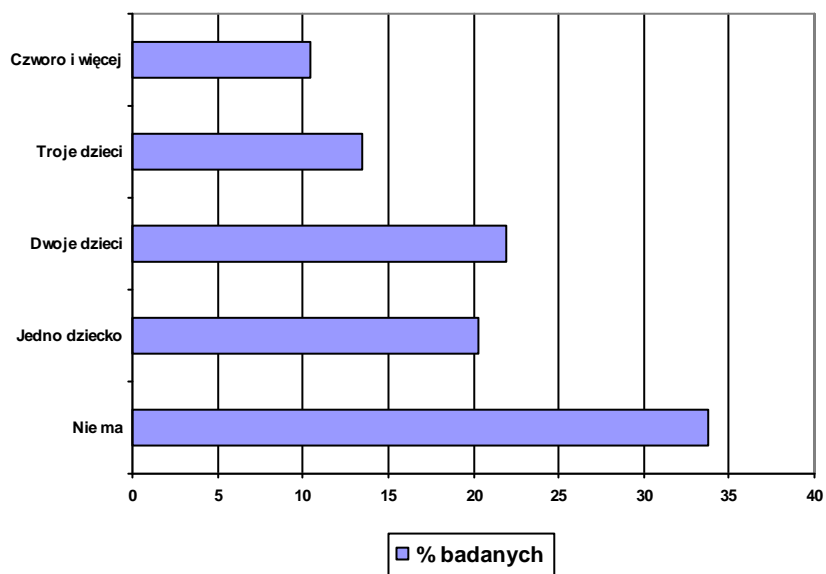
Czy działa Pani/Pan w (odpowiedzi udzieliło 48 osób):

Liczba osób składających się na Pani /Pana gospodarstwo domowe?

Ile dzieci jest na utrzymaniu w Pani/Pana rodzinie?

Załącznik nr 2

Lista osób uczestniczących w warsztatach wypracowania strategii

Nazwisko i imię	Miejsce pracy/ prowadzonych działań/ nazwa organizacji bądź grupy nieformalnej	Sektor					OBSZAR DOŚWIADCZEŃ												
		Samorząd terytorialny	Organizacja pozarządowa / kościelna	Grupa nieformalna	Biznes	Sołectwo	Sytuacja rodzin wielodzietnych	Sytuacja organizacji pozarządowych	Sytuacja osób niepełnosprawnych i ich rodzin	Sytuacja osób bezrobotnych i ich rodzin	Sytuacja dzieci i młodzieży szkolnej	Sytuacja mieszkaniowa	sytuacja osób samotnie wychowujących dzieci	Sytuacja osób starszych i ich rodzin	Sytuacja osób długotrwale chorych i ich rodzin	Sytuacja osób z problemem alkoholowym i ich rodzin	Sytuacja osób z problemem przemocy i ich rodzin	Problematyka uzależnień od środków psychoaktywnych (w tym narkotyków)	Sytuacja materialna rodzin
Chwiedziejcz Piotr	Student			X						X	X						X		
Dudek Kazimierz	Stowarzyszenie Miłakowo 2010, Rada Mieszkańców		X	X		X	X	X		X	X		X	x				X	
o. Dacjusz Pyszka ofm	wikary parafialny, Parafia Miłakowo		X				X		X	X		X	X	X	X	X		X	
Gołębiewska- Farys Justyna	SOSW, Stow. na Rzecz Edukacji i Wspierania...; Rada Mieszkańców	X	X			X	X	X		X	X								
Gołębiewska Aneta	Urząd Miejski	X					X	X		X	X								
Górecka Teresa	Klub Seniora			X				X		X			X	X				X	
Jurzyńska Monika	Zespół Szkół, Rada Mieszk., Stowarzysz. Miłakowo 2010	X	X			X	X	X	X	X	X	X						X	
Jurzyński Marek	Urząd Miejski	X																	
Kiapśnia Iwona	Miejsko-Gminny Ośr. Pomocy Społecznej	X					X	X	X			X	X	X	X	X	X	x	

o. Joel Kokott ofm	Proboszcz Parafii Miłakowo		X				X		X	X	X			X		X		
Kowalczyk Justyna	Urząd Miejski									X		X	X					
Kur Dorota	Miłakowski Dom Kultury	X					X		X			X	X					
Łapczyk Anna	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej						X			X			X	X		X		X
Mikułan Grażyna	Miłakowski Dom Kultury	X								X			X		X	X		
Mucha Jan	Ochotnicza Straż Pożarna w Książniku		X															
Nagraba Andrzej	Sołtys Boguchwały		X		X	X												
Ogórek Zenon, ks.	Proboszcz Parafia Boguchwały		X				X			X	X			X		X		
Opoka Zbigniew	Radny, OSP Boguchwały	X	X															
Orkiszewska Teresa	Sołtys Gudniki					X			X					X			X	X
Piotrowski Eugeniusz	Przewodniczący GKRPA, Rada Miejska	X					X		X	X	X		X		X			X
Piotrowska Łucja	Sołtys Warkałki	X	X			X	X				X							
Początek Małgorzata	Biblioteka Gminna, Stow. Miłakowo 2010	X	X							X			X		X			
Staniszewski Jerzy	OSP Boguchwały		X				X			X			X			X		X
Szałachowska Elżbieta	Rada Miejska, Stow. Miłakowo 2010	X	X							X			X					